

นักปกป้องสิทธิมนุษยชน

ภายใต้การคุกคาม

- เมื่อพื้นที่ภาคประชาสังคมถูกบีบให้เล็กลง

Human Rights Defenders Under Threat – A Shrinking Space For Civil Society

BRAVE

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

นักปกป้องสิทธิมนุษยชน ภายใต้การคุกคาม

- เมื่อพื้นที่ภาคประชาสังคมถูกบีบให้เล็กลง

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลเป็นขบวนการระดับโลกที่มีสมาชิกกว่า
เจ็ดล้านคน ซึ่งช่วยกันรณรงค์ให้คนทุกคนสามารถเข้าถึงสิทธิมนุษยชน

วิสัยทัศน์ของเราคือ การที่คนทุกคนสามารถเข้าถึงสิทธิทุกประการ
ตามที่รับรองไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและมาตรฐาน
สิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอื่นๆ

เราเป็นหน่วยงานอิสระไม่ขึ้นกับรัฐบาล อดุมการณ์ทางการเมือง
ไม่มีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจหรือศาสนาใดๆ และเราได้รับการสนับสนุน
จากค่าสมาชิกและการบริจาคจากสาธารณะ

© แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล 2560

เว้นแต่มีการระบุไว้เป็นอย่างอื่น เนื้อหาในเอกสารนี้อินทิยาให้
ใช้งานได้ตามหลักการ Creative Commons (attribution,
non-commercial, no derivatives, international 4.0) li-
cence [https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/
legalcode](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode) สำหรับข้อมูลเพิ่มเติม โปรดดูคำอธิบายที่เว็บไซต์
www.amnesty.org กรณีซึ่งเป็นเนื้อหาที่มีลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่น
นอกเหนือจากแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลย่อมถือว่าเนื้อหา
ดังกล่าวไม่อยู่ใต้สัญญาการใช้งานแบบ Creative Commons

ตีพิมพ์ครั้งแรกปี 2560

โดย บริษัทแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด

Peter Benenson House, 1 Easton Street London

WC1X 0DW, UK Index: ACT 30/6011/2017

ภาษาเดิม: อังกฤษ

amnesty.org

ภาพปก: หญิงพื้นเมืองเผ่าเลนกาประท้วงกรณีการสัง-
หารเบรตา คาเซเรส (Berta Cáceres) นักสิ่งแวดล้อม
ชาวฮอนดูรัส ที่หน้ากระทรวงสาธารณสุขที่กรุงเตกูซิก-
กัลปา เธอถูกยิงสังหารเมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2559 ใน
ช่วงหลายปีที่ผ่านมาเธอได้รณรงค์ต่อต้านการสร้าง
เขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำ 5 เมษายน 2559

Credit: © ORLANDO SIERRA/AFP/Getty Images

AMNESTY
INTERNATIONAL

สารบัญ

คำนำ	1
1. บทนำ	4
2. การโจมตีส่วนบุคคล	7
2.1 การสังหารและการบังคับบุคคลให้สูญหาย	7
2.2 การกลั่นแกล้งด้วยการดำเนินคดี	13
2.3 การสร้างตราใบ	19
2.4 การทรยศออนไลน์	22
2.5 การตอบโต้เอาคืน	24
3. การโจมตีด้านการสื่อสาร	29
3.1 การสอดแนม	29
3.2 การเซ็นเซอร์ทางอินเทอร์เน็ต	32
4. พื้นที่ภาคประชาสังคมที่หดตัวลง	37
4.1 การโจมตีสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบ	37
4.2 การปิดกั้นสิทธิในการสมาคม	40
4.2.1 การจำกัดการรับทุนจากต่างชาติ	41
4.2.2 การจำกัดการจดทะเบียน	44
4.3 การจำกัดเสรีภาพในการเดินทาง	46
5. การปฏิบัติมิชอบโดยหน่วยงานที่ไม่ใช่รัฐ	50
5.1 ภาคธุรกิจ	50
5.2 กลุ่มติดอาวุธ	55
5.3 กลุ่มอาชญากรที่มีการจัดตั้งเป็นองค์กร	56
6. ผลกระทบของการเลือกปฏิบัติที่ทับซ้อนกัน	59
6.1 นักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิง	59
6.2 นักปกป้องสิทธิผู้มีความหลากหลายทางเพศ	64
6.3 นักปกป้องสิทธิที่เป็นเยาวชน	66
7. สิทธิในการปกป้องสิทธิมนุษยชน	69
8. ข้อเสนอแนะและข้อเสนอแนะ	75

คำนำ

เรามีชีวิตอยู่ในยุคแห่งความหวาดกลัว การแบ่งแยก และการสร้างภาพที่ชั่วร้ายทั่วโลก การใช้ถ้อยคำให้ร้ายที่ “แบ่งเขาแบ่งเรา” เพื่อประณามว่ากลุ่มคนบางกลุ่มเป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญหาทางสังคมและการเมือง

นักปกป้องสิทธิมนุษยชนมักถูกโจมตีและถูกทำร้ายมากขึ้นหลายพื้นที่ ในระดับที่น่าตกใจ พวกเขาต้องเผชิญกับการคุกคาม การข่มขู่ การใส่ร้ายป้ายสีการปฏิบัติที่โหดร้าย และการควบคุมตัวโดยพลการ บางส่วนก็ถูกสังหารเพียงเพราะยืนหยัดในสิ่งที่พวกเขาเห็นว่าถูกต้อง

สิ่งที่เราประสบพบเห็นทุกวันนี้คือการคุกคามอย่างหนักจากรัฐบาล กลุ่มติดอาวุธ บริษัท และบุคคลอื่น ๆ ที่กระทำต่อสิทธิในการปกป้องสิทธิมนุษยชนในปี 2559 อย่างน้อยใน 22 ประเทศมีบุคคลถูกสังหารเนื่องจากการยืนหยัดอย่างสงบเพื่อปกป้องสิทธิมนุษยชน ใน 63 ประเทศ พวกเขาต้องเผชิญกับการใส่ร้ายป้ายสีใน 68 ประเทศ พวกเขาถูกจับกุมหรือควบคุมตัวเพียงเพราะการทำงานอย่างสงบ ใน 94 ประเทศ พวกเขาถูกข่มขู่หรือทำร้าย

นักปกป้องสิทธิมนุษยชนมีพื้นเพความเป็นมาที่หลากหลาย ทั้งที่เป็นนักศึกษา แกนนำชุมชน ผู้สื่อข่าว นักกฎหมาย เหยื่อของการปฏิบัติมิชอบและครอบครัวของพวกเขา ผู้ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุข ครู นักสหภาพแรงงาน ผู้เปิดโปงเมื่อมีการกระทำความผิด เกษตรกร นักสิ่งแวดล้อม และอื่น ๆ

กลุ่มคนเหล่านี้ออกมาเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านการใช้อำนาจอย่างมิชอบของรัฐบาลและบริษัท เพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อม คุ้มครองชนกลุ่มน้อย ต่อต้านจารีตประเพณีที่ขัดขวางการใช้สิทธิของผู้หญิง และผู้มีความหลากหลายทางเพศ ยืนหยัดต่อสู้กับการปฏิบัติที่มิชอบ พวกเขาเอาตัวเข้าไปขวางท่ามกลางความอยุติธรรมและการเลือกปฏิบัติ การปฏิบัติมิชอบ และการสร้างภาพร้ายให้กัน และทุกวันนี้พวกเขาได้รับผลกระทบจากการโจมตีที่เกิดขึ้นในทั่วโลก ซึ่งกระทบต่อสิทธิในการแสดงความคิดเห็นของพวกเขา

ลักษณะการคุกคามที่เกิดขึ้นอาจมองไม่เห็นได้ชัดเจน วิธีของการประท้วงกำลังถูกทำลาย ทั้งนี้โดยการพรากสิทธิที่บุคคลสามารถประท้วงไป โดยการสอดแนมข้อมูลพวกเขา และโดยการโจมตีทำร้ายพวกเขาโดยตรง หรือไม่ยอมปกป้องพวกเขาจากการคุกคาม การข่มขู่ และการทำร้ายร่างกาย รัฐบาลกำลังตัดแหล่งจ่ายออกซิเจนสำหรับนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

เป็นเวลาเกือบสองทศวรรษมาแล้วที่ประชาคมระหว่างประเทศรวมตัวกันที่องค์การสหประชาชาติ และรับรองเสียงอย่างเป็นทางการเป็นเอกฉันท์ให้เกิดปฏิญญาว่าด้วยการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและภาคประชาสังคม เมื่อปี 2541 โดยยอมรับว่าพวกเขาเหล่านี้เป็นผู้ที่ช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รัฐบาลซึ่งแสดงความสนับสนุนต่อปฏิญญานี้สัญญาที่จะสนับสนุนนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและช่วยเหลือให้พวกเขาสามารถดำเนินงานได้โดยปราศจากอุปสรรคขัดขวาง และไม่ต้องกลัวจะถูกตอบโต้เอาคืน แต่ทุกวันนี้ดูเหมือนจะมีการเพิกเฉยอย่างชัดเจนต่อเจตนารมณ์และเนื้อหาตามที่ปรากฏในปฏิญญา

รัฐบาลในหลายประเทศกำลังออกกฎหมายและนโยบายซึ่งทำให้การดำเนินงานของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนต้องเผชิญกับความเสี่ยงและความยุ่งยากมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายซึ่งให้อำนาจทางการในการใช้กำลังเพื่อปราบปรามผู้ประท้วงอย่างสงบหรือกฎหมายที่อนุญาตให้มีการสอดแนมข้อมูลในวงกว้าง ไปจนถึงกฎหมายที่ห้ามไม่ให้ขอร้องสนับสนุนจากต่างชาติ หรือการกำหนดเงื่อนไขที่เข้มงวดเกี่ยวกับการจดทะเบียนองค์กรเหล่านี้ทำให้พื้นที่การต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนคับแคบลง

ในเวลาเดียวกัน นักปกป้องสิทธิมนุษยชนถูกตราหน้าอย่างโจ่งแจ้งว่าเป็นอาชญากร เป็นพวกไม่พึงประสงค์ เป็น “ผู้ปกป้องคนชั่ว” มีการเรียกพวกเขาว่า “ตัวแทนของต่างชาติ” “พวกไม่รักชาติ” “ผู้ก่อการร้าย” มีการสร้างภาพว่าพวกเขาเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคง การพัฒนา และคุณค่าที่สืบต่อกันมา

ทั้งนี้พวกเขายังต้องเผชิญกับภัยคุกคามที่มาคู่กันทั้งการเข้าถึงข้อมูล เครือข่ายและเครื่องมือที่จำเป็นในการสร้างการเปลี่ยนแปลงได้น้อยลง ในขณะที่การคุ้มครองพวกเขาจากการโจมตีที่เกิดขึ้นมีอยู่ไม่เพียงพอ ผู้ที่อยู่เบื้องหลังการลอบทำร้ายเหล่านี้มักไม่ถูกนำตัวมาลงโทษ เนื่องจากรัฐขาดเจตจำนงทางการเมืองที่จะคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับโลกที่ปลอดภัยและเป็นธรรมมากขึ้น

อย่างไรก็ดีแม้จะเกิดการโจมตีโดยทั่วไปต่อการชุมนุมประท้วงอย่างสงบ แต่ประชาชนยังคงไม่มืองอท่ายอมรับความอยุติธรรมเช่นนี้ เรามีจิตวิญญาณที่เรียกหาความยุติธรรมอันเข้มแข็งและไม่อาจถูกทำลายได้ จากสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลจึงได้เริ่มโครงการรณรงค์

ระดับโลกเพื่อเรียกร้องให้มีการยอมรับบทบาทของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนให้พวกเขาได้รับการคุ้มครองและช่วยเหลือให้สามารถทำงานในสภาพที่ปลอดภัยได้

โครงการรณรงค์นี้มีชื่อว่า “กล้า” (Brave)

โดยเฉพาะในช่วงเวลานี้ เราต้องการคนที่กล้าหาญที่จะลุกขึ้นต่อต้านความอยุติธรรมและผู้ที่ลิดทอนสิทธิมนุษยชนด้วยคำสัญญาที่ว่างเปล่าว่ากระทำไปเพราะหวังว่าจะเกิดความก้าวหน้าและความมั่นคง

เราทุกคนต่างมีพลังในการทำทลายแนวคิดที่ส่งผลร้ายแบบนี้ และต่อต้านความอยุติธรรม โดยถ้าเราร่วมมือกัน เราจะสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ มาช่วยกันสนับสนุนการทำงานที่กล้าหาญ การร่วมมือระหว่างกลุ่มต่าง ๆ มาร่วมสนับสนุนความกล้านี้ในการคุ้มครองผู้กล้า ซึ่งทำงานปกป้องความกล้าและลุกขึ้นมาเป็นคนกล้ากัน

ซาลิล เช็ตตี (Salil Shetty)

เลขาธิการแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

1. บทนำ

“...ผมตระหนักดีว่าผมกำลังเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ครั้งยิ่งใหญ่ในการออกเสียงเป็นเอกฉันท์ให้ความเห็นชอบต่อคุณค่าสำคัญสูงสุดของมนุษย์...ซึ่งเป็นการสถาปนาสิทธิที่ไม่อาจพรากไปได้ของบุคคลที่จะมีชีวิตอยู่อย่างเป็นอิสระจากความต้องการและการกดขี่ และการพัฒนาบุคลิกภาพของตนอย่างเต็มที่ ในห้องประชุมใหญ่นั้น...มีบรรยากาศแห่งความเป็นเอกภาพและเกรดรภาพอย่างจริงจังของทั้งชายและหญิงจากภูมิภาคต่างๆ ...”

เฮอร์นัน ซานตา ครูซ (Hernán Santa Cruz)

หนึ่งในคณะอนุกรรมการร่างปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

องค์การสหประชาชาติ กันยายน พ.ศ. 2491

ในขณะที่มีการจัดทำร่างปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนหลังความโหดร้ายของสงครามโลกครั้งที่สองเมื่อ 70 ปีที่แล้ว บรรยากาศขณะนั้นแตกต่างจากทุกวันนี้มาก ในตอนนั้น มีแต่ความรู้สึกเป็นเอกภาพและความสนับสนุนต่อหลักการว่าด้วยเสรีภาพ ความยุติธรรม และสันติภาพสำหรับสมาชิกบุคคลที่เป็นครอบครัวของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน¹ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน แต่ทุกวันนี้ หลักการเหล่านี้เริ่มอ่อนแอลง ในปี 2541 50 ปีหลังมีการรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติยืนยันอีกครั้งถึงหลักการว่าด้วยเสรีภาพและความยุติธรรม ด้วยการออกเสียงรับรองอย่างเป็นทางการเป็นเอกฉันท์ต่อปฏิญญาว่าด้วยสิทธิและความรับผิดชอบของปัจเจกบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กรของสังคมในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นที่ยอมรับอย่างสากลแห่งสหประชาชาติ (UN Declaration on the Right and Responsibility of Individuals, Groups and Organs of Society to Promote and Protect Universally Recognized Human Rights and Fundamental Freedoms)

¹ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้รับการยกย่องโดยตัวแทนจากแต่ละภูมิภาคของโลก และมีการประกาศใช้ในที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติกรุงปารีส เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2491 (มติที่ประชุมสมัชชาใหญ่ที่ 217 A), จาก www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/index.html

(นับแต่นี้เรียกว่า ปฏิญญาว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน)² เป็นการรับรองความสำคัญของคนทำงานภาคประชาสังคมในการดำเนินงานเพื่อคุ้มครองหลักการที่สนับสนุนสิทธิมนุษยชน ที่สำคัญเป็นการประกาศให้รัฐมีความรับผิดชอบที่จะดำเนินการและเคารพตามข้อบททั้งปวง โดยเฉพาะการทำหน้าที่คุ้มครองนักปกป้องให้ปลอดภัยจากผลกระทบใด ๆ จากการดำเนินงานของตน

อย่างไรก็ดี ในทุกวันนี้ นักปกป้องสิทธิมนุษยชนและพื้นที่ของภาคประชาชนกำลังตกเป็นเป้าและถูกโจมตี แทนที่จะได้รับการสนับสนุนและคุ้มครองตามข้อบทของปฏิญญาว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน รัฐบาล กลุ่มติดอาวุธ บรรษัท และชนชั้นนำและชุมชนที่มีอำนาจซึ่งเชื่อว่าผลประโยชน์ของพวกเขาถูกคุกคามจากสิทธิมนุษยชน ได้ใช้ยุทธวิธีและเครื่องมืออนันตนาการเพื่อปิดปากและปราบปรามนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

รายงานนี้จัดทำเพื่อสำรวจมาตรการต่าง ๆ ที่ใช้เพื่อปิดปากพวกเขา ไม่ว่าจะเป็นการโจมตีทำร้ายส่วนบุคคล ทั้งการข่มขู่ การทุบตี และแม้กระทั่งการสังหาร ไปจนถึงการใช้กฎหมายเพื่อเอาผิดทางอาญากับการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน การใช้วิธีสอดแนมข้อมูล และการบั่นทอนศักยภาพของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนในการสื่อสาร รวมทั้งการโจมตีสิทธิในการชุมนุมและสมาคมอย่างสงบ ตลอดจนการจำกัดเสรีภาพในการเดินทางของพวกเขา องค์ประกอบสำคัญของวิธีการเหล่านี้คือการใส่ร้ายป้ายสีและการสร้างตราบาปเพื่อลดทอนความน่าเชื่อถือของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและการดำเนินงานของพวกเขา

รายงานนี้ยังเน้นให้เห็นความรุนแรงอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิง ซึ่งนอกจากต้องเผชิญกับการโจมตีเช่นเดียวกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนทั่วไปแล้ว พวกเขายังต้องเผชิญกับการใช้ความรุนแรงทางเพศ การข่มขู่และการคุกคาม รวมทั้งการปั้นเรื่องโกหก เพื่อกล่าวว่าร้ายโดยใช้ประเด็นทางเพศสภาพของพวกเขา

ตอนท้ายของรายงานเป็นข้อเสนอแนะสำหรับทั้งหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานอื่น ๆ รวมทั้งหน่วยงานระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อขัดขวางความพยายามที่เป็นอยู่ในการบั่นทอนพื้นที่การทำงานของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและภาคประชาสังคม

² ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิและความรับผิดชอบของปัจเจกบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กรของสังคมในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นที่ยอมรับอย่างสากล พ.ศ.2541 จาก www.ohchr.org/EN/Issues/SRHRDefenders/Pages/Declaration.aspx

นักปกป้องสิทธิมนุษยชน: คือใคร?

สอดคล้องกับปฏิญญาว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2541 และมาตรฐานระหว่างประเทศอื่น ๆ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลเห็นว่านักปกป้องสิทธิมนุษยชนคือบุคคลทั้งที่กระทำการโดยส่วนตัวหรือโดยการรวมกลุ่มกับบุคคลอื่น เพื่อปกป้องและ/หรือส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับภูมิภาคหรือนานาชาติ ทั้งนี้โดยมิได้มีการใช้หรือสนับสนุนการใช้ความเกลียดชัง การเลือกปฏิบัติหรือความรุนแรง

นักปกป้องสิทธิมนุษยชนมีพื้นเพความเป็นมาที่หลากหลาย บางคนเป็นผู้สื่อข่าว นักกฎหมาย ผู้ทำงานด้านสาธารณสุข ครู นักสหภาพแรงงาน ผู้เปิดโปงเมื่อมีการกระทำความผิด เกษตรกร และผู้เสียหายหรือญาติของผู้เสียหายจากการละเมิดและการปฏิบัติมิชอบด้านสิทธิมนุษยชน การทำงานปกป้องสิทธิมนุษยชนของพวกเขาอาจเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติตามวิชาชีพ หรืออาจเป็นงานที่ทำโดยสมัครใจ หรือทำโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน

ส่วนคำว่านักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิงหมายถึงทั้งนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่เป็นผู้หญิง (ซึ่งอาจทำงานในประเด็นสิทธิมนุษยชนใดก็ตาม) และนักปกป้องสิทธิมนุษยชน (ซึ่งอาจไม่จำเป็นต้องเป็นผู้หญิง) ซึ่งทำงานเกี่ยวกับสิทธิสตรีและประเด็นด้านเพศสภาพอื่น ๆ

2. การโจมตีส่วนบุคคล

นักปกป้องสิทธิมนุษยชนมักตกเป็นเป้าโจมตีส่วนตัวหรือเพียงลำพังโดยรัฐบาลหรือหน่วยงานที่ไม่ใช่ของรัฐ ทั้งนี้เพื่อขู่ให้พวกเขายุติการดำเนินงาน การโจมตีเหล่านี้มีทั้งการข่มขู่ การทุบตีทำร้าย และกระทำการบังคับบุคคลให้สูญหายและการสังหาร ไปจนถึงการใส่ร้ายป้ายสีและการเกียจคร้านออนไลน์ หรือการเขียนข้อความเพื่อยั่วยุทางอินเทอร์เน็ต (trolling) การสร้างตราบาปให้พวกเขาและงานของพวกเขา หรือการฟ้องร้องดำเนินคดีด้วยข้อหาที่ก่อกวนขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยหน่วยงานของรัฐหรืออื่น ๆ การกระทำเหล่านี้มีเป้าหมายเพื่อยุติการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน และเป็นการส่งสัญญาณให้บุคคลอื่นเห็นว่าพวกเขาควรเลิกทำงานปกป้องสิทธิมนุษยชน

2.1 การสังหารและการบังคับบุคคลให้สูญหาย

แทบทุกวันเรามักได้ฟังรายงานข่าวการโจมตีทำร้ายนักปกป้องสิทธิมนุษยชน จากข้อมูลของ Front Line Defenders องค์กรพัฒนาเอกชนที่ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่มีความเสี่ยง ในปี 2558 มีนักปกป้องถูกสังหารไป 156 คน และในปี 2559 อีก 281 คน กว่าครึ่งหนึ่งของการสังหารที่เกิดขึ้นในปี 2558 และกว่าสามในสี่ที่เกิดขึ้นในปี 2559 เกิดขึ้นที่ทวีปอเมริกา 49% ของผู้ถูกสังหารในปี 2559 ทำงานด้านที่ดิน อาณาบริเวณและด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่เป็นชนพื้นเมืองหลายคน³

³ Front Line Defenders, *รายงานประจำปี 2559*, จาก www.frontlinedefenders.org/en/resource-publication/annual-report-human-rights-defenders-risk-2016; แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *Indigenous Peoples*, จาก www.amnesty.org/en/what-we-do/indigenous-peoples/

HRD Memorial - อนุสรณ์ออนไลน์เพื่อรำลึกถึง นักปกป้องสิทธิมนุษยชน: การยกย่องบุคคลซึ่งถูกสังหาร ในระหว่างการทำงานเพื่อปกป้องสิทธิมนุษยชน (www.hrdmemorial.org)

ประมาณการว่ามีนักปกป้องสิทธิมนุษยชนมากกว่า 3,500 คนทั่วโลกที่ถูกสังหารเนื่องจากการทำงานเพื่อปกป้องสิทธิมนุษยชนอย่างสันติ นับแต่มีการรับรองปฏิญญาว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชนเมื่อปี 2541 ในเดือนพฤศจิกายน 2559 พันธมิตรของหน่วยงานสิทธิมนุษยชนระดับประเทศและระหว่างประเทศ รวมทั้งแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ได้จัดทำเว็บไซต์เพื่อรำลึกถึงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน และมีฐานข้อมูลเกี่ยวกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนทุกคนที่ถูกสังหารตั้งแต่ปี 2541 โดยเป็นผลมาจากการดำเนินงานของตน และเป็นการสังหารที่กระทำโดยหน่วยงานทั้งของรัฐหรืออื่น ๆ ในกรณีส่วนใหญ่ แทบไม่มีบุคคลใดถูกนำตัวมาลงโทษหรือถูกตั้งข้อหาต่อความผิดเหล่านี้เลย

เมื่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชนถูกโจมตีทำร้ายหรือถูกสังหารเหตุการณ์มักเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ มีการข่มขู่และโดนเตือนหลายครั้ง ในหลายประเทศ หน่วยงานของรัฐไม่ดำเนินการสอบสวนหรือดำเนินคดีเมื่อมีการข่มขู่เช่นนั้น และมักไม่ดำเนินการอย่างเหมาะสมเมื่อบุคคลถูกสังหารหรือถูกทำร้ายร่างกายจนสาหัส การไม่ทำหน้าที่ติดตามผลเช่นนี้ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดลอยนวล พ้นผิด และเป็นเหมือนใบอนุญาติให้พวกเขาดำเนินการข่มขู่และโจมตีทำร้ายต่อไป

ในเดือนมีนาคม 2559 คนร้ายไม่ทราบชื่อได้สังหาร **อับดุล บาสิต อาบู-ดาฮับ (Abdul Basit Abu-Dahab)** นักปกป้องสิทธิมนุษยชนด้วยการใช้รถยนต์ที่บรรจุระเบิดเพื่อสังหารที่กรุงเดมา ประเทศ **ลิเบีย**⁴ ในวันที่ 1 กรกฎาคม 2559 **กลอเรีย กัปิตัน (Gloria Capitan)** นักสิ่งแวดล้อมคนสำคัญที่ทำงานต่อต้านการขยายเหมืองถ่านหินถูกยิงจนเสียชีวิตที่บ้านเกิดที่เมืองมารีเวเลส ประเทศ **ฟิลิปปินส์** เธอทำงานต่อต้านการใช้ที่กักเก็บถ่านหิน และการขยายโรงไฟฟ้าถ่านหิน เนื่องจากส่งผลกระทบต่อสุขภาพและการดำรงชีพของชุมชนในท้องถิ่น จนถึงทุกวันนี้ ยังไม่สามารถนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษได้เลย⁵

⁴ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, รายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนทั่วโลก ประจำปี 2559/2560 (Index: POL 10/4800/2017)

⁵ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, รายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนทั่วโลก ประจำปี 2559/2560 (Index: POL 10/4800/2017)

มาร์เซล เทนเกเนซา (Marcel Tengeneza)⁶ นักปกป้องสิทธิมนุษยชนจาก**สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก**ถูกยิงสังหารในเดือนธันวาคม 2559 โดยชายไม่ทราบชื่อสองคนที่สวมชุดทหาร เขาทำงานให้กับสภาขององค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อการพัฒนาแห่งภูมิภาค เพื่อร่วมงานของเขาเชื่อว่าเขาตกเป็นเป้าหมายเนื่องจากเข้าร่วมในการประชุมอบรมที่จัดขึ้นโดยสภาผู้สูงวัยภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานสนับสนุนการสร้างเสถียรภาพแห่งสหประชาชาติ (UN Organization Stabilization Mission) ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก (MONUSCO) ครอบครัวของเขายังคงพยายามกดดันเพื่อให้มีการสอบสวนอย่างเต็มที่ต่อการสังหารที่เกิดขึ้น ในเดือนมกราคม 2560 ภรรยาและลูกที่ยังเล็กของเขาถูกควบคุมตัวในห้องขังเป็นเวลาสองชั่วโมงร่วมกับนักโทษอีกสองคน หลังจากที่เธอพยายามขอเข้าพบเจ้าหน้าที่ในสำนักงานอัยการทหารที่กรุงคินยาบายองกาเพื่อพูดคุยเกี่ยวกับคดีของสามีของเธอ

ใน**โคลอมเบีย**นักปกป้องสิทธิมนุษยชน 10 คนถูกสังหารเฉพาะในเดือนมกราคม 2560 เท่านั้น ซึ่งเพิ่มขึ้นเกือบสองเท่าเมื่อเทียบกับจำนวนเฉลี่ยต่อเดือนในปี 2559 ในวันที่ 17 มกราคม 2560 มีผู้พบศพของ**เอมิลเซ็น มานโยมา (Emilsen Manyoma)** นักปกป้องสิทธิมนุษยชน⁷ และ**โฮฮาเวียร์ โรดัลเยกา (Joe Javier Rodallega)** แฟนของเขาที่กรุงบัวนาเวนตูรา เขตบาลเย เดลเกกาเอมิลเซ็น มานโยมาเป็นแกนนำเครือข่ายชุมชนเพื่อสร้างสันติภาพในเขตแดน (Communities Building Peace in the Territories - CONPAZ) ที่กรุงบาโฮ คาลิมา ซึ่งเป็นตัวแทนเรียกร้องสิทธิของชนพื้นเมืองและเกษตรกร โดยเรียกร้องความยุติธรรมทางสังคมและสิ่งแวดล้อม

หน่วยงานต่าง ๆ และครอบครัวของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนมักต้องต่อสู้เป็นเวลาหลายปี กว่าจะนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษและทำให้เกิดความยุติธรรมขึ้นได้ หรือแม้กระทั่งการแสวงหาความจริงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการสังหาร ซึ่งการดำเนินการเหล่านี้ทำให้พวกเขาและบุคคลอื่นตกอยู่ในอันตรายและอาจส่งผลให้ถูกข่มขู่และถูกสังหารเองด้วย

⁶ HRD Memorial, มาร์เซล เทนเกเนซา, จาก www.hrdmemorial.org/hrdrecord/marcel-tengeneza/

⁷ แอมเนสตี อินเทอร์เน็ต เนชั่นแนล, *โคลอมเบีย: การสังหารบุคคลเพิ่มขึ้นอย่างมากโดยนักกิจกรรมตกเป็นเป้าหมายท่ามกลางกระบวนการสันติภาพ* (รายงานข่าว 7 กุมภาพันธ์ 2560)

เบร์ตา คาเซเรซ (BERTA CÁCERES) ฮอนดูรัส

ภาพ Berta Cáceres © Goldman Environmental Prize

เบร์ตา คาเซเรซเป็นนักปกป้องสิทธิมนุษยชนด้านสิ่งแวดล้อมคนสำคัญ เธอถูกยิงสังหารในบ้านของตัวเอง โดยมีกลุ่มชายติดอาวุธบุกเข้ามายิงสังหารเธอเมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2559 ซึ่งชัดเจนว่ามีส่วนเชื่อมโยงกับการทำงานด้านสิทธิมนุษยชนของเธอ กรณีนี้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาใหญ่หลวงที่นักปกป้องสิทธิด้านสิ่งแวดล้อมหรือสิทธิเกี่ยวกับที่ดินและการเข้าถึงที่ดินในฮอนดูรัสต้องเผชิญ เบร์ตา คาเซเรซเป็นผู้ร่วมก่อตั้งสภาองค์กรประชาชนและชนพื้นเมืองแห่งฮอนดูรัส (Council of Popular and Indigenous Organizations of Honduras- COPINH) เมื่อปี 2536 และทำงานอย่างไม่เหน็ดเหนื่อยเพื่อสิทธิของชนพื้นเมืองเผ่าเลนกา

ระหว่างปี 2556-2558 สมาชิกกลุ่ม COPINH ได้จัดการประท้วงต่อต้านการก่อสร้างเขื่อนผลิตไฟฟ้าอากัวซาร์กา (Agua Zarca) ซึ่งเป็นโครงการของบริษัทเดซาร์โอยอส เอนเนอร์เจติกอส (Desarrollos Energéticos S.A. -DESA) เบร์ตา คาเซเรซและเจ้าหน้าที่คนอื่นๆ ของ COPINH ถูกโจมตีทำร้ายและข่มขู่หลายครั้งโดยทางการ และกลุ่มที่ไม่ใช่รัฐอื่นๆ ซึ่งมองว่าการทำงานของพวกเขาเป็นภัยคุกคามต่อประโยชน์ทางธุรกิจของพวกเขา

ในปี 2552 คณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชนแห่งทวีปอเมริกา (Inter-American Commission on Human Rights - IACHR) กำหนดมาตรการคุ้มครองเพื่อปกป้องชีวิตให้กับเบร์ตา คาเซเรซ แต่ทางการฮอนดูรัสกลับไม่ได้ดำเนินการตามมาตรการนั้นอย่างเต็มที่ ส่งผลให้เธอถูกลอบยิงอย่างน้อยสามครั้งระหว่างอยู่ในรถยนต์ของสำนักงาน COPINH ในเดือนพฤศจิกายน 2558 เธอตกเป็นเป้าหมายการสอดแนมข้อมูล ถูกขู่ว่าจะถูกลักพาตัวหรือทำให้สูญหาย และมีการขู่จะทำร้ายลูกของเธอ ถูกโจมตีมีการบุกกรุกเข้าไปในบ้านของเธอ และการเอาผิดทางอาญากับการทำงานของเธอ ทั้งนี้เพื่อปิดปากและขู่ไม่ให้เธอและคนอื่นๆ ดำเนินงานต่อไป

แม้หลังการเสียชีวิตของเธอ ยังมีการชุมนุมชนของเธอ ระหว่างวันที่ 3-12 มีนาคม 2559 ครอบครัวของเธอและเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม COPINH ได้ถูกคุกคามและข่มขู่ในวันที่ 15 เมษายน ครอบครัว เพื่อนร่วมงาน และสมาชิกขององค์กรระดับประเทศและระหว่างประเทศอื่น ๆ ถูกกลุ่มชายติดอาวุธทำร้ายในระหว่างการประชุมประจำปีของชนพื้นเมือง ตำรวจซึ่งอยู่ในที่เกิดเหตุไม่ได้ดำเนินการใด ๆ เพื่อขัดขวางการทำร้ายดังกล่าว จนกระทั่งผู้เข้าร่วมประชุมที่มาจากต่างประเทศพูดคุยเพื่อให้ตำรวจดำเนินการ เป็นเหตุให้ตำรวจยอมที่จะพาดตัวสมาชิก COPINH และหน่วยงานอื่น ๆ ออกจากที่เกิดเหตุไป

การสอบสวนคดีฆาตกรรมเบรตา คาเซเรซยังคงดำเนินต่อไป แต่เป็นการสอบสวนโดยไม่คำนึงถึงเหตุผลว่าการเสียชีวิตของเธออาจเป็นผลมาจากการทำงานด้านสิทธิมนุษยชน เหตุที่การสอบสวนไม่ครอบคลุมประเด็นนี้ เป็นเหตุให้ครอบครัวของเธอแทบไม่มีสิทธิเข้าร่วมเพื่อให้การสอบสวนเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและรอบด้าน อย่างไรก็ตาม หนึ่งเดือนหลังการเสียชีวิตของเธอ ทางกระบวนว่า กำลังมีการพิจารณาแนวทางการสอบสวนทุกประการ รวมทั้งแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการทำงานด้านสิทธิมนุษยชนของเธอ

เจ้าหน้าที่ได้ควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับการสังหารเบรตา คาเซเรซไว้ 8 คน รวมทั้งผู้จัดการของบริษัท DESA ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ทหาร และเป็นอดีตนายทหารที่เคยทำงานรักษาความปลอดภัยให้กับโครงการเขื่อนอากัวซารกา อย่างไรก็ตาม ครอบครัวของเบรตา คาเซเรซบอกว่า พวกเขาแทบไม่สามารถเข้าถึงสำนวนการสอบสวนที่จัดทำขึ้น เพื่อดูแลให้มีการสอบสวนอย่างเหมาะสมเลย

การโจมตีทำร้ายหลายครั้งต่อเบรตา คาเซเรซและนักปกป้องสิทธิมนุษยชนคนอื่น ๆ ส่งผลให้พวกเขา หน่วยงาน ชุมชน และหน่วยงานภาคประชาสังคมทั่วไป ต้องยุติการทำงานเพื่อปกป้องและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนลง

ในบางประเทศ มีการโจมตีทำร้ายนักปกป้องสิทธิมนุษยชนด้วยการลักพาตัวและการบังคับบุคคลให้สูญหาย การบังคับบุคคลผู้วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลให้สูญหายเกิดขึ้นทั่วไปใน**ซิมบับเว อิตาลี ซามารา (Itai Dzamara)** ผู้สื่อข่าวและนักกิจกรรมด้านประชาธิปไตยถูกลักพาตัวในเดือนมีนาคม 2558 โดยชายไม่ทราบชื่อห้าคน ที่ซานกรุงฮาราเร สองวันก่อนจะถูกลักพาตัว เขาได้กล่าวปราศรัยในที่ชุมนุมเรียกร้องให้มีการชุมนุมประท้วงเพื่อให้รัฐบาลแก้ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจในซิมบับเว ในช่วงที่เขียน

รายงานนี้ เรายังคงไม่ทราบชะตากรรมและที่อยู่ของเขา โดยทางการเองก็ไม่ได้ดำเนินการสอบสวนอย่างมีประสิทธิภาพต่อการบังคับบุคคลให้สูญหายกรณีนี้⁸

ฌอง บีกิริมานา (Jean Bigirimana) ผู้สื่อข่าวชาว**บุรุนดี**หายตัวไปในเดือนกรกฎาคม 2559 โดยเชื่อว่าผู้จับกุมตัวเขาเป็นพนักงานในหน่วยข่าวกรองแห่งชาติของบุรุนดี ผู้สื่อข่าวอิสระต่างๆ ได้ตกเป็นเป้าโจมตีนับแต่การทำรัฐประหารที่ล้มเหลวในเดือนพฤษภาคม 2558 ภายหลังจากประธานาธิบดีปิแอร์ นูรุนซีซา (Pierre Nkurunziza) ตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีสมัยที่สาม ซึ่งถือว่าเป็นการละเมิดข้อบัญญัติของรัฐธรรมนูญบุรุนดี และข้อตกลงอารูชา (Arusha Accords) ซึ่งเป็นการตกลงที่นำไปสู่การยุติของสงครามกลางเมืองที่ดำเนินมานานนับทศวรรษ⁹

เออร์วิน อิบรากิมอฟ (Ervin Ibragimov) นักปกป้องสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นชนพื้นเมืองชาวตาตาร์รัฐไครเมีย ซึ่งมาจากเมืองแบคไซซาราย (Bakhchysarai) ตอนกลางของไครเมีย หายตัวไปเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2559 ซึ่งไม่กี่วันก่อนหน้านั้น เขาพบกับเพื่อนว่ามีคนติดตามตัวเขา จากภาพในกล้องวงจรปิดบริเวณที่มีการลักพาตัวเขา ซึ่งเก็บภาพตอนที่เขาหายตัวไปได้ แสดงให้เห็นกลุ่มชายฉกรรจ์กำลังบังคับให้ชายคนหนึ่งเข้าไปในรถตู้ เออร์วิน อิบรากิมอฟเป็นสมาชิกของสภาชาวตาตาร์ไครเมียของโลก (World Congress of Crimean Tatars) ซึ่งเป็นองค์กรระหว่างประเทศที่สนับสนุนสิทธิชาวตาตาร์ไครเมียและมรดกทางวัฒนธรรมของพวกเขา และก่อตั้งขึ้นมาหลังจากที่รัสเซียได้ยึดครองคาบสมุทรไครเมียและผนวกดินแดนนี้เป็นของตนอย่างผิดกฎหมายเมื่อปี 2557 หลังจากนั้นมาได้เกิดกรณีการบังคับบุคคลให้สูญหายต่อชาวพื้นเมืองตาตาร์ไครเมียหลายกรณีตั้งแต่ปี 2557¹⁰

ใน**ปากีสถาน**นักปกป้องสิทธิมนุษยชนสี่คนหายตัวไปในช่วงต้นเดือนมกราคม 2560 โดยมีผู้สงสัยว่าเป็นการบังคับบุคคลให้สูญหายโดยกองกำลังความมั่นคงของรัฐบาล มีรายงานว่า **ซัลมาน เฮเตอร์ (Salman Haider)** นักวิชาการและกวี และ**อาซิม ซาอีดี (Asim Saeed)**, **อาห์เม็ด ราซา นาเซียร์ (Ahmed Raza Naseer)** และ**วาเกส กัรยาฮา (Waqas Goraya)** ซึ่งเป็นบล็อกเกอร์ หายตัวไปสามสัปดาห์ก่อนจะได้อีกกลับมาอยู่กับครอบครัว ครอบครัวของพวกเขาได้รับคำขู่ฆ่าจากกลุ่มติดอาวุธผิดกฎหมายที่ชื่อ Laskar-e-Jhangvi ส่วนนักกิจกรรมคนที่ห้าคือ **ซามาร์ อับบาส (Samar Abbas)** ทำงานที่กรุงการาจีและเป็นผู้อำนวยการกลุ่ม Civil Progressive Alliance Pakistan หายตัวไปจากที่ทำงานของเขาในกรุงอิสลามาบัดเมื่อวันที่ 7 มกราคม และยังมีใครทราบชะตากรรมและที่อยู่ของเขา บุคคลทั้งห้าใช้สื่อออนไลน์อย่างเฟซบุ๊ก เพื่อเผยแพร่ความเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์

⁸ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, รายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนทั่วโลก ประจำปี 2558/2559 (Index: POL 10/2552/2016)

⁹ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, ผู้สื่อข่าวบุรุนดียังคงหายตัวไป (Index: AFR 16/4832/2016)

¹⁰ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, นักกิจกรรมชาติพันธุ์ตาตาร์ไครเมียถูกบังคับให้สูญหาย (Index: EUR 50/4121/2016)

สิทธิมนุษยชนในปาเลสไตน์ และได้วิพากษ์วิจารณ์โดยเฉพาะแนวทางที่สุดโต่งด้านศาสนาและการพัฒนาองค์กำลังทหาร นับแต่หายตัวไป สื่อมวลชนปาเลสไตน์บางส่วนกล่าวหาว่าการดำเนินงานของพวกเขาเป็น “การต่อต้านรัฐ” และยังเชื่อมโยงพวกเขาว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับเพชฌฆาตที่หมิ่นศาสนาที่ชื่อ ‘Bhensa’ และบางครั้งยังกล่าวหาว่าพวกเขาเป็นกลุ่มที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรง¹¹

2.2 การกลั่นแกล้งด้วยการดำเนินคดี

รัฐบาลทั่วโลกใช้กฎหมายอาญา เพ่งและปกครองอย่างมิชอบมากขึ้น โดยพุ่งเป้าโจมตีและคุกคามนักปกป้องสิทธิมนุษยชนเพื่อทำลายความชอบธรรมและอุดมการณ์ของพวกเขา และเพื่อข่มขู่ จำกัด หรือแม้กระทั่งขัดขวางการทำงานด้านสิทธิมนุษยชนของพวกเขา

นักปกป้องสิทธิมนุษยชนมักตกเป็นเป้าในการดำเนินคดีอาญาด้วยข้อหาที่ไม่มีมูลความจริง การควบคุมตัวพวกเขาโดยพลการและการละเมิดสิทธิของพวกเขาในการที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมที่เกิดขึ้นหลายต่อหลายครั้ง เป็นแนวทางที่ถูกนำมาใช้เพื่อแทรกแซงการทำงานของพวกเขามาเพื่อปกป้องและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน

การฟ้องคดีอาญาอาจสร้างตราบาปให้กับนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ไม่ว่าจะสุดท้ายศาลจะตัดสินว่าพวกเขามีความผิดหรือไม่ก็ตาม ยิ่งไปกว่านั้น กระบวนการทางศาลเช่นนี้ยังทำให้นักปกป้องสิทธิมนุษยชนต้องสูญเสียพลังกำลังและทรัพยากรไปมากมาย

ในเดือนกุมภาพันธ์ 2559 **ฟาริด อัล-อตราซ (Farid al-Atrash)** ทนายความชาวปาเลสไตน์ และ **อิชชา อัมโร (Issa Amro)** นักกิจกรรมเยาวชน¹² ถูกทหารอิสราเอลจับกุมหลังเข้าร่วมการประท้วงอย่างสงบในโอกาสครบรอบ 22 ปีของกรณีพิพาทอิสราเอลปิดล้อมพื้นที่บางส่วนในย่านเมืองเก่าของเขตเวสต์แบงก์ในกรุงเฮบรอน นอกจากนี้ยังออกมาตรการจำกัดการเดินทางของชาวปาเลสไตน์ที่มีลักษณะเลือกปฏิบัติ ต่อมาทั้งสองคนได้รับการปล่อยตัวและถูกดำเนินคดีในข้อหาเข้าร่วมการประท้วงที่ผิดกฎหมาย และการทำร้ายร่างกายทหาร ในปัจจุบัน พวกเขาต้องเข้ารับการไต่สวนในศาลทหาร และอาจได้รับโทษจำคุกหากศาลตัดสินว่ามีความผิด ภาพถ่ายวิดีโอขณะจับกุมสอดคล้อง

¹¹ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, นักกิจกรรมได้กลับมาอยู่ร่วมกับครอบครัว แต่ยังคงหายไปอีกหนึ่งคน (Index: ASA 33/5603/2017)

¹² แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, อิสราเอล/พื้นที่ปกครองปาเลสไตน์: นักปกป้องสิทธิมนุษยชนชาวปาเลสไตน์สองคนต้องเข้ารับการไต่สวน: ฟาริดอัล-อตราซและอิชชา อัมโร (Index: MDE 15/5294/2016)

กับคำให้การของฟาริด อัล-อตราซ กล่าวคือเขากำลังยืนอยู่และชูโปสเตอร์เพื่อประท้วงอย่างสงบ ต่อหน้าทหารอิสราเอล ก่อนจะถูกจับกุม

ในเดือนมีนาคม 2557 ทางกรศรีลังกาจับกุมพาเลนทราน เจยากุมารี (Balendran Jeyakumari) ซึ่งเป็นคุณแม่ชาวทมิฬที่จัดการประท้วงเรียกร้องความจริงและความยุติธรรม หลังจากเธอได้เห็นภาพถ่ายของเด็กผู้ชายซึ่งเธอเชื่อว่าเป็นภาพของบุตรชายที่หายตัวไปในโครงการสถาน “บำบัดฟื้นฟู” ของรัฐบาล เธอถูกควบคุมตัวโดยไม่มีข้อหาเป็นเวลาเกือบหนึ่งปีก่อนจะได้รับการปล่อยตัวโดยไม่มีเงื่อนไข ในเดือนมีนาคม 2558 ระหว่างรอกการสอบสวนของตำรวจ ตามข้อกล่าวหาว่าเธอให้ที่พักพิงแก่คนร้ายหนีคดี เธอถูกจับกุมอีกครั้งในเดือนกันยายน 2558 และถูกควบคุมตัวไว้หนึ่งสัปดาห์ ด้วยข้อกล่าวหาว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการลักทรัพย์ของนักสำรวจเหมืองแร่ นับแต่นั้นมา พาเลนทราน เจยากุมารีต้องเข้ารับการสอบปากคำจากตำรวจหลายครั้ง¹³

นักปกป้องสิทธิมนุษยชนบางคนถูกดำเนินคดีโดยใช้อำนาจตามกฎหมายที่มีเนื้อหากำกวมและกว้างเกินไป โดยเฉพาะกฎหมายต่อต้านการก่อการร้ายและกฎหมายต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด รวมทั้งกฎหมายความมั่นคงแห่งชาติและ/หรือกฎหมายต่อต้านความคิดสุดโต่ง บางคนถูกทางการสั่งอายัดบัญชีการเงิน และถูกยึดอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีในระหว่างที่กระบวนการยุติธรรมกำลังเดินหน้าไป ในหลายกรณี เพียงการเข้าร่วมกับขบวนการทางสังคมหรือการเป็นสมาชิกองค์กรสิทธิมนุษยชนองค์กรหนึ่งอาจเป็นเหตุผลที่ถูกนำมาใช้เพื่อดำเนินคดีกับบุคคลได้

¹³ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, “ความยุติธรรมเท่านั้นที่เยียวยาบาดแผลเราได้” รับฟังความต้องการของครอบครัวของผู้สูญหายในศรีลังกา (Index: ASA 37/5853/2017)

เอ็ดเวิร์ด สโนวเดน (EDWARD SNOWDEN) สหรัฐอเมริกา

ภาพ เอ็ดเวิร์ด สโนวเดน อดีตเจ้าหน้าที่ข่าวกรองและผู้เปิดโปงข้อมูลการกระทำผิด
ที่กรุงมอสโก รัสเซีย 16 ตุลาคม 2559
© แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล

ผู้เปิดโปงข้อมูลการกระทำผิดอย่างเอ็ดเวิร์ด สโนวเดนอาจได้รับโทษจำคุกถึง 30 ปีในสหรัฐอเมริกาเนื่องจากเปิดเผยข้อมูลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประโยชน์สาธารณะ เขาเป็นอดีตเจ้าหน้าที่จากบริษัทที่รับเหมาช่วงงานจากหน่วยงานความมั่นคงแห่งชาติของสหรัฐฯ (National Security Agency - NSA) และได้นำเอกสารที่เป็นข่าวกรองของสหรัฐฯ ไปเผยแพร่ให้กับผู้สื่อข่าวในเดือนมิถุนายน 2556 เผยให้เห็นการสอดแนมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในระดับโลกจนน่าตกใจ ทั้งที่เป็นผลงานของรัฐบาลสหรัฐฯ และสหราชอาณาจักร รวมทั้งที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลออสเตรเลีย แคนาดา และนิวซีแลนด์

ข้อมูลที่เขาเปิดเผยชี้ให้เห็นว่ารัฐบาลได้รวบรวมข้อมูลการสื่อสารส่วนบุคคลจำนวนมากอย่างลับๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลจากการส่งอีเมลส่วนบุคคล ข้อมูลสถานที่ที่มีการใช้โทรศัพท์ ประวัติการใช้งาน เว็บไซต์ และข้อมูลอื่นๆ อีกมากมาย การกระทำของเขาทำให้เกิดการถกเถียงอย่างกว้างขวางในระดับโลก และทำให้มีการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองมากขึ้นต่อสิทธิความเป็นส่วนตัวเป็นส่วนตัว เอ็ดเวิร์ด สโนวเดนกล่าวว่า สิ่งที่เขาทำ “คือการช่วยให้สาธารณะทราบว่ามีการกระทำใดที่ถูกอ้างว่าทำเพื่อประชาชน และการกระทำใดที่ขัดต่อผลประโยชน์ของประชาชน” รัฐบาลสหรัฐฯ ตอบโต้การกระทำของเขาด้วยการกล่าวหาว่าเขาเป็น “ผู้ทรยศต่อชาติ” ทั้งยังหาทางให้ส่งตัวเขาเป็นผู้ร้ายข้ามแดนจากรัสเซียตามข้อหาในพระราชบัญญัติจารกรรม พ.ศ. 2460 เขาได้หลบหนีไปรัสเซียเมื่อเดือนมิถุนายน 2556 และเป็นที่ยกย่องของเขาจนถึงปัจจุบัน

เจ้าหน้าที่อาวุโสของสหรัฐฯ ได้ประณามเขาทั้งที่เขายังไม่ได้เข้ารับการพิจารณาคดี และยังละเมิดสิทธิของเขาที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ กรณีที่เกิดขึ้นกับสโนว์เดนก่อให้เกิดคำถามที่จริงจังว่าเขาจะได้รับการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมในสหรัฐฯ หรือไม่ เนื่องจากเขาอาจไม่สามารถอ้างเหตุผลว่าเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์สาธารณะเป็นข้อต่อสู้ในคดีได้ ทั้งยังมีข้อกังวลว่าเขาอาจเสี่ยงจะถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนมากขึ้นหากเดินทางกลับไปสหรัฐฯ

ทางการสหรัฐฯ ได้สั่งยกเลิกหนังสือเดินทางของเขา แทรกแซงสิทธิของเขาที่จะมีเสรีภาพในการเดินทางและการแสวงหาที่พักพิง ปัจจุบันเขาไม่สามารถเดินทางไปประเทศอื่นที่เสนอจะให้ที่พักพิงแก่เขาได้

คดีของเขาสะท้อนให้เห็นการใช้กฎหมายอย่างมิชอบของรัฐบาลเพื่อเอาผิดทางอาญาและดำเนินคดีกับบุคคลที่เปิดโปงการปฏิบัติมิชอบด้านสิทธิมนุษยชน และข้อมูลที่รัฐบาลต้องการปกปิดทำให้เกิดบรรยากาศของความหวาดกลัวซึ่งเป็นเหตุให้บุคคลอื่น ๆ ไม่กล้าเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา มีการใช้กฎหมายใหม่ ๆ เพื่อจำกัดและปราบปรามสิทธิ ทั้งยังใช้เพื่อเอาผิดทางอาญากับการดำเนินงานของนักปกป้อง และเป็นการปิดปากพวกเขาด้วย กฎหมายเหล่านี้เกิดขึ้นพร้อมกับการที่รัฐไม่ยอมแก้ไขกฎหมายเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานและกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ นักปกป้องมักถูกดำเนินคดีในข้อหาต่าง ๆ อย่างเช่น ยุยงให้เกิดความรุนแรง เพียงเพราะจัดตั้งหรือเข้าร่วมชุมนุมอย่างสงบ

ใน**สวาซิแลนด์**ยังคงมีการใช้กฎหมายขบถล้มล้างการปกครอง พ.ศ. 2481 (1938 Sedition and Subversive Activities Act - SSA) และพระราชบัญญัติปราบปรามการก่อการร้าย พ.ศ. 2551 (2008 Suppression of Terrorism Act - STA) เพื่อปิดปากผู้วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล โดยเฉพาะในช่วงที่มีการรณรงค์และการลุกฮือในวงกว้าง ในเดือนกันยายน 2559 ศาลสูงมีคำสั่งว่าเนื้อหาของกฎหมายดังกล่าวไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ แต่รัฐบาลได้ยื่นอุทธรณ์คำตัดสิน¹⁴

ในเดือนสิงหาคม 2559 **ดิลิป รอย (Dilip Roy)** นักศึกษาอายุ 22 ปีถูกจับกุมที่**บังคลาเทศ** หลังวิพากษ์วิจารณ์นายกรัฐมนตรีผ่านเฟซบุ๊ก เนื่องจากพรรคการเมืองของนายฯ สนับสนุนการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินแห่งใหม่ใกล้กับเขตอนุรักษ์ซุนดาร์บันส์ (Sundarbans) ซึ่งเป็นเขตป่าไม้โกงกางขนาดใหญ่ที่สุดของโลก ดิลิป รอยถูกจับกุมภายใต้พระราชบัญญัติเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารและ

¹⁴ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, รายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนทั่วโลก ประจำปี 2559/2560 (Index: POL 10/4800/2017)

การสื่อสาร (Information and Communications Technology Act) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจอย่างกว้างขวาง และตั้งแต่ปี 2556 มีการนำกฎหมายดังกล่าวมาใช้ในการปราบปรามผู้วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล นักปกป้องสิทธิมนุษยชนและชนกลุ่มน้อยทางศาสนาในประเทศหลายร้อยคน เขาได้รับการประกันตัวออกมาสามเดือนหลังจากนั้น แต่ไม่มีการตั้งข้อหาอย่างเป็นทางการ การสอบสวนคดีของเขายังมีขึ้นต่อไป และเขาอาจได้รับโทษจำคุก 14 ปี หากศาลเห็นว่ามีความผิด

ในมาเลเซีย มีการใช้กฎหมายจำกัดสิทธิมากมายเพื่อทำการสอบสวนและดำเนินคดีอาญากับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและผู้วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลหลายสิบคน ในเดือนพฤศจิกายน 2559 **มาเรีย ชิน अबดุลเลาะห์ (Maria Chin Abdullah)** นักปกป้องสิทธิมนุษยชนถูกควบคุมตัวโดยไม่มีหมายศาล และถูกขังเดี่ยวเป็นเวลา 11 วันโดยใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติความผิดเกี่ยวกับความมั่นคง (มาตรการพิเศษ) (Security Offenses (Special Measures) Act) เนื่องจากเป็นแกนนำการประท้วงอย่างสงบของประชาชนหลายพันคนที่เรียกร้องให้มีการปฏิรูปการเลือกตั้งและธรรมาภิบาล¹⁵ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา มาเรีย ชิน अबดุลเลาะห์และนักกิจกรรมด้านสิทธิมนุษยชนคนอื่น ๆ ต้องถูกสอบสวนและดำเนินคดีซ้ำแล้วซ้ำอีกโดยใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติการชุมนุมอย่างสงบ (Peaceful Assembly Act) และกฎหมายอื่น ๆ โดยเป็นผลมาจากการจัดตั้งและการเข้าร่วมการชุมนุมในลักษณะที่คล้ายกัน

ใน**คาซัคสถาน** ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2559 ยังคงกำหนดฐานความผิดซึ่งมีโทษจำคุกรวมถึงการข่มขู่ให้เกิด “ความแตกแยก” ทางสังคมและอื่น ๆ¹⁶

ใน**จีน**มีการจัดทำและออกกฎหมายใหม่หลายฉบับตั้งแต่ปี 2558 ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกับความมั่นคงแห่งชาติ และมีแนวโน้มบ่อนทำลายอย่างมากต่อสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออก การชุมนุมอย่างสงบ และการสมาคม ซึ่งเป็นสิทธิที่ได้ถูกจำกัดอย่างเข้มงวดอยู่แล้วตามกฎหมายและนโยบายที่เป็นอยู่¹⁷ ในทำนองเดียวกัน **เกาหลีใต้**ได้ตีความการใช้พระราชบัญญัติความมั่นคง

¹⁵ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, มาเลเซีย: ยกเลิกคำสั่งห้ามเดินทางสำหรับซุนาร์ และผู้วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลคนอื่น ๆ (Index: ASA 28/5013/2016)

¹⁶ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, รายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนทั่วโลกประจำปี 2559/2560 (Index: POL 10/4800/2017)

¹⁷ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, รายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนทั่วโลกประจำปี 2559/2560 (Index: POL 10/4800/2017)

แห่งชาติให้กว้างขวางขึ้นเมื่อปี 2558 โดยให้ครอบคลุมถึงกลุ่มต่าง ๆ รวมทั้งนักการเมือง ซึ่งจะเป็นการจำกัดเพิ่มขึ้นต่อสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออก¹⁸

ใน**เอธิโอเปีย** มีกฎหมายห้ามองค์กร “ต่างชาติ” ทำงานด้านสิทธิมนุษยชน (รวมทั้งกิจกรรมอื่น ๆ) ในเวลาเดียวกัน นักปกป้องสิทธิมนุษยชนถูกควบคุมตัวและถูกดำเนินคดีในข้อหาก่อการร้าย¹⁹ ในปี 2558 **กัมพูชา** ได้ออกกฎหมายว่าด้วยสมาคมและองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งมีแนวโน้มที่จะคุกคามสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการสมาคม²⁰

ใน**แอลจีเรีย**²¹ และ**โมร็อกโก**²²ทางการได้ใช้กฎหมายที่มีเนื้อหาอย่างกว้างขวางเพื่อเอาผิดทางอาญากับการสื่อสารที่รัฐมองว่ามีลักษณะ “ดูหมิ่น” และ/หรือหมิ่นประมาท ซึ่งเป็นเหตุให้มีการคุมขังผู้วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล

ใน**จอร์แดน**เฉพาะในปี 2559 ผู้สื่อข่าวและนักกิจกรรมหลายสิบคนถูกดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งห้ามการวิพากษ์วิจารณ์ษัตริย์และหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งกฎหมายต่อต้านการก่อการร้ายที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมในปี 2557 เพื่อเอาผิดทางอาญากับการวิพากษ์วิจารณ์ผู้นำหรือรัฐในต่างประเทศ²³ ในปี 2557 **วาเล็ด อาบู อัล แคร์ (Waleed Abu al-Khair)** นักปกป้องสิทธิมนุษยชนและทนายความถูกตัดสินจำคุกเป็นเวลา 15 ปีใน**ซาอุดีอาระเบีย** โดยหลังจากนั้นจะถูกลี้ภัยเดินทางอีก 15 ปี เนื่องจากศาลตัดสินว่ามีความผิดตามกฎหมายต่อต้านการก่อการร้าย พ.ศ. 2557 โดยมีฐานความผิดต่าง ๆ รวมทั้ง “การไม่เชื่อฟังผู้ปกครองประเทศ” และ “การจัดตั้งองค์กรโดยไม่ได้รับอนุญาต” [หน่วยงานจับตาสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในซาอุดีอาระเบีย Monitor of Human Rights in Saudi Arabia] เขาทำหน้าที่ปกป้องนักกิจกรรมอย่างสงบหลายคน

¹⁸ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *เกาหลีใต้: กฎหมายความมั่นคงแห่งชาติยังคงจำกัดเสรีภาพในการแสดงออก* (Index: ASA 25/001/2015)

¹⁹ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *ขัดขวางการทำงานด้านสิทธิมนุษยชน: ผลกระทบของกฎหมายว่าด้วยหน่วยงานภาคประชาสังคมในเอธิโอเปีย* (Index: AFR 25/002/2012)

²⁰ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *กัมพูชา: ให้ถอนการพิจารณาร่างกฎหมายว่าด้วยการสมาคมและองค์กรพัฒนาเอกชน* (Index: ASA 23/1909/2015)

²¹ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *แอลจีเรีย – การลายนวลพันผิดในอดีตและปัจจุบัน: รายงานของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลที่เสนอต่อที่ประชุมสมัยที่ 27 ของคณะกรรมการทบทวนตามวาระแห่งสหประชาชาติ (UN Universal Periodic Review)* (Index: MDE 28/5468/2016)

²² แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *โมร็อกโก: รายงานที่เสนอต่อที่ประชุมสมัยที่ 118 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, 17 ตุลาคม-14 พฤศจิกายน 2559* (Index: MDE 29/4858/2016)

²³ แถลงการณ์ของศูนย์เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (National Center for Human Rights) กรกฎาคม 2559, จาก www.nchr.org.jo/english/DataCenter/News/tabid/96/newsid445/74

รวมทั้ง**ราอ์ฟ บาดาวี (Raif Badawi)** บล็อกเกอร์ที่ถูกคุมขัง และยังเป็นผู้วิพากษ์วิจารณ์สถิติด้านสิทธิมนุษยชนของซาอุดีอาระเบีย²⁴

ใน**มอริเตเนีย**นักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ทำงานต่อต้านระบบบทาส ถูกดำเนินคดีโดยอาจได้รับโทษจำคุกหลายปี **บิราม ดาห์ อาบีด (Biram Dah Abeid)** แกนนำขบวนการต่อต้านระบบบทาส ถูกตั้งข้อหาเท็จและถูกคุมขังสามครั้งในช่วงปี 2553 และ 2559 นักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ทำงานต่อต้านระบบบทาสหลายคนถูกจับกุมและดำเนินคดีในข้อหาขบถ ข้อหาใช้ความรุนแรง ข้อหาทำร้ายตำรวจ และข้อหาการเป็นสมาชิกของหน่วยงานที่ไม่ได้รับการรับรองตามกฎหมาย หลังเกิดเหตุการณ์ประท้วงต่อต้านการไล่รื้อที่สลัมในเขตบูอามาตู (Bouamatou) ที่กรุงนูแอกชอต ซึ่งเป็นเมืองหลวง ในปี 2559 ทั้ง ๆ ที่พวกเขาไม่ได้อยู่ในที่ชุมนุมหรือไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหน่วยงานดังกล่าวเลย ในจำนวนนี้มีอยู่สองคนคือ **อับดุลลาฮีแมตาลา เซค (AbdallahiMaatallaSeck)** และ **มูสซา อุลด์บิลาล บิราม (MoussaOuld Bilal Biram)** ที่ยังคงถูกควบคุมตัวโดยผลการตามข้อมูลเดือนมีนาคม 2560²⁵

ใน**ไนจีเรีย**ทางการทั้งระดับรัฐและระดับประเทศ ได้ใช้กฎหมายเพื่อปราบปรามสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออกและการสมาคมที่กรุงเลกอส ยกตัวอย่างเช่น **เรมอนด์ โกลด์ (Raymond Gold)** นักปกป้องสิทธิมนุษยชนถูกดำเนินคดีอาญาเนื่องจากการเรียกร้องให้บริษัท Integrated Oil and Gas จำกัดซึ่งเป็นบริษัทน้ำมันต้องจัดทำการศึกษาประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment- EIA) สำหรับพื้นที่ที่ได้ขุดไว้เพื่อเตรียมทำเป็นโรงกลั่นน้ำมัน เขายังได้รับคำขู่จากหัวหน้าฝ่ายรักษาความปลอดภัยของบริษัท ที่บอกผ่านหน่วยงานของรัฐบาลในกรุงเลกอสเช่นกัน

2.3 การสร้างตราใบและการใส่ร้ายป้ายสี

การสร้างตราใบและการใส่ร้ายป้ายสีเป็นวิธีการที่มักนำมาใช้เพื่อลดทอนความน่าเชื่อถือของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและขัดขวางการทำงานของพวกเขา โดยทั่วไปแล้ว ทางการและผู้มีอำนาจมักกล่าวข้อความเพื่อทำลายชื่อเสียงของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน โดยอาจกล่าวหาอย่างเปิดเผย (ทั้งที่เป็นข้อมูลเท็จ) ว่านักปกป้องสิทธิมนุษยชนเป็นผู้ก่อการร้าย (โดยมักเกิดขึ้นพร้อมกับการใช้กฎหมายที่ให้อำนาจอย่างกว้างขวาง) กล่าวหาว่าเป็นผู้ปกป้องอาชญากร พวกเขาไม่รักชาติ

²⁴ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, กฎหมายต่อต้านการก่อการร้ายฉบับใหม่ถูกใช้เพื่อคุมขังนักกิจกรรมด้านสิทธิมนุษยชนซาอุดีอาระเบีย (แถลงการณ์, 7 กรกฎาคม 2557)

²⁵ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, รายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนทั่วโลกประจำปี 2559/2560 (Index: POL 10/4800/2017)

พวกทุจริต “หนอนบ่อนไส้จากต่างชาติ” เป็นสายลับ เป็น “ศัตรูของรัฐ” หรือ “พวกชอบทะเลาะและหาเรื่อง” รวมทั้งการกล่าวหาว่าเป็นพวกต่อต้านชาติหรือศีลธรรมอันดี”

ในสังคมที่มีการแบ่งชั้นสูง การสร้างตราบาปนำไปสู่การยุ้งผู้สนับสนุนรัฐบาลให้ออกมาต่อต้านนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ทำให้พวกเขาเกิดความเลื่อมล้ำมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการทำร้ายร่างกายและการสังหาร ที่เป็นผลงานของกลุ่มติดอาวุธ ฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลหรือหน่วยงานที่ไม่ใช่ของรัฐอื่น ๆ เป็นต้น ในเวเนซุเอลานักปกป้องมักถูกทางการกล่าวโจมตีอย่างสม่ำเสมอ เจ้าหน้าที่ระดับสูงมักออกมาวิพากษ์วิจารณ์อย่างเปิดเผยต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชน เพื่อทำลายความชอบธรรมของพวกเขา และเพื่อปล่อยข่าวเท็จเกี่ยวกับบุคคลและหน่วยงานภาคประชาสังคม เพื่อสร้างภาพลักษณ์ไม่ดีให้กับพวกเขา

ในปากีสถานคนที่มักออกมาวิพากษ์วิจารณ์จะตกเป็นเป้าการใส่ร้ายป้ายสีของสื่อมวลชน ยกตัวอย่างเช่น รายการ Aisay Nahi Chalay Gay ของสถานีโทรทัศน์ Bol Television ได้ถูกใช้เป็นเวทีเพื่อข่มขู่นักปกป้องสิทธิมนุษยชน รวมทั้งผู้สื่อข่าว นักกิจกรรมภาคประชาสังคมและบล็อกเกอร์ โดยพยายามสร้างเรื่องราวผ่านรายการที่วิพากษ์พวกเขาหมิ่นศาสนา “ต่อต้านปากีสถาน” หรือต่อต้านการทำงานของหน่วยข่าวกรองหรือกองทัพปากีสถาน ส่งผลให้บุคคลจำนวนมากที่มาออกรายการที่วิพากษ์ถูกข่มขู่ การกล่าวหาว่าหมิ่นศาสนาและการใส่ร้ายป้ายสีอื่น ๆ ไม่เพียงส่งผลให้เกิดการข่มขู่และการทำร้าย แต่ยังเป็นเหตุให้มีการสังหารผู้สื่อข่าวและนักกิจกรรมอื่น ๆ ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา²⁶

เลนิด ชูดาเลนกา
(LEANID SUDALENKA)
เบลารุส

เลนิด ชูดาเลนกา(LeanidSudalenka)นักปกป้องสิทธิมนุษยชนจากเมืองโฮเมล(Homel)ทางตะวันออกเฉียงใต้ของเบลารุสถูกตั้งข้อหาด้วยข้อมูลเท็จว่าเผยแพร่ภาพลามกอนาจาร หลังมีการแฮกอีเมลของเขา เขาอาจได้รับโทษจำคุก 2-4 ปี หากไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าภาพเหล่านั้นไม่ได้ถูกส่งออกจากคอมพิวเตอร์ของเขา

ในเดือนเมษายน 2558 ระหว่างที่เข้าร่วมการประชุมสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่สวีเดน ตำรวจได้บุกเข้าไปตรวจค้นสำนักงานและบ้านของเลนิด ชูดาเลนกา และได้ยึดคอมพิวเตอร์

²⁶ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, ปากีสถาน: จดหมายเปิดผนึกเรียกร้องให้มีการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนมากขึ้น (Index: ASA 33/5792/2017)

แปดเครื่องเพื่อการสอบสวนทางอาญา โดยใช้อำนาจตามกฎหมายปราบปรามการเผยแพร่ภาพลามกอนาจาร

เขามองว่าปฏิบัติการครั้งนี้เป็นความพยายามที่ชัดเจนของรัฐที่จะทำลายชื่อเสียงของเขา และขัดขวางการทำงานสิทธิมนุษยชน พนักงานสอบสวนแจ้งต่อเขาว่า มีการส่งภาพลามกอนาจารจากอีเมลของเขาไปยังสำนักงานสรรพากรและสำนักงานตำรวจระดับพื้นที่ สุดท้ายเขาสามารถพิสูจน์ได้ว่าอีเมลของเขาถูกแฮก และภาพเหล่านั้นไม่ได้ถูกส่งออกจากคอมพิวเตอร์ของเขา ต่อมา มีการถอนฟ้องคดีต่อเลนิน ชูดาเลนกา แต่เขาเชื่อว่าหากไม่มีการสนับสนุนมากมายจากนักปกป้องที่เป็นที่รู้จักทั้งในเบลารุส สวีเดน และหน่วยงานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ เขาก็อาจจะถูกดำเนินคดีไปแล้วก็ได้

กรณีนี้ไม่เพียงเป็นการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของเลนิน ชูดาเลนกา ข้อกล่าวหาต่อเขายังเป็นการสร้างตราบาปให้กับเขา เพราะเขาถูกกล่าวหาว่าเป็นเหมือนอาชญากรและเป็นบุคคลที่ไม่พึงประสงค์

นักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิงซึ่งทำงานในสังคมที่มีจารีตเคร่งครัดเกี่ยวกับบรรณนิยทางเพศ บทบาททางเพศสภาพ และสถานภาพของผู้หญิงในชุมชน ครอบครัว และในบ้าน มักตกเป็นเป้าโจมตีได้ง่าย กรณีที่เป็นการทำร้ายร่างกาย พวกเธอมักตกเป็นเป้าการคุกคามทางเพศหรือการข่มขืนกระทำชำเรา ซึ่งมักเป็นแนวทางที่มุ่งบังคับให้นักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิงเหล่านี้กลับไปทำหน้าที่ตามเพศสภาพแบบเดิมของตน²⁷

ในปี 2560 ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสถานการณ์ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนกล่าวว่า มีการใส่ร้ายป้ายสีและการทำให้ชื่อเสียงหมองมัวที่เกิดขึ้นกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนอย่างในกรณีของ **เม็กซิโก** มีการใส่ร้ายโดยใช้ประเด็นเพศสภาพมาเป็นเป้าโจมตีนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิงด้วยการดูหมิ่นว่าผู้หญิงเป็นโสเภณีหรือเป็นคนที่ไม่มีศีลธรรม ทั้งยังอาจพุ่งเป้าการคุกคามไปที่สมาชิกในครอบครัวและชุมชน เพื่อส่งผลกระทบต่ออ้อมต่อนักปกป้อง เป็นการบีบให้พวกเธอต้องเลือกระหว่างการปกป้องญาติของตนเองกับการทำงานด้านสิทธิมนุษยชนต่อไป²⁸

²⁷ พันธมิตรสากลเพื่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิง, รายงานระดับโลกเกี่ยวกับสถานการณ์ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิง 2555, น. 20, จาก www.defendingwomen-defendingrights.org/wp-content/uploads/2014/03/WHRD_IC_Global-report_2012.pdf

²⁸ สำนักงานข้าหลวงใหญ่ด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, แถลงการณ์หลังจบภารกิจของผู้รายงานพิเศษว่าด้วยสถานการณ์ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน, Michel Forst, เกี่ยวกับการเดินทางไปเยือนเม็กซิโกระหว่างวันที่ 16-24 มกราคม 2560, จาก www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=21111&LangID=E

ยกตัวอย่างเช่น ในเอลซัลวาดอร์ องค์กรซึ่งทำงานเพื่อลดการเอาผิดทางอาญากับการทำแท้ง หรือทำงานส่งเสริมสุขภาพและสิทธิทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ ตกเป็นเป้าโจมตีจากถ้อยแถลงที่เผยแพร่โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งบุคคลทั่วไปที่พยายามสร้างภาพว่าพวกเขาเป็นอาชญากร เป็นคนที่ไม่มีความดีธรรม” หรือเป็นคนที่ “สนับสนุนความตาย” และ “หากินกับผู้หญิงที่ยากไร้”²⁹

2.4 การกรียนออนไลน์ (trolling)

“ถ้าพวกเขาไม่ฆ่าคุณ พวกเขาจะทำลายชีวิตของคุณ พวกนักกรียนเหล่านี้จะก่อให้เกิดบรรยากาศความหวาดกลัวอยู่เสมอ ทำให้คนไม่กล้าเขียนข้อความเพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณะ”

อัลเบรโต เอสคอร์เซีย (Alberto Escorcia)

นักปกป้องสิทธิมนุษยชนชาวเม็กซิโก³⁰

นักปกป้องสิทธิมนุษยชนถูกสร้างตราบาปและถูกข่มขู่จากฝ่ายตรงข้ามโดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือที่เรียกว่าพวก “กรียน” สำหรับนักกิจกรรม นักปกป้องสิทธิมนุษยชนและผู้สื่อข่าวจำนวนมาก พวกกรียนไม่ได้แค่สร้างความรำคาญเมื่อใช้งานอินเทอร์เน็ตเท่านั้น แต่คนเหล่านี้ทำงานเป็นเครือข่ายที่มีการจัดตั้งเป็นอย่างดี และในบางกรณีได้รับทุนสนับสนุนจากรัฐบาลหรือบริษัทเอกชน เพื่อเขียนโจมตีนักกิจกรรมผ่านอินเทอร์เน็ต ทำลายชื่อเสียงของพวกเขา และข่มขู่พวกเขารวมทั้งการส่งข้อความเพื่อขู่ฆ่า

เครือข่ายของพวกกรียนได้เพิ่มยุทธวิธีขึ้นมาอีกมาก รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลที่ผิดๆ อย่างกว้างขวาง ในบางกรณีมีการจ้างคนให้มาตั้งกระทู้มากมายเพื่อทำลายชื่อเสียงและสร้างตราบาปให้กับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและผู้สื่อข่าว การรายงานต่อบริษัทเจ้าของโซเชียลมีเดียว่าถูกโจมตีโดยพวกกรียน อาจไม่ได้ช่วยแก้ปัญหานี้ได้มากนัก

²⁹ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, นักปกป้องสิทธิมนุษยชนถูกโจมตี! ส่งเสริมสิทธิทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ในทวีปอเมริกา (Index: AMR 01/2775/2015)

³⁰ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, สงครามข้อมูลที่บิดเบือนในเม็กซิโก: เครือข่ายนักกรียนโจมตีและคุกคามผู้สื่อข่าวและนักกิจกรรมในเม็กซิโก ปี 2560 จาก www.medium.com/amnesty-insights/mexico-s-misinformation-wars-cb748ec-b32e9#.n5zpb7oah

นักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ออกมาวิพากษ์วิจารณ์ “สงครามปราบปรามยาเสพติด” ของรัฐบาลฟิลิปปินส์ มักจะถูกคุกคาม ข่มขู่ และก่อกวนทางอินเทอร์เน็ตเสมอ³¹

ทวิตเตอร์ประสบปัญหานี้โดยเฉพาะในประเทศต่างๆ อย่าง**เม็กซิโก** เพราะทางบริษัทก็ไม่สามารถรับมือกับการเขียนข้อความเสียๆ หายๆ หรือการร้องเรียนว่ามีการใช้บัญชีผู้ใช้ปลอมได้ ทีมนโยบายของบริษัทอธิบายว่ามันเป็นเหมือนเกม “ในการแสดงทักษะในการเอาเปรียบคนอื่น” ที่ไม่จบสิ้น เพราะทางทีมที่จัดการกับสแปมของทวิตเตอร์ก็ได้พัฒนาวิธีการมากมายเพื่อรับมือกับการโจมตีของพวกเขาเกรียนเหล่านี้อยู่เสมอ อัลเบร์โต เอสกอร์เซีย นักปกป้องสิทธิมนุษยชนชาวเม็กซิโกกล่าวกับแอมเนสตี้อินเตอร์เนชันแนลว่า “ถ้านับเป็นค่าเฉลี่ยต่อวัน” เขา “มีโอกาสดูเห็นการตั้งกระทู้สองหรือสามครั้งของพวกเขาเกรียนเหล่านี้ และมีการทวิตข้อความแบบนี้ประมาณ 1,000-3,000 ครั้งต่อวัน หลายคนทำงานเป็นขบวนการแบบ “แก๊งเกรียน” ซึ่งได้รับค่าจ้างในการทำให้เรื่องทีตนโพสต์กลายเป็นไวรัลหรือได้รับการเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตไปอย่างรวดเร็วได้ หรือสามารถรณรงค์เพื่อทำลายชื่อเสียงและโจมตีผู้สื่อข่าวได้”³²

คาร์เมน อาริสเตกุย
(CARMEN ARISTEGUI)
เม็กซิโก

คาร์เมน อาริสเตกุย (Carmen Aristegui) เป็นผู้สื่อข่าวแนวข่าวเจาะลึกที่มีชื่อเสียงและมักออกมาวิพากษ์วิจารณ์ เธอได้เปิดโปงการทุจริตต่างๆ ของบรรดาคณรวยและมีอิทธิพลในเม็กซิโก และได้ออกมาท้าทายรัฐบาลอย่างเปิดเผยหลายครั้ง เธอเคยถูกไล่ออกจากสถานีวิทยุแห่งชาติสองครั้ง ทั้งถูกฟ้องคดีหมิ่นประมาททางแพ่งเนื่องจากการทำข่าวสอบสวนเมื่อปี 2557 เกี่ยวกับที่มาของบ้านพักของประธานาธิบดีเปญา เนียโต (Peña Nieto)

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา รายงานข่าวของคาร์เมน อาริสเตกุยเป็นเหตุให้เธอถูกโจมตีโดยพวกเกรียนจำนวนมากที่ประสานงานกันเป็นอย่างดี โดยมีเป้าหมายเพื่อข่มขู่และทำลายชื่อเสียงของเธอและทีมงาน ในปี 2558 มีการโพสต์วิดีโอในเฟซบุ๊กกล่าวหาว่าเธอรับสินบน

³¹ แอมเนสตี้อินเตอร์เนชันแนล, ฟิลิปปินส์: “ถ้าคุณเป็นคนจน คุณต้องถูกสังหาร”: การสังหารนอกกระบวนการยุติธรรมใน “สงครามปราบปรามยาเสพติด” ของฟิลิปปินส์ (Index: ASA 35/5517/2017)

³² แอมเนสตี้อินเตอร์เนชันแนล, สงครามข้อมูลที่บิดเบือนในเม็กซิโก: เครือข่ายนักเกรียนโจมตีและคุกคามผู้สื่อข่าวและนักกิจกรรมในเม็กซิโก ปี 2560, จาก www.medium.com/amnesty-insights/mexico-s-misinformation-wars-cb748ec-b32e9#.n5zpb70ah

จากคาร์ลอส สลิม (Carlos Slim) มหาเศรษฐีเจ้าของกิจการโทรคมนาคมในเม็กซิโก ตามมาด้วยการทวีตข้อความที่ดูหมิ่นเธอจำนวนมาก และมีการติดแฮชแท็ก (hashtag) จนกลายเป็นประเด็นฮิตขึ้นมาคือ #LosSecretosdeAristegui (ความลับของอาริสเตกุย)

ในปัจจุบัน คาร์เมน อาริสเตกุยทำหน้าที่พิธีกรข่าวออนไลน์อิสระ ซึ่งมีการประมาณว่าการโจมตีของพวกเขาเกิดขึ้นแต่ละครั้งทำลายศักยภาพในการทำงานของทีมงานถึง 20-50% เพราะต้องไปเสียเวลารับมือกับการโจมตีเหล่านี้³³ การรณรงค์ทำลายชื่อเสียงเช่นนี้สร้างผลกระทบอย่างมากต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและผู้สื่อข่าว ทำให้พวกเขาต้องเสียเวลาแก้ปัญหาเกี่ยวกับข่าวอื้อฉาวมากมายซึ่งทำลายชื่อเสียงของตนเอง และเป็นการเบี่ยงเบนประเด็นจากงานเปิดโปงข้อมูลที่ทำอยู่

2.5 การตอบโต้เอาคืน

ความสามารถในการสื่อสารและติดต่อกับหน่วยงานระหว่างประเทศอย่างองค์การสหประชาชาติและกลไกระดับภูมิภาคอย่างสหภาพยุโรป (European Union – EU) เป็นเรื่องจำเป็นสำหรับการทำงานของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน การติดต่อสื่อสารกับและการติดต่อสื่อสารภายในหน่วยงานเหล่านี้ช่วยให้ให้นักปกป้องสิทธิมนุษยชนสามารถเผยแพร่ข้อมูลด้านสิทธิมนุษยชนที่สำคัญไปสู่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องได้ ทั้งยังทำให้เกิดพื้นที่สำหรับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่จะสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภาคประชาสังคมอื่นๆ สิทธิในการสื่อสารกับหน่วยงานระหว่างประเทศปรากฏอยู่ในข้อ 5(c) และ 9(4) ของปฏิญญาว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและกฎบัตรระหว่างประเทศอื่นๆ อีกมากมาย รวมทั้งที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการแสดงออกและการเดินทาง³⁴

³³ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, สงครามข้อมูลที่บิดเบือนในเม็กซิโก: เครือข่ายนักกิจกรรมโจมตีและคุกคามผู้สื่อข่าวและนักกิจกรรมในเม็กซิโก ปี 2560, จาก www.medium.com/amnesty-insights/mexico-s-misinformation-wars-cb748ecb32e9#.n5zpb7oah

³⁴ พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติในทุกรูปแบบต่อสตรี (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women-CEDAW) ข้อ 11; พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำแย่ศักดิ์ศรี (Convention Against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment) (OPCAT), ข้อ 15; พิธีสารเลือกรับของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights - CESCR) ข้อ 13

คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (The UN Human Rights Council - HRC) ในมติที่ 12/2 (2552)³⁵ และ 24/24 (2556)³⁶ นิยามคำว่า การตอบโต้เอาคืน ดังนี้:

“การกระทำใด ๆ ทั้งปวงที่มุ่งข่มขู่หรือตอบโต้กับบุคคลซึ่ง

(ก) พยายามประสานงานหรือได้ประสานงานกับองค์การสหประชาชาติ ตัวแทน และกลไกด้านสิทธิมนุษยชน หรือผู้ซึ่งให้คำให้การหรือข้อมูลกับพวกเขา

(ข) ทำงานหรือได้ทำงานกับกลไกที่จัดตั้งขึ้นในนามขององค์การสหประชาชาติเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานทั้งปวงซึ่งให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายและอื่น ๆ กับพวกเขาเพื่อเป้าประสงค์ดังกล่าว

(ค) ส่งมอบหรือได้ส่งมอบข้อมูลต่อกลไกที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายสิทธิมนุษยชน และหน่วยงานทั้งปวงซึ่งให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายและอื่น ๆ กับพวกเขาเพื่อเป้าประสงค์ดังกล่าว

(ง) เป็นเครื่องมือของผู้เสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือบุคคลซึ่งให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายหรืออื่น ๆ กับผู้เสียหาย”³⁷

นักปกป้องสิทธิมนุษยชนต้องเผชิญกับการคุกคามและการข่มขู่เพิ่มมากขึ้น และในบางกรณี มีการเอาผิดทางอาญาและการโจมตีพวกเขา เนื่องจากการเปิดโปงการละเมิดและการปฏิบัติมิชอบด้านสิทธิมนุษยชนและให้ข้อมูลเหล่านั้นกับกลไกสิทธิมนุษยชนระดับภูมิภาคหรือนานาชาติ ทั้งนี้ รวมถึงการจำกัดการเดินทางหรือการกำหนดเงื่อนไขการขอวีซ่าที่ไม่อาจปฏิบัติตามได้ เพื่อขัดขวางไม่ให้ นักปกป้องสิทธิมนุษยชนเดินทางไปต่างประเทศและเข้าร่วมกิจกรรมหรือการประชุมด้านสิทธิมนุษยชน

³⁵ ที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ, รายงานประจำปีของสำนักงานข้าหลวงใหญ่ด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติและรายงานของสำนักงานข้าหลวงใหญ่และเลขาธิการ, UN Doc. A/HRC/RES/12/2 (2552)

³⁶ ที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ, ความร่วมมือกับองค์การสหประชาชาติ ตัวแทน และกลไกด้านสิทธิมนุษยชน มติที่รับรองโดยคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน, UN Doc. A/HRC/RES/24/24 (2556)

³⁷ สำนักงานข้าหลวงใหญ่ด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, การกระทำที่เป็นการข่มขู่และตอบโต้เนื่องจากความร่วมมือกับกลไกพิเศษ Acts of intimidation and reprisals for cooperation with the special procedures, จาก www.ohchr.org/EN/HRBodies/SP/Pages/Actsofintimidationandreprisal.aspx

ในเวลาเดียวกัน หน่วยงานภาคประชาสังคมหลายแห่งประสบปัญหามากขึ้นในการขอสถานะผู้สังเกตการณ์จากสถาบันระหว่างประเทศและระดับภูมิภาค³⁸

การห้ามไม่ให้นักปกป้องสิทธิมนุษยชนร่วมมือกับกลไกเหล่านั้น เท่ากับรัฐบาลกำลังขัดขวางความพยายามของพวกเขาที่จะเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นข้อกังวลด้านสิทธิมนุษยชนไปสู่เวทีระดับสากล และการสื่อสารข้อมูลไปยังชุมชนสิทธิมนุษยชนในต่างประเทศ เป็นการปิดปากพวกเขาและปิดกั้นข้อมูล ซึ่งย่อมเปิดโอกาสให้การปฏิบัติมิชอบด้านสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นต่อไปได้โดยไม่มีอุปสรรค และไม่มีรายงานข้อมูลด้วยซ้ำ หากไม่มีข้อมูลที่สำคัญจากนักปกป้องสิทธิมนุษยชน กลไกระหว่างประเทศและระดับภูมิภาคก็จะประสบกับข้อจำกัดร้ายแรงในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของตน

ในปี 2558 นักปกป้องสิทธิมนุษยชนหลายคนถูกติดตามตัวและถูกข่มขู่ในเวเนซุเอลา หลังเดินทางกลับจากการเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติเมื่อเดือนมีนาคม นักปกป้องสิทธิมนุษยชนจากเวเนซุเอลายังเผชิญกับการตอบโต้เอาคืนหลังเดินทางกลับจากการเข้าร่วมประชุมของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งทวีปอเมริกา เมื่อมีการเปิดเผยชื่อของพวกเขาผ่านรายการโทรทัศน์ภายใต้การกำกับดูแลของประธานรัฐสภาในขณะนั้น³⁹

ในบางกรณี นักปกป้องสิทธิมนุษยชนต้องเผชิญการตอบโต้เอาคืนตั้งแต่ยังไม่เดินทางออกนอกประเทศ ภายหลังการประชุมกับตัวแทนองค์การสหประชาชาติหรือหน่วยงานระดับภูมิภาคที่เข้าเยี่ยมประเทศ ในถ้อยแถลงหลังเดินทางอย่างเป็นทางการไปเยือนเม็กซิโกในช่วงต้นปี 2560 ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสถานการณ์ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนมีข้อสังเกตเกี่ยวกับข้อกังวลต่อจำนวนนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ถูกข่มขู่ผ่านโซเชียลมีเดีย เพียงเพราะคนเหล่านั้นตั้งใจมาพบกับเขา⁴⁰

³⁸ ยกตัวอย่างเช่น ได้เกิดกระบวนการที่ยืดเยื้อและยากลำบากในการตัดสินใจในเบื้องต้นที่ปฏิเสธไม่ให้สถานะที่ปรึกษาในคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม (ECOSOC) กับ Committee to Protect Journalists (CPJ) และการกลับมามีมติในภายหลังในอีกไม่กี่เดือนต่อมา CPJ ถูกปฏิเสธสถานะภาพ ECOSOC หลังการออกเสียงในคณะกรรมการองค์การพัฒนาเอกชนของสหประชาชาติ พฤษภาคม 2559, จาก <https://cpj.org/2016/05/cpj-denied-ecosoc-consultative-status-after-vote-i.php>; CPJ, คณะกรรมการสหประชาชาติรับรองสถานะของ CPJ กรกฎาคม 2559, จาก <https://cpj.org/2016/07/un-committee-grants-cpj-accreditation.php>

³⁹ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, รายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนทั่วโลกประจำปี 2558/2559 (Index: POL 10/2552/2016)

⁴⁰ สำนักงานข้าหลวงใหญ่ด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, แถลงการณ์หลังจบภารกิจของผู้รายงานพิเศษว่าด้วยสถานการณ์ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน, ไมเคิล ฟอรัสต์ (Michel Forst), เกี่ยวกับการเดินทางไปเยือนเม็กซิโกระหว่างวันที่ 16-24 มกราคม 2560, จาก www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=21111&LangID=E

นาร์เจส โมฮัมมาดี (NARGES MOHAMMADI)

อิหร่าน

ภาพ นาร์เจส โมฮัมมาดีในไฮโรแลนด์เมื่อเดือนมิถุนายน 2550
ปัจจุบันเธออยู่ระหว่างใช้โทษจำคุก 22 ปีในอิหร่าน
ในข้อหาที่เป็นผลมาจากการทำงานสิทธิมนุษยชนของเธอ
© แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนล

นาร์เจส โมฮัมมาดีเป็นนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิงชาวอิหร่าน เธอเป็นรองประธานศูนย์นักปกป้องสิทธิมนุษยชนแห่งอิหร่าน (Centre for Human Rights Defenders) ก่อนจะถูกขูดไปโดยทางการ

ศาลอิหร่านตัดสินลงโทษจำคุกเธอ 22 ปีจากการทำงานด้านสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการรณรงค์ต่อต้านโทษประหาร และการประชุมกับแคทเธอรินแอสตัน (Catherine Ashton) อดีตตัวแทนระดับสูงของสหภาพยุโรปด้านกิจการต่างประเทศ หลังถูกจับกุมครั้งล่าสุด ลูกแฝดอายุ 10 ขวบของเธอถูกบีบให้ต้องออกไปจากอิหร่านเพื่อไปอยู่กับพ่อในต่างประเทศ

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ทางกรอิหร่านได้คุกคามและข่มขู่ นาร์เจส โมฮัมมาดี เนื่องจากการทำกิจกรรมด้านสิทธิมนุษยชนอย่างสงบของเธอ เธอได้ถูกห้ามเดินทางไปต่างประเทศตั้งแต่ปี 2552 เป็นเหตุให้เธอไม่สามารถเดินทางไปกัวเตมาลาเมื่อปี 2553 เพื่อเข้าร่วมการประชุมระหว่างประเทศที่จัดขึ้นโดยกลุ่มสนับสนุนผู้หญิงให้ได้รับรางวัลโนเบล (Nobel Women's Initiative) หรือการเดินทางไปสวีเดนเมื่อปี 2554 เพื่อรับรางวัล Per Anger Prize สำหรับการงานด้านสิทธิมนุษยชน

การกำหนดโทษที่รุนแรงต่อนาร์เจส โมฮัมมาดี เผยให้เห็นเจตนาของทางการอิหร่านที่ใช้ทุกวิถีทางเพื่อปิดปากนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

ในเดือนตุลาคม 2559 ผลจากการตอบโต้ที่เพิ่มขึ้นและรุนแรงขึ้นของรัฐบาลที่เข้ามาแทรกแซงและ/หรือลงโทษพลเมืองของตนที่เข้าร่วมกิจกรรมกับองค์การสหประชาชาติและกลไกสิทธิมนุษยชนอื่น ๆ เป็นเหตุให้ทางเลขาธิการสหประชาชาติมอบหมายให้ผู้ช่วยเลขาธิการ

“รับคำร้องเรียน พิจารณา และหาแนวทางแก้ไขกรณีที่มีการข่มขู่และตอบโต้นักปกป้องสิทธิมนุษยชนและหน่วยงานภาคประชาสังคมอื่น ๆ ที่ร่วมมือทำงานกับองค์การสหประชาชาติ”⁴¹ ยังไม่ปรากฏว่ามาตรการเช่นนี้จะส่งผลอย่างไรในแง่การคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่ร่วมมือกับกลไกระหว่างประเทศ

หน่วยงานตามสนธิสัญญาหลายแห่งได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกับการตอบโต้ที่ส่งผลกระทบต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ซึ่งได้ร่วมมือกับกลไกเหล่านั้น และได้มีการแต่งตั้งผู้รายงานพิเศษเป็นการเฉพาะโดยเป็นจุดประสานงานในประเด็นดังกล่าว⁴²

⁴¹ องค์การสหประชาชาติการแถลงข่าวของเลขาธิการ เจนีวา 2559 จาก un.org.au/2016/10/04/the-united-nations-secretary-general-press-conference-geneva-3-october-2016/2/

⁴² รวมทั้ง องค์การสหประชาชาติ แนวปฏิบัติเพื่อต่อต้านการข่มขู่หรือการตอบโต้ (Guidelines against Intimidation or Reprisals) (“San José Guidelines”), HRI/MC/2015/6 และหน่วยงานตามสนธิสัญญาได้รับรองกระบวนการดังกล่าว คณะกรรมการต่อต้านการทรมาน แถลงการณ์ของคณะกรรมการต่อต้านการทรมานซึ่งรับรองในสมัยที่ประชุมที่ 51 (28 ตุลาคม- 22 พฤศจิกายน 2556), UN Doc. CAT/C/51/3 (2556); คณะกรรมการว่าด้วยการบังคับบุคคลให้สูญหาย, UN Doc. CED/C/1 (2555); คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิผู้พิการ แนวปฏิบัติว่าด้วยการมีส่วนร่วมขององค์กรเพื่อผู้พิการ Guidelines on the Participation of Disabled Persons Organizations (DPOs) และบทบาทของหน่วยงานภาคประชาสังคมในการทำงานของคณะกรรมการ, UN Doc. CRPD/C/11/2 (2557) สำหรับข้อมูลเพิ่มเติม โปรดดูเว็บไซต์ของ International Service for Human Rights (ISHR): www.ishr.ch/sites/default/files/article/files/ishr_reprisals_handbook_web.pdf

3. การโจมตีด้านการสื่อสาร

3.1 การสอดแนม

“...มันเหมือนกับนั่งอยู่ในความมืด คุณรู้ว่ามีคนอื่นอยู่ในห้อง คุณได้ยินเสียงหายใจของพวกเขา คุณได้ยินตอนที่พวกเขาขยับตัวและพูดคุย แต่คุณไม่รู้ว่าพวกเขาเป็นใครกันบ้าง ทันใดนั้นเองใครบางคนจุดไม้ขีดไฟ และเพียงชั่วขณะ ระหว่างที่กำนัไม้ขีดไฟยังติดอยู่ คุณก็มีโอกาสได้เห็นใบหน้า ของทุกคนในห้อง”

ฮิชาม อัลมีเรต (HishamAlmiraat)
นักปกป้องสิทธิมนุษยชนชาวโมร็อกโก
ธันวาคม 2559

การสอดแนมในวงกว้างและการสอดแนมที่เจาะจงเฉพาะนักปกป้องสิทธิมนุษยชนทั้งในโลกออนไลน์ และออฟไลน์ยังคงเกิดมากขึ้นทั่วโลก การเติบโตอย่างรวดเร็วเช่นนี้เป็นผลมาจากอำนาจมากมาย ที่เพิ่มขึ้นจากการออกกฎหมายใหม่และจากกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งการพัฒนาและ แพร่หลายของเทคโนโลยีใหม่ๆ นักปกป้องสิทธิมนุษยชนและคนอื่นๆ มักประสบปัญหาในการพิสูจน์ ว่าตัวเองถูกสอดแนม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัญหาในเชิงเทคนิคหรืออาจเป็นการสอดแนมแบบลับๆ อย่างไรก็ดี แม้จะไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าตกเป็นเป้าการสอดแนม แต่การที่บุคคลต้องดำรงชีวิตด้วยความหวาดกลัวอยู่เสมอว่าตกเป็นเป้าการสอดแนม ย่อมถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่ง กฎหมายและการปฏิบัติเกี่ยวกับการสอดแนมส่งผลกระทบต่อชุมชนและสังคม เป็นเหตุให้นักปกป้องสิทธิมนุษยชนต้องเซ็นเซอร์ตัวเองเพราะความหวาดกลัวหรืองดเว้นจากการใช้สิทธิที่จะ มีเสรีภาพในการแสดงออก การสมาคม และการชุมนุมอย่างสงบ ที่เลวร้ายกว่านั้นคือความเสี่ยงที่จะ ถูกดำเนินคดีโดยเป็นผลมาจากการใช้สิทธิเหล่านั้น ซึ่งจะยิ่งเป็นการบั่นทอนพลังกำลังและทรัพยากร ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ต้องมาต่อสู้คดีเหล่านี้

ในโลกที่ผู้มีอิทธิพลใช้วาทกรรมที่มั่วร้ายซึ่งลดทอนสิทธิมนุษยชนสิทธิในความเป็นส่วนตัว ในการสมาคมและการแสดงออกจึงมีความสำคัญยิ่งกว่าในยุคใด การสอดแนมเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้คนไม่เอายากใช้สิทธิของตนหรือขัดขวางการใช้สิทธิเหล่านั้น

แม้ว่าการสอดแนมในวงกว้างเกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ อย่าง **สหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกา** แต่การสอดแนมโดยมีเป้าหมายที่นักปกป้องสิทธิมนุษยชนและบุคคลอื่น ๆ เกิดขึ้นทั่วไปในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ในสหราชอาณาจักร ตำรวจทำการสอดแนมผู้สื่อข่าวเพื่อหาทางจำแนกตัวผู้เป็นแหล่งข่าว ส่วนใน**บราซิล** นักกิจกรรมที่ลี้ภัยตกเป็นเป้าการสอดแนมโดยใช้สปายแวร์ (spyware) หรือ โปรแกรมที่ออกแบบให้คอยติดตาม บันทึกข้อมูลส่วนบุคคล รายงานข้อมูลการใช้งานของผู้ใช้แต่ละคนบนอินเทอร์เน็ตของรัฐบาล ผู้สื่อข่าวที่ทำรายการวิทยุของ**โคลอมเบีย**ตกเป็นเป้าการสอดแนมทางอิเล็กทรอนิกส์โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ส่วนรัฐบาล**เอธิโอเปีย**ได้ใช้การสอดแนมทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเฝ้าติดตามนักกิจกรรมฝ่ายค้านทั้งระหว่างอยู่ที่บ้านและระหว่างอยู่ในต่างประเทศ⁴³

หลายประเทศได้ออกกฎหมายเพื่อขัดขวางไม่ให้บุคคลสามารถเข้าถึงและใช้เครื่องมือและบริการเข้ารหัสข้อมูลเพื่อปกป้องความเป็นส่วนตัวในการสื่อสารของตน ประเทศต่าง ๆ อย่างเช่น **ปากีสถาน** และ**อินเดีย** มีกฎหมายห้ามใช้การเข้ารหัส โดยจำกัดการเข้ารหัสที่ต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของรัฐบาลเท่านั้น ทั้งยังกำหนดให้บุคคลต้องขออนุญาตจากหน่วยงานหากต้องการใช้เครื่องมือเข้ารหัส **ตุรกี**กำหนดให้บริษัทที่ให้บริการเข้ารหัสข้อมูลต้องให้สำเนากุญแจเข้ารหัส (encryption keys) ไว้กับรัฐบาลก่อนจะขายเครื่องมือเข้ารหัสนั้นให้กับผู้ใช้งาน ส่วนใน**สหราชอาณาจักรและฝรั่งเศส** รัฐบาลสามารถสั่งการให้บริษัทเปิดเผยกุญแจเข้ารหัสและข้อมูลที่ถูกถอดรหัสได้ กฎหมายต่อต้านการก่อการร้าย พ.ศ.2558 ของ**จีน**กำหนดให้ผู้ให้บริการโทรคมนาคมต้อง “ให้ความสนับสนุนและความช่วยเหลือทางเทคนิคกับพนักงานสอบสวนของรัฐบาล รวมทั้งการยินยอมให้หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายและหน่วยงานความมั่นคงแห่งชาติเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเฟซ การใช้งาน และกุญแจถอดรหัสข้อมูล ทั้งนี้เพื่อป้องกันการก่อการร้ายและเพื่อประโยชน์ในการสอบสวน” (มาตรา 18) และ “ให้ดำเนินการเครือข่ายความปลอดภัย ระบบการสอดส่องข้อมูลเนื้อหาและมาตรการตรวจสอบเนื้อหา ที่ออกแบบมาเพื่อป้องกันการเผยแพร่เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายและลัทธิความผิดสุดโต่ง เพื่อลบข้อมูลดังกล่าว และเพื่อรายงานต่อตำรวจจีนโดยทันที”⁴⁴

⁴³ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, การเข้ารหัส: ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน (Encryption: A Matter of Human Rights) (Index: POL 40/3682/2016)

⁴⁴ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, การเข้ารหัส: ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน (Encryption: A Matter of Human Rights) (Index: POL 40/3682/2016)

การสอดแนมในเบลารุส

ความกลัวที่จะถูกสอดแนมเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายในบรรดานักกิจกรรมภาคประชาสังคมในเบลารุส เนื่องจากไม่มีกรอบกำกับดูแลและควบคุมอย่างเพียงพอ และไม่มีโอกาสจะตรวจสอบมาตรการการสอดแนม เป็นเหตุให้นักกิจกรรมและนักปกป้องสิทธิมนุษยชนมีทางเลือกไม่มากนัก และต้องยอมรับว่าพวกตนอาจตกเป็นเป้าการสอดแนมได้ตลอดเวลา ความกลัวเช่นนี้เพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะหลังเหตุการณ์ปราบปรามที่เกิดขึ้นหลังการเลือกตั้งเมื่อปี 2553 เมื่อมีการนำข้อมูลการสื่อสารส่วนบุคคลและตำแหน่งที่ตั้งของบุคคลที่มีบทบาทในทางสังคมมาใช้ เพื่อตั้งข้อหาทางการเมืองและเอาผิดกับนักการเมืองฝ่ายค้านและนักกิจกรรมอื่น ๆ

ในระหว่างปี 2558 และ 2559 แอมเนสตี๋ อินเตอ์เนชันแนลบันทึกข้อมูลว่าทางการเบลารุสได้ทำการสอดแนมพลเมืองของตนอย่างต่อเนื่องและปราศจากการกำกับดูแล และส่งผลกระทบต่ออย่างถึงต่อนักกิจกรรม ทำให้แม้แต่การโทรศัพท์เพื่อเรียกประชุมก็กลายเป็นความเสี่ยงไป นักกิจกรรมภาคประชาสังคมในเบลารุสหลายสิบคนบอกว่า พวกเขาเชื่อว่าถูกสอดแนมทางใดทางหนึ่งด้วยเหตุจากการออกมาเคลื่อนไหวอย่างสันติของพวกเขา ที่เลวร้ายมากกว่าความกลัว เช่นนั้นคือ มีการใช้กฎหมายที่จำกัดสิทธิในการลงโทษสมาชิกหน่วยงานภาคประชาสังคมที่ใช้สิทธิต่าง ๆ ของตน

มิกาล ไสตต์เควิช (Mikalai Statkevich) นักการเมืองฝ่ายค้านและผู้ที่เคยลงสมัครในตำแหน่งประธานาธิบดี ถูกจำคุกเนื่องจากบทบาทในการประท้วงอย่างสงบในการเลือกตั้งเมื่อปี 2553 และแอมเนสตี๋ อินเตอ์เนชันแนลเห็นว่าเขาเป็นนักโทษด้านความคิด จนกระทั่งเขาได้รับการปล่อยตัวเมื่อเดือนสิงหาคม 2558 เขาบอกกับเราว่า ระหว่างถูกสอบปากคำโดยเจ้าหน้าที่เจ้าหน้าที่ได้เอาข้อความที่แกะออกมาจากการพูดคุยทางโทรศัพท์และสไกป์ทั้งที่เป็นการคุยกับเพื่อนและเพื่อนร่วมงาน มาแสดงให้เขาดู เขาเชื่อว่าข้อความที่แกะออกมาจากแถบบันทึกเสียงเช่นนี้ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

อาเลส เบียเลียตสกี (Ales Bialiatski) ประธานศูนย์สิทธิมนุษยชนเวียสนา (Human Rights Centre Viasna) ถูกจับกุมในปี 2554 ในข้อหาเลี้ยงการจ่ายภาษี ที่ผ่านมาเวียสนาให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการปราบปรามช่วงหลังการเลือกตั้ง และดูเหมือนว่าการตั้งข้อหาต่ออาเลส เบียเลียตสกีมีแรงจูงใจมาจากการเมือง เขาบอกกับแอมเนสตี๋ อินเตอ์เนชันแนลว่า “มีการเอาข้อความการสนทนาผ่านสไกป์บางส่วนที่ผมคุยกับองค์กรพัฒนาเอกชนไปแลนด์ที่เป็น

พันธมิตรกับเราไปตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ของรัฐชัดเจนว่าพวกเขาพยายามหาทางเล่นงานผม โดยทำเหมือนกับว่าผมพยายามระดมทุนเพื่อโค่นล้มรัฐบาล หรือทำงานอย่างอื่น ทั้ง ๆ ที่ความจริงผมเพียงแค่พูดคุยเพื่อหาทางให้ความช่วยเหลือกับผู้เสียหายจากการปราบปรามทางการเมืองเท่านั้น” มีการนำข้อความการสนทนาไปตีพิมพ์เผยแพร่ทันทีหลังการจับกุมเขา

เราอาจประเมินผลกระทบจากการสอดแนมในวงกว้างต่อการเคลื่อนไหวในเบลารุสต่ำเกินไป นักกิจกรรมหลายคนย้ำกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า ความไม่มั่นใจว่าตัวเองตกเป็นเป้าหมายการสอดแนมหรือไม่ ส่งผลกระทบต่อจิตใจและการใช้ชีวิตของพวกเขาอย่างมาก นักกิจกรรมหลายคนบอกว่า พวกเขาต้องเสียเวลาเป็นอย่างมากไปกับการหาทางเก็บข้อมูลที่อ่อนไหวเป็นความลับ รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับทุนและการดำเนินงานสาธารณะอื่น ๆ หลายคนกลัวว่า ข้อมูลส่วนตัวที่หน่วยงานสอดแนมลับได้ไป อาจไม่ได้ถูกนำไปใช้เพื่อการฟ้องคดีอาญา แต่จะถูกนำไปใช้เพื่อสร้างความเสียหายต่อชีวิตส่วนตัวของพวกเขา

กฎหมายในเบลารุสอนุญาตให้ทางการสอดแนมได้ในวงกว้างด้วยเหตุผลแทบจะทุกประการ และไม่มีมาตรการกักกันข้อมูลอย่างเป็นอิสระ ทำให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อหน่วยงานภาคประชาสังคมซึ่งในปัจจุบันก็อยู่ใต้การคุกคามอย่างมากอยู่แล้วจากโอกาสที่จะถูกลงโทษทางอาญาหรือการลงโทษจากมาตรการของฝ่ายบริหาร เพียงเพราะการใช้สิทธิมนุษยชนของตนอย่างการเข้าร่วมการประท้วงอย่างสงบ⁴⁵

3.2 การเซ็นเซอร์ทางอินเทอร์เน็ต

สิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งครอบคลุมสิทธิในการแสวงหา รับ และเผยแพร่ข้อมูล ได้รับการรับรองตามข้อ 19 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights-ICCPR)⁴⁶ ในเดือนมิถุนายน 2559 คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติรับรองมติว่าด้วย “การส่งเสริม การคุ้มครอง และการเข้าถึงสิทธิมนุษยชนในระบบอินเทอร์เน็ต”⁴⁷ ซึ่งยืนยันว่าบุคคลมีสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออกเสมอ

⁴⁵ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, เบลารุส: “ถึงเวลาแล้วที่ประชาชนจะรู้สึกว่าคุณเองยังมีชีวิตอยู่”: ภาคประชาสังคม ความลับและการสอดแนมในเบลารุส (Index: EUR 49/4306/2016)

⁴⁶ สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับหน้าที่ของรัฐในการปกป้องสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออกตามกติกา ICCPR, โปรดดูความเห็นทั่วไปของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนที่ 34

⁴⁷ คณะมนตรีสิทธิมนุษยชน, การส่งเสริม การคุ้มครองและการเข้าถึงสิทธิมนุษยชนทางอินเทอร์เน็ต, UN Doc. A/HRC/32/L20 (2559)

เหมือนกัน ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ และประณาม “มาตรการของรัฐที่จงใจป้องกันหรือขัดขวาง การเข้าถึงหรือการเผยแพร่ข้อมูลออนไลน์ ซึ่งเป็นการละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ” ในรายงานที่ตีพิมพ์เผยแพร่เมื่อปี 2554 ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการส่งเสริมและการ คัดกรองสิทธิที่จะมีเสรีภาพด้านความเห็นและการแสดงออก ระบุว่า “กรอบกฎหมายสิทธิมนุษยชน ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะข้อบทที่เกี่ยวข้องกับสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออก ยังคงเกี่ยวข้อง และมีผลบังคับใช้ในระบบอินเทอร์เน็ตด้วย”⁴⁸

ตามข้อ 19.3 ของกติกา ICCPR สิทธิที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออกอาจถูกจำกัดได้ เฉพาะเท่าที่ มีกฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น และเฉพาะที่จำเป็นและได้สัดส่วนกับเป้าประสงค์ของการคุ้มครอง เป้าหมายที่ชอบธรรม โดยรวมถึงการเคารพสิทธิหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น และการปกป้องความ มั่นคงแห่งชาติ หรือความสงบเรียบร้อยของสาธารณะ หรือการสาธารณสุข หรือศีลธรรมอันดี ข้อจำกัดใดๆ ต่อเสรีภาพในการแสดงออกทางอินเทอร์เน็ตก็ต้องสอดคล้องกับหลักเกณฑ์เหล่านี้ ด้วย⁴⁹

การเซ็นเซอร์ทางอินเทอร์เน็ตอาจเกิดขึ้นได้ในรูปแบบที่แตกต่างกัน ในบางกรณี รัฐอาจใช้ระบบ ยุติธรรมทางอาญา หรือมาตรการทางปกครอง เพื่อดำเนินคดีกับบุคคลที่แสดงความคิดเห็นทาง อินเทอร์เน็ต อย่างในกรณีของ*คาซัคสถาน* บุคคลจำนวนมากถูกจับกุมและควบคุมตัวตามกฎหมาย ของฝ่ายบริหาร เพียงเพราะแสดงเจตจำนงผ่านโซเชียลมีเดียที่จะเข้าร่วมการชุมนุมประท้วง⁵⁰ ใน กรณีอื่นๆ การพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ ช่วยให้รัฐมีศักยภาพในการเซ็นเซอร์มากขึ้น และได้ถูก นำมาใช้เพื่อจำกัดความสามารถของบุคคลที่จะแสวงหา รับ และเผยแพร่ข้อมูล

กรณีของเว็บไซต์ *Mamfakinch* (“เราไม่ยอมแพ้”) เว็บข่าวอิสระของโมร็อกโก สะท้อนให้เห็นปัญหานี้ ในปี 2554 ทางเว็บไซต์หาทางหลีกเลี่ยงการเซ็นเซอร์สื่อที่รายงานข่าวการประท้วงในโมร็อกโก และเป็นเวทีให้ฝ่ายที่เห็นต่างได้แสดงความคิดเห็น เนื่องจากสื่อของรัฐไม่ให้ความสำคัญกับเสียงเหล่านี้ ในระหว่างที่เกิดปรากฏการณ์ “Arab Spring” ในปี 2555 *Mamfakinch* ตกเป็นเป้าโจมตีด้วยการใช้

⁴⁸ ที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ, รายงานผู้รายงานพิเศษว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิที่จะมีเสรีภาพ ด้านความเห็นและการแสดงออก UN Doc. A/66/290 (2554)

⁴⁹ การจำกัดต้องกระทำด้วยเหตุผลตามกฎหมาย ซึ่งเป็นข้อยกเว้นที่กำหนดไว้ในข้อ 19 ของกติกา ICCPR กล่าวคือ i. การเคารพสิทธิหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น หรือ ii. การปกป้องความมั่นคงแห่งชาติ ความสงบเรียบร้อยของสาธารณะ การสาธารณสุข หรือศีลธรรมอันดี โปรดดู ที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ, รายงานของผู้รายงานพิเศษ, UN Doc. A/66/290 (2554), น. 6-7

⁵⁰ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *คิดก่อนจะโพสต์: การปิดล้อมพื้นที่โซเชียลมีเดียในคาซัคสถาน*, 13 (Index: EUR 57/5644/2017)

ซอฟต์แวร์สอดแนมข้อมูลที่รุนแรงมากที่สุดชื่อ “Remote Control System” ที่เป็นการพัฒนาขึ้นมาโดยบริษัท Hacking Team ของอิตาลี และมีเป้าหมายเพื่อก่อวินาศกรรมการสื่อสาร นับเป็นกรณีแรกของการโจมตีระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้เทคโนโลยีจากยุโรปและมีการบันทึกข้อมูลได้ ทั้งนี้เพื่อปราบปรามและพุ่งเป้าโจมตีนักกิจกรรมด้านสิทธิมนุษยชนและผู้สื่อข่าว

ในปีดังกล่าว Mamfakinch ได้รายงานข้อมูลการใช้กำลังเกินกว่าเหตุของตำรวจที่กระทำต่อผู้ประท้วงและเปิดโปงการทุจริตในระดับสูง และกรณีการเอื้อประโยชน์ให้กับเครือข่ายของรัฐมนตรีคนหนึ่งภายหลังการโจมตีครั้งนั้น ผู้ที่สนับสนุนเว็บไซต์ลดจำนวนลงมากจากที่เคยมีผู้เขียนประจำและบรรณาธิการร่วมประมาณ 30 คน เหลือเพียงสามคนที่พยายามช่วยให้เว็บไซต์อยู่รอดต่อไป **อิสซาม อัลมีแรต**ซึ่งทำงานกับเว็บไซต์ Mamfakinch และเพื่อนร่วมงานบางคนจึงได้ก่อตั้ง Association des Droits Numériques (ADN) ซึ่งเป็นองค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับสิทธิทางดิจิทัล และในปี 2558 ได้ตีพิมพ์เผยแพร่รายงานร่วมกับหน่วยงาน Privacy International แห่งสหราชอาณาจักรรวบรวมกรณีที่เกิดการสอดแนมทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างผิดกฎหมาย ซึ่งเกิดขึ้นกับนักวิชาการผู้สื่อข่าวและนักกิจกรรมด้านสิทธิมนุษยชนในโมร็อกโก สามวันต่อมา รัฐบาลได้ทำการสอบสวนคดีอาญาต่อเขาและต่อรองประธานของ ADN ในข้อหา “ทำลายชื่อเสียงและดูหมิ่น” ต่อหน่วยงานของรัฐ และ “รายงานข้อมูลเท็จ” และ “ดูหมิ่น” เจ้าพนักงานของรัฐ ซึ่งเป็นข้อหาที่มีโทษจำคุกห้าปี⁵¹ การสอบสวนคดีนี้ยังดำเนินต่อไปจนถึงปัจจุบัน

ในไทยพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ที่มีเนื้อหาห้ามได้ถูกใช้อย่างกว้างขวางเพื่อลงโทษบุคคลที่ตีพิมพ์เผยแพร่ข้อมูลที่เห็นต่างจากรัฐ รวมทั้งข้อมูลการละเมิดสิทธิมนุษยชนทางอินเทอร์เน็ต และส่งผลให้มีการดำเนินคดีอาญาต่อ **นายจตุภัทร์ บุญภัทรรักษา** นักปกป้องสิทธิมนุษยชนและนักศึกษาคณะนิติศาสตร์ ซึ่งขณะที่เขียนรายงาน เขายังถูกควบคุมตัวในข้อหาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และมาตรา 112 ของประมวลกฎหมายอาญา (หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ) จากการแชร์ข่าวของบีบีซีในเฟซบุ๊กเมื่อเดือนธันวาคม 2559 ทางการได้เพิกถอนประกันของเขาเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2559 ด้วยเหตุที่ว่าเขาไม่ได้ลบโพสต์ที่เป็นต้นเหตุของคดี และยังคงแสดงความเห็นทางเฟซบุ๊ก ซึ่งทางการเห็นว่าเป็นการเย้ยหยันอำนาจของรัฐ⁵²

⁵¹ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, การแฮกข้อมูลส่งผลให้เว็บข่าวที่ได้รับรางวัลต้องปิดตัวลงได้อย่างไร ปี 2559 จาก www.amnesty.org/en/latest/research/2016/12/how-a-hacking-campaign-helped-shut-down-an-award-winning-news-site/

⁵² แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, ประเทศไทย: นักกิจกรรมถูกถอนประกันเนื่องจากการแสดงความเห็นในเฟซบุ๊ก (Index: ASA 39/5412/2016)

ข้อมูลที่เก็บไว้โดยนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหรือจากการสื่อสารของของพวกเขาและที่ถูกลบทิ้ง มีความอ่อนไหวหรืออาจส่งผลกระทบต่อเมือง จะถูกปิดกั้นโดยรัฐบาลแห่ง ซึ่งเป็นการละเมิดพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนหลายประการ การออกกฎหมายเพิ่มเติมเพื่อจำกัดการไหลเวียนและการแลกเปลี่ยนข้อมูลออนไลน์อย่างเสรี ยังจำกัดศักยภาพของภาคประชาสังคมในการสื่อสาร

ยกตัวอย่างเช่น การจำกัดการใช้งานอินเทอร์เน็ตและโซเชียลมีเดียเป็นระยะ ซึ่งเกิดขึ้นในแอฟริกาตะวันตกและแอฟริกากลาง เป็นรูปแบบการปราบปรามเสรีภาพในการแสดงออกอย่างหนึ่ง ในปี 2559 มีการตัดการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตอย่างสิ้นเชิงเป็นช่วง ๆ ครั้งละสองถึงห้าวัน ในช่วงก่อนและหลังการเลือกตั้งประธานาธิบดีในกาบอง แกมเบีย และคองโก ทั้งในแกมเบียและชาดซึ่งมีการจัดเลือกตั้งประธานาธิบดีในเดือนเมษายน 2559 เช่นกัน การเข้าถึงโซเชียลมีเดียและแอปพลิเคชันหรือโปรแกรมอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้เพื่อการสื่อสารอย่าง เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ และทวิตเตอร์ สามารถทำได้โดยผ่านการใช้ VPNs (virtual private networks หรือ เครือข่ายเสมือนส่วนตัว) เพื่อหลีกเลี่ยงการปิดกั้นเท่านั้น ส่วนในชาด ทางการยังคงปิดกั้นการเข้าถึงเว็บไซต์ และเว็บข่าวต่าง ๆ ไปจนถึงปี 2560 กรณีที่เป็นการจำกัดสิทธิรุนแรงและต่อเนื่องมากที่สุดคือการตัดอินเทอร์เน็ตในภูมิภาคที่พูดภาษาอังกฤษของแคเมอรูนในเดือนมกราคม 2560 จนถึงปัจจุบัน ภายหลังจากการประท้วงเกี่ยวกับการใช้ภาษาฝรั่งเศสในศาลและโรงเรียน และการเรียกร้องอำนาจการปกครองตนเองมากขึ้น

การเซ็นเซอร์ทางอินเทอร์เน็ตในเอธิโอเปีย

ทางการเอธิโอเปียเฝ้าติดตามอย่างเข้มงวดและถึงขั้นปิดกั้นการสื่อสารออนไลน์ มีการใช้กฎหมายเพื่อเอาผิดทางอาญากับกิจกรรมออนไลน์ เป็นการจำกัดความสามารถที่จะประท้วงอย่างสงบ⁵³

นักกิจกรรมด้านสิทธิมนุษยชนชาวเอธิโอเปียให้ข้อมูลกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่าในเดือนมีนาคม 2559 ไม่สามารถใช้งานโซเชียลมีเดียและแอปพลิเคชันส่งข้อความอย่างเฟซบุ๊ก, ทวิตเตอร์ และทวิตเตอร์ได้เลยโดยเฉพาะในเขตพื้นที่โอโรเมียซึ่งมีการประท้วงต่อต้านแผนการควบคุมจากเมืองหลวงคือแอดดิสอาบาบา และต่อมาเป็นการประท้วงการจับกุมโดยพลการและการกีดกันประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีการตัดระบบ

⁵³ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, เอธิโอเปีย: รัฐบาลปิดกั้นเว็บไซต์ในระหว่างที่เกิดการประท้วงอย่างกว้างขวาง เป็นการปิดกั้นอย่างกว้างขวางและผิดกฎหมาย (Index: AFR 25/5312/2016)

อินเทอร์เน็ตโดยสิ้นเชิงในเขตแอมฮารา แอดดิสอาบาบาและโอโรเมีย หลังนักกิจกรรมทางการเมืองเรียกร้องให้มีการประท้วงระดับภูมิภาคที่เกิดขึ้นในช่วงเดือนสิงหาคม 2559 กองกำลังของรัฐบาลได้ใช้กำลังปราบปรามต่อผู้ประท้วงจนเกินกว่าเหตุ ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตอย่างน้อย 100 คน

นักกิจกรรมทางการเมืองและอื่น ๆ ต้องถูกจับกุมและตั้งข้อหาตามพระราชบัญญัติประกาศต่อต้านการก่อการร้าย พ.ศ.2552 (2009 Anti-Terrorism Proclamation - ATP) เนื่องจากการทำกิจกรรมผ่านโซเชียลมีเดียรวมทั้งผู้ที่วิพากษ์วิจารณ์นโยบายของรัฐบาล ได้แก่ **โยนาทาน เทสเฟย์ (Yonatan Tesfaye)** หรือที่รู้จักกันในอีกชื่อก่อนหน้านี้ว่า Blue Party เขาถูกจับกุมโดยไม่มีข้อหาเมื่อเดือนธันวาคม 2558 และห้าเดือนต่อมา เขาถูกตั้งข้อหาก่อการร้ายเนื่องจากเขาวิพากษ์วิจารณ์นโยบายและการปฏิบัติของรัฐบาลผ่านเฟซบุ๊ก⁵⁴ บล็อกเกอร์จาก **เพจ Zone 9**⁵⁵ ซึ่งถูกควบคุมตัวเป็นเวลา 500 วันระหว่างปี 2557-2558 ถูกตั้งข้อหาก่อการร้าย เนื่องจากใช้ซอฟต์แวร์เข้ารหัสข้อมูลเพื่อรักษาความปลอดภัยในการสื่อสารของตน และ **เซลาลีม วอร์กาลามาฮู (Zelalem Workalemahu)** เพิ่งถูกศาลตัดสินจำคุกกว่าห้าปีในเดือนพฤษภาคม 2559 เนื่องจากจัดอบรมการเข้ารหัสข้อมูลออนไลน์⁵⁶

ในเดือนมิถุนายน 2559 มีการออกกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ ซึ่งให้อำนาจกระทรวงยุติธรรมในการออกหมายเพื่อดักจับหรือเพื่อสอดแนมข้อมูล และสามารถควบคุมตัวบุคคลโดยไม่มีข้อหาเป็นเวลาไม่เกินสี่เดือนสำหรับผู้ต้องสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์

การแทรกแซงอย่างกว้างขวางของทางการและการปิดกั้นอินเทอร์เน็ตเป็นการข่มขู่ต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ทำให้พวกเขาไม่สามารถประท้วงและแสดงความคิดเห็นและทัศนะของตนได้อย่างสันติ ทั้งยังเป็นเหตุให้ทางการใช้อำนาจปราบปรามการประท้วงอย่างทารุณ

⁵⁴ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, เอรือโอเปีย: ปล่อยตัวนักการเมืองฝ่ายค้านที่ถูกควบคุมตัวเนื่องจากการโพสต์เฟซบุ๊ก (แถลงการณ์ 6 พฤษภาคม 2559)

⁵⁵ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, รายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนทั่วโลกประจำปี 2558/2559 (Index: POL 10/2552/2016)

⁵⁶ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลและ OONI, เอรือโอเปียถูกปิดกั้น: มีหลักฐานว่ามีการปิดกั้นโซเชียลมีเดียและการเซ็นเซอร์ทางอินเทอร์เน็ตในเอธิโอเปีย (Index: AFR 25/5312/2016)

4. พื้นที่ภาคประชาสังคมที่ถูกบีบให้เล็กลง

4.1 การโจมตีสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบ

“...[ในปี 2558] ได้เกิดปรากฏการณ์ของขบวนการประท้วงในวงกว้าง และระดับโลก นักกิจกรรมในหลายสิบประเทศสามารถจัดตั้งประชาชนที่แสดงความไม่พอใจ รวบรวมจำนวนคนให้มาชุมนุมได้มากอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน และทำให้เกิดกระแสความสนใจอย่างมากจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ”

ผู้รายงานพิเศษว่าด้วยสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบและการสมาคม กล่าวไว้ในรายงานปี 2558⁵⁷

สิทธิที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นในการทำงานสิทธิมนุษยชนให้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายระหว่างประเทศและภูมิภาคหลายฉบับ⁵⁸ซึ่งกำหนดให้รัฐต้องเคารพ คุ้มครอง และปฏิบัติตามสิทธินั้นโดยไม่เลือกปฏิบัติ การจำกัด

⁵⁷ ผู้รายงานพิเศษว่าด้วยสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบและการสมาคม 2558: ปีของสิทธิด้านการชุมนุม และการสมาคม 2559, จาก <http://freeassembly.net/reports/2015-year-in-review/>

⁵⁸ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ข้อ 20(1)); กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ข้อ 21); อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (ข้อ 5 (d) (ix)); อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (ข้อ 15); อนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (ข้อ 11); ธรรมนูญแอฟริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชน (ข้อ 11); ธรรมนูญแอฟริกาว่าด้วยสิทธิและสวัสดิการของเด็ก (ข้อ 8); ธรรมนูญอาหรับว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ข้อ 28); อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งทวีปอเมริกา (ข้อ 15); ปฏิญญาว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน (ข้อ 5 และ 12)

การชุมนุมอย่างสงบใด ๆ ต้องกระทำเท่าที่มีกฎหมายบัญญัติเท่านั้น และให้ทำเฉพาะเท่าที่จำเป็น และได้สัดส่วนกับเป้าหมายที่ชอบธรรม

การชุมนุมสาธารณะเป็นเครื่องมือที่นักปกป้องสิทธิมนุษยชนใช้มาเป็นเวลานาน เพื่อผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม แม้ที่ผ่านมาจะมีการเคลื่อนไหวผ่านเครือข่ายออนไลน์มากขึ้นก็ตาม แต่การประท้วงและการชุมนุมอย่างสงบไม่ได้มีบทบาทลดลงเลยในฐานะเป็นช่องทางสื่อสารการต่อต้านหรือความไม่พึงพอใจต่อทางการ อาทิ สปริงเป็นหนึ่งในตัวอย่างของพลังประชาชนที่มีพลวัตมากที่สุดเท่าที่เคยปรากฏปรากฏการณ์นี้แสดงให้เห็นว่า การชุมนุมประท้วงเป็นการบอกกับผู้มีอำนาจว่า คนธรรมดาสามัญไม่อาจอดทนยอมรับสภาพที่เป็นอยู่ได้อีกต่อไป และการชุมนุมดังกล่าวยังสามารถนำมาซึ่ง การเปลี่ยนแปลงได้

ในเวลาเดียวกัน หลายประเทศตอบโต้กับปรากฏการณ์อาหรับสปริงด้วยวิธีการปราบปรามต่าง ๆ ที่โหดร้ายและซับซ้อน รัฐบาลประเทศต่าง ๆ มีแนวโน้มจะมองว่าการรวมตัวจัดตั้งเป็นภัยคุกคามต่ออำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจของระบบที่เป็นอยู่ เพราะเป็นพลังที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ เกิดขึ้นอย่างไม่เป็นทางการ และมีความเคลื่อนไหว ทั้งยังมีศักยภาพที่จะเปิดโปงให้คนทั้งโลกเห็นถึงการปฏิบัติมิชอบได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้มีการใช้กำลังโดยไม่จำเป็นและเกินขอบเขตของกองกำลังความมั่นคงเพื่อปราบปรามการชุมนุมและทำการสอดแนม เพื่อการควบคุมตัวโดยพลการ การทรมาน และการปฏิบัติที่โหดร้าย การบังคับใช้โทษประหาร และการใช้กฎหมายเผด็จการอื่น ๆ รวมทั้งการกำหนดระเบียบหรือขั้นตอนปฏิบัติที่ยุ่งยากเพื่อขัดขวางไม่ให้ประชาชนจัดการชุมนุมประท้วงอย่างสงบได้ง่าย ๆ⁵⁹

การชุมนุมอย่างสงบ ทั้งการประชุม การนัดหยุดงาน การเดินขบวน การเดินรณรงค์ และการปิดล้อมสถานที่ มักจะถูกปราบปรามโดยมิชอบด้วยกฎหมาย แม้ว่าการกระทำของพวกเขาไม่มีท่าทีจะส่งผลกระทบร้ายแรงต่อความปลอดภัยของสาธารณะหรือความมั่นคงแห่งชาติแต่อย่างใด ทางการในหลายประเทศ ได้สลายการชุมนุมประท้วงอย่างสงบ เพียงเพราะเป็นกิจกรรมที่รบกวนกับภาครัฐกิจหรือกีดขวางการจราจร รัฐบาลในหลายประเทศได้ตัดหรือปิดกั้นการเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตและโซเชียลมีเดีย โดยมีเป้าหมายเพื่อขัดขวางการชุมนุมประท้วงอย่างสงบ

ประเทศอื่น ๆ ได้บังคับใช้กฎหมายเพื่อจำกัดศักยภาพของบุคคลที่จะรวมตัวชุมนุมเพื่อแสดงออกหรือเพื่อแสดงความสนับสนุนประโยชน์ร่วมกันและความเห็นหรือทัศนะทางการเมือง ตัวอย่างเช่นในเกาหลีใต้ แม้ว่ารัฐธรรมนูญจะคุ้มครองเสรีภาพในการชุมนุม แต่กฎหมายและระเบียบปฏิบัติใน

⁵⁹ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, ห้าปี หลังอาหรับสปริง 2559 จาก www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2016/01/arab-spring-five-years-on/

ประเทศอื่น ๆ ที่กำกับดูแลการชุมนุม ได้กำหนดขั้นตอนการแจ้งที่ยุ่งยาก เพื่อให้การนัดชุมนุมสาธารณะเป็นไปได้ยาก หรือเป็นการขัดขวางการชุมนุมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและเกิดขึ้นเป็นการเร่งด่วน หรือเป็นการให้อำนาจทางการในการสั่งห้ามการชุมนุมบางประเภทอย่างสิ้นเชิง⁶⁰

ใน**คาซัคสถาน**ทางการได้ใช้อำนาจฝ่ายบริหารควบคุมตัวบุคคลอย่างน้อย 32 คนเป็นเวลา 10-15 วันในเดือนพฤศจิกายน 2559 ส่วนใหญ่เป็นเพราะพวกเขาโพสต์ความเห็นในโซเชียลมีเดียระบุว่าจะไปร่วมการชุมนุมประท้วง ในเดือนมกราคม 2560 ศาลภาคในเขตคาซัคสถานตะวันตกพิพากษายืนให้จำคุกห้าปีกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนสองคน

โดยมีการตั้งข้อหาต่อพวกเขา รวมทั้งการใช้โซเชียลมีเดียและบริการส่งข้อความเพื่อจัดการชุมนุม “ที่ผิดกฎหมาย” และเรียกร้องให้มีคนมาร่วมชุมนุม และการวิพากษ์วิจารณ์การปฏิบัติของทางการ ศาลสั่งจำคุกพวกเขาโดยให้ต้องไปใช้โทษจำคุกในเรือนจำทางตอนเหนือของคาซัคสถาน ซึ่งอยู่ห่างจากบ้านของพวกเขาว่า 1,500 กิโลเมตร ซึ่งดูเหมือนเป็นการเตือนบุคคลอื่นไม่ให้จัดตั้งหรือเข้าร่วมการประท้วง “ที่ผิดกฎหมาย”⁶¹

ผู้พิทักษ์แหล่งน้ำ ในเขตสแตนดิงร็อก สหรัฐอเมริกา

ภาพ นักกิจกรรมรวมตัวกันอยู่หน้าสำนักงาน Army Corps of Engineers Office เพื่อประท้วงต่อต้านท่อส่งน้ำมันดาโกตาแอคเซส (Dakota Access Pipeline), 10 มีนาคม 2560 วอชิงตันดีซี © Alex Wong/Getty Images

ขบวนการปกป้องแหล่งน้ำในเขตสแตนดิงร็อกก่อตั้งขึ้นโดยชนพื้นเมืองและพันธมิตร ก่อตั้งขึ้นเมื่อเดือนเมษายน 2559 หลังจากมีแผนการก่อสร้างท่อส่งน้ำมันดาโกตาแอคเซสลอดผ่านแม่น้ำมิสซูรี ซึ่งเป็นแม่น้ำสายหลักที่สะอาดสำหรับใช้ในเขตชนพื้นเมืองเผ่าสแตนดิงร็อกและเผ่าอื่น ๆ รวมทั้งชุมชนทั่วไปที่ไม่ใช่ชาวพื้นเมืองที่อยู่ด้านท้ายน้ำ โครงการก่อสร้างนี้อาจส่งผลกระทบต่อพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ใช้เป็นที่ฝังศพบรรพชนอาจส่งผลร้ายแรงต่อประชาชนในพื้นที่ในการเข้าถึงน้ำสะอาด

⁶⁰ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *เสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบในเกาหลีใต้และมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ* (Index: ASA 25/5099/2016)

⁶¹ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *คาซัคสถาน: ศาลพิพากษายืนต่อนักโทษด้านความคิด Maks Bokaev และ Talgat Ayan* (Index: EUR 57/5599/2017)

สมาชิกของขบวนการสแตนด์ดิ้งรีคได้ประกาศอย่างสม่ำเสมอและเปิดเผยว่า พวกเขาเป็นขบวนการเคลื่อนไหวที่ไม่ใช้ความรุนแรง และส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของบุคคลทุกคน แต่ที่ผ่านมากองกำลังของรัฐบาลก็มักใช้กำลังกับพวกเขาโดยไม่จำเป็นและเกินกว่าเหตุ

ยกตัวอย่างเช่น ในวันที่ 22 ตุลาคม 2559 ดูเหมือนว่าทางการจะใช้สารเคมีที่ก่ออาการระคายเคืองชนิดเข้าไส้โดยไม่เลือกเป้าหมาย และโดยทางฝ่ายผู้ชุมนุมไม่ได้เป็นฝ่ายร้ายมาก่อน ทั้งยังเข้าจับกุมและตรวจค้นร่างกายโดยให้ถอดเสื้อผ้าต่อประชาชนอย่างน้อย 140 คน ในเดือนพฤศจิกายน หน่วยงานความมั่นคงที่มีอาวุธครบมือได้ฉีดพ่นน้ำใส่ผู้ชุมนุมประท้วงอย่างสงบเป็นเวลาหลายชั่วโมง ท่ามกลางอากาศที่หนาวเย็นจนเป็นน้ำแข็ง ทำให้พวกเขาเสี่ยงที่จะได้รับบาดเจ็บ แอมเนสตี อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนลได้ส่งผู้สังเกตการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนไปที่สแตนด์ดิ้งรีคสี่ครั้ง เพื่อบันทึกข้อมูลถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและได้กระตุ้นทางการให้ปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศ ที่จะสนับสนุนการใช้สิทธิในการชุมนุมประท้วงอย่างสงบ

เสียงเรียกร้องของหน่วยงานให้รัฐบาลกลางสอบสวนกรณีการปราบปรามการชุมนุมที่สแตนด์ดิ้งรีคกลับถูกเพิกเฉย

ในปี 2560 ประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ (Donald Trump) ได้มีบันทึกข้อความเรียกร้องหน่วยงานต่าง ๆ ให้เร่งดำเนินการตามโครงการท่อส่งน้ำมันดาโกตาแอกเชชันแล้วเสร็จโดยเร็ว แอมเนสตี อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนลจึงเรียกร้องรัฐบาลสหรัฐฯ ให้ยุติการก่อสร้างท่อน้ำมัน และให้ดำเนินการตรวจสอบผลกระทบของโครงการนี้ต่อสิ่งแวดล้อมและสิทธิของชนเผ่าโดยทันที และให้ขอความยินยอมโดยสมัครใจ เป็นการขอล่วงหน้าและมีการให้ข้อมูล จากกลุ่มชนพื้นเมืองก่อนจะให้ความเห็นชอบต่อโครงการลักษณะเช่นนี้ในอนาคต

4.2 การปิดกั้นสิทธิในการสมาคม

สิทธิที่จะมีเสรีภาพในการสมาคมเปิดโอกาสให้บุคคลจัดตั้งหรือเข้าร่วมกลุ่มอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อปฏิบัติการร่วมกัน นับเป็นองค์ประกอบสำคัญของการทำงานของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน เป็นสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายระหว่างประเทศและภูมิภาคหลายฉบับ⁶²

⁶² ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ข้อ 17); กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ข้อ 22); อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิทางการเมืองระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (ข้อ 5 (d) (ix)); อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (ข้อ 15); อนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (ข้อ 11); ธรรมนูญแอฟริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชน (ข้อ 10); ธรรมนูญอาหรับว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ข้อ 28); อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งทวีปอเมริกา (ข้อ 16); ปฏิญญาว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน (ข้อ 5 และ 13)

ซึ่งกำหนดให้รัฐต้องสนับสนุนให้กลุ่มต่าง ๆ สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเป็นผล และให้งดเว้นจากการกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนซึ่งอาจเป็นการสร้างข้อจำกัดที่ไม่เหมาะสม

ประเทศต่าง ๆ มีพันธกรณีต้องกำหนดกรอบกฎหมายเพื่อการจัดตั้งองค์กร ต้องงดเว้นจากการขัดขวางอย่างไม่เหมาะสมต่อการใช้สิทธิดังกล่าว และต้องคุ้มครององค์กรเหล่านี้ให้ปลอดภัยจากการแทรกแซงของบุคคลที่สาม ประเทศต่าง ๆ มีพันธกรณีต้องใช้มาตรการเพื่อสนับสนุนและดูแลให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเกื้อหนุน เพื่อให้้องค์กรเหล่านี้ดำเนินงานได้ และให้เคารพความเป็นส่วนตัวขององค์กรและของสมาชิก สิทธิที่จะมีเสรีภาพในการสมาคมยังครอบคลุมถึงสิทธิของกลุ่มต่าง ๆ ในการเข้าถึงเงินทุนและการครอบครองทรัพย์สิน

4.2.1 การจำกัดการรับทุนจากต่างชาติ

สิทธิที่จะ “แสวงหา รับ และใช้ประโยชน์จากทรัพย์สิน” เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ได้รับการรับรองในข้อ 13 ของปฏิญญาว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ตามความเห็นของผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบและการสมาคม

“ความสามารถในการแสวงหา รับ และใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นต่อการดำรงอยู่และการดำเนินงานอย่างเป็นผลขององค์กร ไม่ว่าจะจะมีขนาดเล็กเพียงใดก็ตาม สิทธิที่จะมีเสรีภาพในการสมาคมไม่เพียงครอบคลุมความสามารถของบุคคลหรือนิติบุคคลที่จะจัดตั้งและเข้าร่วมองค์กรเท่านั้น หากยังรวมถึงการแสวงหา รับ และใช้ประโยชน์จากทรัพย์สิน ทั้งทรัพย์สินส่วนบุคคลและการเงิน ทั้งจากแหล่งทุนในประเทศต่างประเทศ และนานาชาติ”⁶³

แต่ในหลายประเทศทั่วทุกภูมิภาค สิทธิดังกล่าวกำลังถูกโจมตี เพราะมีการออกและบังคับใช้กฎหมายที่จำกัดสิทธิมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อควบคุมการเข้าถึงแหล่งทุนของหน่วยงานภาคประชาสังคม ทั้งแหล่งทุนจากต่างชาติและนานาชาติ มีการเสนอและบัญญัติกฎหมายที่ควบคุมจำกัดการดำเนินงานของหน่วยงานภาคประชาสังคมและการหาทุนในช่วงที่ผ่านมาในกว่า 90 ประเทศ⁶⁴

⁶³ ที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ, รายงานของผู้รายงานพิเศษว่าด้วยสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบ และการสมาคม, MainaKiai, UN Doc. A/HRC/23/39 (2556)

⁶⁴ CIVICUS, อ้างถึงโดยผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน, 2559, รายงานของผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน, UN Doc. A/HRC/31/55 (2559), ย่อหน้า 28

ในบางประเทศอย่างเช่น**บาห์เรน**และ**เบลารุส**มีการห้ามรับทุนจากต่างชาติอย่างสิ้นเชิง⁶⁵ในหลายประเทศ⁶⁶เช่น **แอลจีเรีย** มีการห้ามรับทุนจากต่างชาติเว้นแต่จะได้รับอนุญาตเสียก่อน และต้องมีการขออนุญาตเป็นการเฉพาะจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีข้อกำหนดให้ต้องส่งเงินทุนผ่านช่องทางการเงินที่รัฐบาลควบคุมเท่านั้น หรือจำกัดให้ขอทุนเฉพาะกิจกรรมบางประเภทหรือหน่วยงานบางแห่ง องค์กรใดที่ทางการถือว่าเป็น “ของต่างชาติ” ก็จะต้องถูกบังคับให้ต้องทำตามมาตรการดังกล่าว⁶⁷

ในเดือนมิถุนายน 2559 มีการสั่งพักใบอนุญาตการรับทุนจากต่างชาติเป็นเวลา 180 วันสำหรับสมาคมนักกฎหมาย (Lawyers Collective) ซึ่งเป็นองค์กรสิทธิมนุษยชนที่สำคัญใน**อินเดีย** ซึ่งชัดเจนว่าเป็นการพุ่งเป้าโจมตี กระทรวงมหาดไทยระบุว่าองค์กรพัฒนาเอกชนดังกล่าวได้ละเมิดข้อบทหลายประการของพระราชบัญญัติ (การจดทะเบียน) การรับทุนจากต่างชาติ หน่วยงานดังกล่าวมีชื่อเสียงในการเป็นผู้ริเริ่มการทำงานเกี่ยวกับความรุนแรงต่อผู้หญิง ผู้มีความหลากหลายทางเพศ และสิทธิด้านสุขภาพ⁶⁸

ในเดือนกรกฎาคม 2559 รัฐสภา**อิสราเอล**ได้ออกกฎหมายที่เรียกว่ากฎหมายความโปร่งใส (Transparency Law) กำหนดเงื่อนไขการรายงานข้อมูลสำหรับหน่วยงานที่รับทุนเกิน 50% จากรัฐบาลต่างชาติ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มสิทธิมนุษยชนหรือองค์กรพัฒนาเอกชนที่วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลอิสราเอล⁶⁹

ใน**อียิปต์**ยังคงมีการสอบสวนทางอาญาต่อการรับทุนจากต่างชาติและการดำเนินงานขององค์กรสิทธิมนุษยชน ซึ่งส่งผลให้มีการออกคำสั่งห้ามเดินทางและอายัดทรัพย์สิน 17 ครั้งต่อ 7 องค์กร

⁶⁵ โปรดดู World Organisation Against Torture (OMCT), การละเมิดสิทธิขององค์กรพัฒนาเอกชนในการรับทุนสนับสนุน: จากการคุกคามไปจนถึงการเอาผิดทางอาญารายงานประจำปี 2556, จาก www.omct.org/files/2013/02/22162/obs_annual_report_2013_uk_web.pdf, น. 42

⁶⁶ ยกตัวอย่างเช่นบังคลาเทศ อียิปต์ อินเดีย โปรดดู World Organisation Against Torture (OMCT), การละเมิดสิทธิขององค์กรพัฒนาเอกชนในการรับทุนสนับสนุน: จากการคุกคามไปจนถึงการเอาผิดทางอาญา รายงานประจำปี 2556, จาก www.omct.org/files/2013/02/22162/obs_annual_report_2013_uk_web.pdf, น. 42

⁶⁷ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, แอลจีเรีย กฎหมายว่าด้วยการสมาคมฉบับใหม่ได้ถูกใช้เพื่อปิดปากหน่วยงานภาคประชาสังคม (แถลงการณ์, 7 พฤษภาคม 2556)

⁶⁸ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, อินเดีย: ต้องยกเลิกคำสั่งพักใบอนุญาตองค์กรพัฒนาเอกชนสิทธิมนุษยชนที่รับทุนจากต่างชาติ India: Suspension of human rights NGO's foreign funding license must be revoked (ข่าว 3 มิถุนายน 2559)

⁶⁹ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, รายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนทั่วโลก ประจำปี 2559/2560 (Index: POL 10/4800/2017)

ทำให้เกิดอุปสรรคในการดำเนินงานของพวกเขา รัฐสภาได้ออกกฎหมายใหม่เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2559 ซึ่งจะปิดกั้นอย่างรุนแรงต่อการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน ปิดกั้นสิทธิที่จะจดทะเบียนเป็นองค์กรตามกฎหมาย และปิดกั้นการเข้าถึงแหล่งทุนจากต่างชาติ ทั้งยังกำหนดค่าปรับที่แพงมากหากมีการละเมิดข้อบทเหล่านี้ กฎหมายเหล่านี้อยู่ระหว่างรอการลงนามโดยประธานาธิบดี และยังไม่ีผลบังคับใช้⁷⁰

บางประเทศได้ใช้ขั้นตอนปฏิบัติของฝ่ายบริหาร อย่างเช่น กระบวนการจดทะเบียนที่ซับซ้อนหรือขั้นตอนปฏิบัติด้านการเงินอย่างมิชอบ รวมทั้งการตรวจสอบด้านภาษี เพื่อบิบบังคับให้นักปกป้องสิทธิมนุษยชนและหน่วยงานภาคประชาสังคมต้องยุติหรือจำกัดการดำเนินงานของตน

ในสหราชอาณาจักร องค์กรมุสลิมและหน่วยงานเพื่อสังคมอื่นๆ ที่ดำเนินงานในประเทศ และทางการเห็นว่าทำงานในประเทศที่ “อ่อนไหว” ต้องเผชิญความยุ่งยากอย่างมากในการส่งมอบและการใช้เงินทุน นอกจากนี้ พระราชบัญญัติความโปร่งใสและการลobbย (Transparency and Lobbying Act) และพระราชบัญญัติการรณรงค์ของหน่วยงานที่ไม่ใช่พรรคการเมืองและการบริหารสหภาพแรงงาน (Non-Party Campaigning and Trade Union Administration Act) ส่งผลกระทบต่อการทำงานของหน่วยงานเพื่อสังคมในช่วงที่มีการเลือกตั้ง เป็นเหตุให้หลายหน่วยงานเลือกที่จะไม่เผยแพร่ข้อมูลในประเทศที่เกี่ยวข้องกับงานของตน เพราะกลัวว่าอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิด และอาจถูกตีความเพื่อใช้เป็นหลักฐานว่าหน่วยงานของตนได้เข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ทั้งๆ ที่เป็นข้อห้ามตามกฎหมาย⁷¹ แม้ในกรณีที่หน่วยงานภาคประชาสังคมสามารถรับทุนจากต่างชาติได้ตามกฎหมาย ก็อาจถูกตราหน้าว่าเป็น “หน่วยงานที่เป็นตัวแทนต่างชาติ” ทำให้เกิดตราบาปกับพวกเขา และทำให้เกิดความเสี่ยงมากขึ้น

กฎหมายว่าด้วย “หน่วยงานที่เป็นตัวแทนต่างชาติ” รัสเซีย

ในเดือนกรกฎาคม 2555 ประธานาธิบดีวลาดิมีร์ ปูติน (Vladimir Putin) แห่งรัสเซียได้เห็นชอบให้ออกกฎหมายซึ่งจัดสถานะองค์กรพัฒนาเอกชนว่าเป็น “หน่วยงานที่เป็นตัวแทนต่างชาติ” กรณีที่รับทุนจากต่างชาติ หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ถูกนิยามอย่างหลวมๆ ว่าเป็น “พฤติกรรม

⁷⁰ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, อียิปต์: การลงนามร่างพระราชบัญญัติองค์กรพัฒนาเอกชนฉบับใหม่จะถือเป็น “ใบสั่งฆ่า” กลุ่มสิทธิในอียิปต์ (Index: MDE 12/5171/2016)

⁷¹ ผู้รายงานพิเศษว่าด้วยสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบและการสมาคม, เมษายน 2559, จาก <http://freeassembly.net/news/statement-united-kingdom-follow-up/>

ทางการเมือง” องค์กรพัฒนาเอกชนเหล่านั้นจะถูกขึ้นบัญชีเป็น “หน่วยงานที่เป็นตัวแทนต่างชาติ” และต้องจดทะเบียนและอยู่ใต้การกำกับดูแลของกระทรวงยุติธรรม

ในเดือนมิถุนายน 2559 ประธานาธิบดีปูตินได้เห็นชอบให้ออกกฎหมายเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมนิยามของคำว่า “กิจกรรมทางการเมือง” การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ “ว่าด้วยหน่วยงานที่ไม่ใช่เชิงพาณิชย์” ได้ครอบคลุมเหตุผลประกอบเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะและการเข้าร่วมในเกือบทุกรูปแบบ

แม้ว่าการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งนั้น ไม่ครอบคลุมการดำเนินงานในสาขาวิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม ศิลปะ การดูแลสุขภาพ สังคมสงเคราะห์ และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม แต่เจ้าหน้าที่ยืนยันว่า หน่วยงานซึ่งทำงานในเรื่องดังกล่าวต้องจดทะเบียนเป็น “หน่วยงานที่เป็นตัวแทนต่างชาติ” เป็นเหตุให้องค์กรพัฒนาเอกชนแทบทั้งหมดที่รับทุนจากต่างชาติต้องถูกขึ้นทะเบียนเป็น “หน่วยงานที่เป็นตัวแทนต่างชาติ” ไม่ว่าจะมีการดำเนินงานในลักษณะใด ๆ ก็ตาม

องค์กรพัฒนาเอกชนที่ถูกขึ้นทะเบียนในลักษณะนี้ ต้องประสบปัญหาการตัดสินใจที่ยากลำบาก โดยอาจเลือกรับทุนสนับสนุนจากต่างชาติต่อไปและถูกจัดประเภทว่าเป็น “หน่วยงานที่เป็นตัวแทนต่างชาติ” หรือปฏิเสธที่จะรับทุนจากต่างชาติ และต้องพึ่งพาเงินทุนภายในประเทศเท่านั้น รวมทั้งการรับทุนจากประธานาธิบดีหรือหน่วยงานในท้องถิ่น ทางการรัสเซียส่งสัญญาณบอก องค์กรพัฒนาเอกชนว่า แม้ว่าพวกเขาจะสามารถใช้ทุนต่างชาติต่อไปได้ แต่การทำเช่นนั้นจะส่งผลกระทบต่อพวกเขาอย่างมากเมื่อพิจารณาในแง่มุมมองของกฎหมายและชื่อเสียง จนถึงเดือนพฤศจิกายน 2559 มีหน่วยงานอย่างน้อย 27 แห่งที่ต้องปิดตัวลงไป หลังถูกจัดประเภทว่าเป็น “หน่วยงานที่เป็นตัวแทนต่างชาติ”⁷² มีการใช้อำนาจตามกฎหมายนี้เพื่อขัดขวางและทำลายชื่อเสียงขององค์กรพัฒนาเอกชนจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดบรรยากาศของความหวาดระแวงและความไม่อดทนออกถื่น

4.2.2 การจำกัดการจดทะเบียน

ปฏิญญาว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชนกำหนดให้บุคคลมีสิทธิในการจัดตั้ง เป็นสมาชิก และร่วมกิจกรรมกับองค์กรพัฒนาเอกชน สมาคม หรือกลุ่มต่างๆ ที่ทำงานส่งเสริมและปกป้องสิทธิมนุษยชน⁷³ ซึ่งนับเป็นองค์ประกอบสำคัญของสิทธิในการสมาคม

⁷² แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, รัสเซีย: หน่วยงานเพื่อประชาชน สี่ปีของกฎหมาย “หน่วยงานต่างชาติ” ในรัสเซีย ผลกระทบต่อสังคม(Index: EUR 46/5147/2016)

⁷³ ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิและความรับผิดชอบของปัจเจกบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กรของสังคมในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นที่ยอมรับอย่างสากล พ.ศ. 2541, ข้อ 5

การห้ามไม่ให้จดทะเบียนหรือการเพิกถอนทะเบียนองค์กร เป็นวิธีการง่าย ๆ ที่รัฐใช้เพื่อขัดขวางไม่ให้บุคคลสามารถรวมตัวเป็นองค์กรได้ ยกตัวอย่างเช่น **สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ (UAE)** ได้กำหนดขั้นตอนการจดทะเบียนหน่วยงานประชาสังคมที่ย่างยากมาก เป็นวิธีการที่นำมาใช้กับหน่วยงานที่รัฐมองว่าเป็น “พวกสร้างปัญหา”

ใน**บาร์เรน**องค์กรพัฒนาเอกชนไม่สามารถดำเนินงานอย่างเสรีและปลอดภัยจากการแทรกแซงของรัฐบาลได้ องค์กรหลายแห่งเลือกจะไม่จดทะเบียนเนื่องจากมีกฎหมายควบคุมองค์กรพัฒนาเอกชนอย่างเข้มงวด ซึ่งเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจทางการในการแทรกแซงโดยตรงต่อกิจการภายในและการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานที่สำคัญด้านสิทธิมนุษยชนของบาร์เรนคือ ศูนย์เพื่อสิทธิมนุษยชน (Centre for Human Rights) ก็ถูกคำสั่งห้ามไม่ให้ดำเนินงานต่อไปเมื่อปี 2547

ในปี 2558 **แองโกลา**ได้ออกกฎหมายที่มีข้อจำกัดอย่างเข้มงวดต่อองค์กรที่พยายามจดทะเบียน โดยกำหนดให้ต้องแสดงรายงานการเงินด้วย⁷⁴ในปี 2558 สมัชชาประชาชนแห่งชาติ (National People’s Congress) ของ**จีน**ได้ออกกฎหมายควบคุมองค์กรพัฒนาเอกชนต่างชาติและเครือข่ายในประเทศ โดยให้อำนาจกระทรวงความมั่นคงสาธารณะในการกำกับดูแลการจดทะเบียนองค์กรพัฒนาเอกชน และการดูแลการดำเนินงานขององค์กรเหล่านั้น ทำให้เกิดความกังวลว่าจะมีการใช้กฎหมายนี้เพื่อข่มขู่และดำเนินคดีกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและเจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน

ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยองค์กรพัฒนาเอกชนของ**ซูดานใต้** พ.ศ. 2559 กำหนดให้องค์กรพัฒนาเอกชนที่จดทะเบียน หรือต่ออายุการจดทะเบียน ต้องแสดงรายงานการดำเนินงาน รายงานการเงิน ที่ผ่านการตรวจสอบบัญชี บัญชีทรัพย์สิน แผนการดำเนินงานและงบประมาณสำหรับปีงบประมาณต่อไป และรายชื่อเจ้าหน้าที่ทั้งที่เป็นคนในประเทศและต่างประเทศและตำแหน่งของพวกเขา⁷⁵

พระราชบัญญัติว่าด้วยองค์กรพัฒนาเอกชนของ**ยูกันดา**ผ่านเป็นกฎหมายเมื่อปี 2559 ปิดกั้นไม่ให้หน่วยงานซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่ทางการมองว่า “ขัดกับ” กฎหมายของยูกันดาสามารถจดทะเบียนได้ ข้อบทดังกล่าวมีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อหน่วยงานบางแห่งที่ทำงานในประเด็นสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศ พนักงานบริการ และผู้ขายยา รวมทั้งหน่วยงานที่รณรงค์ด้านอนามัยเจริญพันธุ์

⁷⁴ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, รายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนทั่วโลกประจำปี 2558/2559 (Index: POL 10/2552/2016)

⁷⁵ Radio Tamazuj, ส.ส.ซูดานใต้ผ่านกฎหมายจำกัดการทำหน้าที่ของกลุ่มช่วยเหลือจาก <https://radiotamazuj.org/en/article/s-sudan-mps-pass-law-restricting-aid-groups>, 2559

และสิทธิทางเพศของผู้หญิง รวมทั้งงานรณรงค์การเข้าถึงการทำแท้งที่ปลอดภัย⁷⁶ พระราชบัญญัติ (แก้ไขเพิ่มเติม) การจดทะเบียนองค์กรพัฒนาเอกชน พ.ศ. 2549 ทำให้องค์กรพัฒนาเอกชนที่ดำเนินงานโดยไม่จดทะเบียนกลายเป็นองค์กรเถื่อนไป⁷⁷

ในตุรกี สมาคมและองค์กรพัฒนาเอกชนที่จดทะเบียน 375 แห่งถูกปิดอย่างถาวรและมีการยึดทรัพย์สิน เป็นมาตรการที่ให้อำนาจอย่างกว้างขวางตามพระราชกฤษฎีกาหมายเลข 667 ที่ออกมาเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2559 ในขณะที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หน่วยงานเหล่านี้ถูกสั่งปิดเนื่องจากข้อกล่าวหาว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรก่อการร้าย หรือเป็น “โครงสร้าง การรวมตัวหรือกลุ่มที่ดำเนินการที่เป็นภัยต่อความมั่นคงแห่งชาติ” องค์กรพัฒนาเอกชนที่สั่งปิดรวมถึงหน่วยงานสิทธิมนุษยชนทั้งในระดับประเทศและท้องถิ่นหลายสิบแห่ง องค์กรสิทธิสตรี สมาคมวัฒนธรรมในท้องถิ่น สมาคมที่ทำงานสงเคราะห์คนยากจน สมาคมนักศึกษาและนักธุรกิจ และแม้กระทั่งสมาคมกีฬา⁷⁸

4.3 การจำกัดเสรีภาพในการเดินทาง

หลายประเทศกำหนดมาตรการจำกัดสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการเดินทาง ทั้งภายในประเทศของตนและต่างประเทศโดยมีเป้าหมายเพื่อจำกัดหรือขัดขวางการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการร่วมมือกับกลไกสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและภูมิภาค และโอกาสที่นักปกป้องสิทธิมนุษยชนจะเข้าถึงความสนับสนุนจากนานาชาติ

การจำกัดการเดินทางมีได้ในหลายรูปแบบ รวมทั้งคำสั่งห้ามเดินทาง โดยเป็นผลมาจากกระบวนการยุติธรรมที่ไม่ได้อยู่บนฐานข้อเท็จจริงที่มุ่งเป้าโจมตีนักปกป้องสิทธิมนุษยชน การจำกัดเช่นนี้อาจเกิดขึ้นตามคำสั่งของประเทศที่เป็นเป้าหมายการเดินทาง ซึ่งอาจปฏิเสธไม่ให้วีซ่า หรืออาจทำให้ขั้นตอนการขอวีซ่ายุ่งยากเกินกว่าความเป็นจริง มาตรการบางอย่างขัดขวางไม่ให้นักปกป้องสิทธิมนุษยชน สามารถรับรองการมาเยือนจากหน่วยงานสนับสนุนต่างประเทศได้ ทำให้ไม่มีโอกาส

⁷⁶ เอกสารแสดงเจตจำนงต่อพระราชบัญญัติองค์กรพัฒนาเอกชน 2559 20 มีนาคม 2559, Human Rights Awareness and Promotion Forum, จาก <http://hrapf.org/publications/legal-analyses/>, น. 4

⁷⁷ เอกสารแสดงเจตจำนงต่อพระราชบัญญัติองค์กรพัฒนาเอกชน 2559 20 มีนาคม 2559, Human Rights Awareness and Promotion Forum จาก <http://hrapf.org/publications/legal-analyses/>, น. 2

⁷⁸ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, ตุรกี: ข้อมูลเพิ่มเติม – ตุรกีสั่งปิดองค์กรพัฒนาเอกชนหลายร้อยแห่งโดยถาวร (Index: EUR 44/5208/2016)

ได้รับการยอมรับเพื่อเพิ่มศักยภาพจากวิทยากรต่างประเทศ ในหลายโอกาสที่ผ่านมา เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิจัยของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลมักถูกสั่งห้ามเข้าประเทศ หรือถูกส่งกลับระหว่างทำงานวิจัย

ในปี 2558 **อาห์เหม็ด มั่นซูร์ (Ahmed Mansoor)** ได้รับรางวัลนักปกป้องสิทธิมนุษยชน Martin Ennals Human Rights Defender Award แต่ทางรัฐบาล**สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์**ห้ามไม่ให้เขาเดินทางไปร่วมพิธีรับรางวัลที่สวิตเซอร์แลนด์⁷⁹ ทางกรได้ยึดหนังสือเดินทางของเขาเอาไว้เมื่อปี 2554 ช่วงที่จับตัวเอาไว้โดยพลการรวมทั้งบุคคลอื่นอีกสี่คน เช่นเดียวกับยุทธวิธีอื่นๆ ที่กล่าวถึงในรายงานนี้ การจำกัดการเดินทางมักเป็นสัญญาณว่าจะมีการละเมิดและการโจมตีที่ร้ายแรงขึ้นกว่านี้อีก ในเดือนมีนาคม 2560 อาห์เหม็ดมั่นซูร์ถูกจับกุมที่บ้านตัวเอง ขณะที่เขียนรายงานนี้ ยังไม่มีใครทราบชะตากรรมของเขา⁸⁰

ในปี 2559 **ซีริล อัลเมดา (Cyril Almeida)** ผู้ช่วยบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ *Dawn* ถูกขึ้นบัญชีห้ามเดินทางออกนอกประเทศของ**ปากีสถาน** หลังจากสำนักนายกรัฐมนตรีแสดงท่าทีไม่เห็นด้วยต่อรายงานข่าวหน้าหนึ่งที่เขาเขียนเกี่ยวกับความตึงเครียดระหว่างรัฐบาลกับกองทัพ⁸¹ อีกไม่กี่วันต่อมา มีการลบชื่อซีริล อัลเมดาออกจากบัญชีห้ามออกนอกประเทศ⁸² ยุทธวิธีข่มขู่เช่นนี้มีเป้าหมายเพื่อปิดปากผู้สื่อข่าวและหยุดยั้งไม่ให้พวกเขาทำหน้าที่ของตน

อับดุล ฟาตูมา (Abdul Fatouma) นักปกป้องสิทธิมนุษยชนถูกขัดขวางไม่ให้เดินทางเมื่อไม่นานมานี้ ภายหลังจากจับกุมที่เมืองฟริทาวน์ เมืองหลวงของ**เซียร์ราลีโอน** ช่วงปลายเดือนมกราคม 2560 อับดุลฟาตูมาถูกจับกุมหลังจากเขาแสดงความเห็นทำทนายรัฐบาลและคณะกรรมการต่อต้านการทุจริตว่าขาดความโปร่งใส เขาได้รับการปล่อยตัวโดยไม่มีข้อหา แต่ต้องยอมมอบหนังสือเดินทางให้กับทางการเป็นเวลา 45 วัน⁸³

ใน**มาเลเซีย** ทางกรได้ออกคำสั่งห้ามเดินทางโดยพลการต่อ**นักปกป้องสิทธิมนุษยชน** รวมทั้ง**ซุลกิฟลี อันวา อัลฮัค (Zulkiflee Anwar Ulhaque) (ซุนาร์)** นักเขียนการ์ตูน นักกิจกรรมทางการเมือง และ

⁷⁹ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, นักปกป้องสิทธิมนุษยชนถูกคำสั่งห้ามไม่ให้เดินทาง (Index: MDE 25/2464/2015)

⁸⁰ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, ยังไม่มีใครทราบว่่านักปกป้องสิทธิมนุษยชนอยู่ที่ไหน (Index: MDE 25/5923/2017)

⁸¹ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, ปากีสถาน: ยกเลิกคำสั่งห้ามเดินทางที่บังคับต่อผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ Dawn, 2559 (แถลงการณ์, 11 ตุลาคม 2559)

⁸² The Guardian, ปากีสถานยกเลิกคำสั่งห้ามเดินทางสำหรับผู้สื่อข่าวซึ่งเขียนบทความที่ทำให้กองทัพโกรธ จาก www.theguardian.com/world/2016/oct/14/pakistan-journalist-cyril-almeida-travel-ban-lifted

⁸³ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, การควบคุมตัวนักเคลื่อนไหวต่อต้านการทุจริตในเซียร์ราลีโอน เป็นความพยายามจำกัดเสรีภาพในการแสดงออก (แถลงการณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2560)

นักวิจารณ์รัฐบาล ในเดือนตุลาคม 2559 เจ้าหน้าที่ตำรวจคนเข้าเมืองแจ้งเขาว่ามีคำสั่งห้ามเดินทาง ขณะที่เขาอยู่ที่สนามบินนานาชาติกรุงกัวลาลัมเปอร์ ระหว่างที่จะเดินทางไปสิงคโปร์เพื่อเข้าร่วม ประชุมงานส่วนตัว เจ้าหน้าที่ไม่ได้ให้เหตุผลทางกฎหมายหรือเหตุผลที่สมควรใด ๆ ว่าเหตุใดจึงมี คำสั่งห้ามเดินทางดังกล่าว⁸⁴

คำสั่งห้ามเดินทางการอายัดทรัพย์สินและการบุกตรวจค้น สำนักงานองค์กรพัฒนาเอกชนในอียิปต์

ในช่วงสองปีที่ผ่านมา ทางกรออียิปต์ได้เร่งปราบปรามหน่วยงานภาคประชาสังคมอย่าง เข้มงวดแบบที่ไม่เคยเป็นมาก่อน โดยอ้างว่าเป็นการสอบสวนความผิดทางอาญาที่เกี่ยวข้อง กับการทำงานของหน่วยงานสิทธิมนุษยชนและการขอรับทุนของพวกเขา เป็นเหตุให้ทางการสั่งห้าม นักปกป้องสิทธิมนุษยชน 17 คนไม่ให้เดินทางไปต่างประเทศ และยังอายัดทรัพย์สินของหน่วยงาน 10 แห่งและบุคคล 10 คน นอกจากนี้ศาลยังออกหมายเรียกเพื่อสอบปากคำเจ้าหน้าที่ของ หน่วยงานเหล่านั้นด้วย

ในเดือนกุมภาพันธ์ 2560 ตำรวจได้บุกตรวจค้นและสั่งปิดศูนย์บำบัดฟื้นฟูเหยื่อจากความรุนแรง อัล-นาดีม (al-Nadim Center for Rehabilitation of Victims of Violence) ซึ่งทำงานเกี่ยวกับการ ละเมิดสิทธิมนุษยชนและการให้ความช่วยเหลือเหยื่อของการทรมาน⁸⁵ นพ.ไอลดา ซาอ์ฟ อัล-ดอลา (Aida Seif al-Dawla) ผู้อำนวยการบริหารศูนย์อัล-นาดีมได้ถูกสั่งห้ามเดินทาง ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2559 แล้ว ในเดือนเดียวกัน นักปกป้องสิทธิมนุษยชนอีกสี่คนก็ถูกสั่ง ห้ามเดินทาง รวมทั้งอาห์เหม็ด ราเกบ (Ahmed Ragheb) แห่งหน่วยงาน National Community for Human Rights and Law และมาเล็ค อัดลี (Malek Adly) แห่งศูนย์สิทธิทางเศรษฐกิจและ สังคมแห่งอียิปต์

ในเดือนธันวาคม 2559 เจ้าหน้าที่ความมั่นคงได้จับกุมอัสซา ซอลิมัน (Azza Soliman) ผู้อำนวยการ ศูนย์ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายแก่สตรี โดยจับกุมที่บ้านของเธอและพาไปสอบสวนโดยศาล ในข้อหาเกี่ยวกับการรับทุนจากต่างชาติโดยไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาล เธอได้รับการปล่อยตัว

⁸⁴ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, มาเลเซีย: ยกเลิกคำสั่งห้ามเดินทางสำหรับซุนาร์ และผู้วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล คนอื่น ๆ (Index: ASA 28/5013/2016)

⁸⁵ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, การสั่งปิดศูนย์บำบัดฟื้นฟูการทรมานที่มีชื่ออ้อฉาวในอียิปต์ (แถลงการณ์, 9 กุมภาพันธ์ 2560)

ในอีกไม่กี่ชั่วโมงต่อมา⁸⁶ การจับกุมตัวเธอมีขึ้นสามสัปดาห์หลังจากทางการสั่งห้ามไม่ให้เธอเดินทางไปต่างประเทศ ซึ่งเป็นการเดินทางไปพบกับแหล่งทุนในต่างประเทศ นอกจากนี้ในเดือนมิถุนายน 2559 **มอซัน ฮัสซัน (Mozn Hassan)** สมาชิกกลุ่มสตรีศึกษานัซรา (Nazra for Feminist Studies) ก็ถูกสั่งห้ามไม่ให้เดินทางจากกรุงเบรุตเพื่อเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการบริหารของพันธมิตรภูมิภาคเพื่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิงในภูมิภาคตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือ ในกรณีต่างๆ เหล่านี้ ทางการไม่ให้เหตุผลเลยว่าทำไมต้องห้ามไม่ให้บุคคลเหล่านี้ขึ้นเครื่องบิน และปฏิเสธที่จะแสดงเอกสารอย่างเป็นทางการที่รับรองคำสั่งห้ามเดินทางนั้น ในบางกรณี เจ้าหน้าที่ของสำนักงานความมั่นคงแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทยได้สอบปากคำนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ได้ค้นกระเป๋าเดินทางและโทรศัพท์ของพวกเขา รวมทั้งยังยึดหนังสือเดินทางเอาไว้โดยไม่ให้เหตุผล ในกรณีส่วนใหญ่ พวกเขามักไม่ได้รับแจ้งว่า จะมีการยกเลิกคำสั่งห้ามเดินทางหรือไม่ และอย่างไร

คำสั่งห้ามเดินทางเช่นนี้ขัดกับกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและรัฐธรรมนูญของอียิปต์เอง คำสั่งห้ามเหล่านี้ยังละเมิดสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการเดินทาง เป็นการส่งสัญญาณอย่างชัดเจนว่าทางการไม่ยินดีกับการทำงานด้านสิทธิมนุษยชนเหล่านี้

⁸⁶ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, อียิปต์: นักสิทธิสตรีคนสำคัญถูกจับกุมทำให้ความกังวลเพิ่มขึ้นมาก (แถลงการณ์, 7 ธันวาคม 2559)

5. การปฏิบัติมิชอบโดยหน่วยงานที่ไม่ใช่รัฐ

5.1 ภาคธุรกิจ

บริษัทมีความรับผิดชอบต้องเคารพสิทธิมนุษยชน ขอบเขตและนัยของความรับผิดชอบดังกล่าวปรากฏตามรายละเอียดในหลักการชี้แนะแห่งสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจและสิทธิมนุษยชน (UN Guiding Principles on Business and Human Rights - หลักการชี้แนะแห่งสหประชาชาติ)⁸⁷ ความรับผิดชอบที่จะต้องเคารพสิทธิมนุษยชนกำหนดให้บริษัท

“ต้องหลีกเลี่ยงการก่อให้เกิดหรือมีส่วนสนับสนุนให้เกิดผลกระทบร้ายแรงด้านสิทธิมนุษยชนอันเป็นผลมาจากการดำเนินงานของตน และให้แก้ไขผลกระทบดังกล่าวหากเกิดขึ้นมา”

นอกจากนี้ยังกำหนดให้บริษัท

“ต้องหาทางป้องกันหรือควบคุมผลกระทบร้ายแรงด้านสิทธิมนุษยชน ที่เป็นผลลัพธ์โดยตรงมาจากการดำเนินงาน ผลิตภัณฑ์หรือบริการที่มีส่วนเชื่อมโยงกับธุรกิจของตน แม้ว่าบริษัทเหล่านั้นจะไม่มีส่วนสนับสนุนให้เกิดผลกระทบดังกล่าวก็ตาม”

หลักการชี้แนะแห่งสหประชาชาติรับรองบทบาทที่สำคัญของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ในการประเมินผลกระทบร้ายแรงด้านสิทธิมนุษยชนทั้งยังเตือนให้รัฐต่างๆ ดำเนินถึงหน้าที่ที่จะต้องประกันว่าจะไม่มีการขัดขวางการดำเนินงานที่สอดคล้องกฎหมายและการดำเนินงานโดยสันติของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

⁸⁷ หลักการชี้แนะแห่งสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจและสิทธิมนุษยชน: การปฏิบัติตามกรอบ “คุ้มครอง เคารพ และเยียวยา” ขององค์การสหประชาชาติ, UN Doc. HR/PUB/11/04 (2554)

อย่างไรก็ดี นักปกป้องสิทธิมนุษยชนยังคงต้องเผชิญกับภัยคุกคามและการโจมตีที่ร้ายแรง ทั้งที่เป็นผลงานของภาคธุรกิจหรือเป็นผลจากการดำเนินงานของภาคธุรกิจ ข้อมูลจากรายงานช่วงที่ผ่านมา ระบุถึงรูปแบบการโจมตีและการจำกัดสิทธิที่เลวร้ายลง โดยเป็นผลมาจากการปฏิบัติงานของรัฐบาล และหน่วยงานเอกชน เพื่อตอบโต้กับการทำงานของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน⁸⁸

ในปี 2557 คณะทำงานสหประชาชาติว่าด้วยประเด็นสิทธิมนุษยชนและบรรษัทข้ามชาติและภาคธุรกิจอื่น ๆ รายงานว่าได้รับข้อมูลที่ร้องเรียนเข้ามามากมายเกี่ยวกับการข่มขู่และการโจมตี นักปกป้องสิทธิมนุษยชน

“ข้อมูลเหล่านี้มีทั้งข้อกล่าวหาว่ามีการสังหาร การโจมตีทำร้าย และการข่มขู่ นักปกป้องสิทธิมนุษยชนซึ่งรณรงค์ต่อต้านผลกระทบร้ายแรงจากบริษัทขุดเจาะเหมืองแร่ และข้อกล่าวหาว่าผลกระทบต่อชนพื้นเมืองจากการทำเหมืองและโครงการไฟฟ้าพลังน้ำ คณะทำงานกังวลอย่างยิ่งเกี่ยวกับการเพิ่มขึ้นอย่างมากของการโจมตีทำร้ายและการข่มขู่โดยรัฐและหน่วยงานอื่นนอกเหนือจากรัฐที่มีต่อผู้ประท้วงต่อต้านผลกระทบร้ายแรงจากการทำธุรกิจและโครงการพัฒนาที่สำคัญ ทั้งที่เกิดขึ้นจริงและอาจจะเกิดขึ้น”⁸⁹

คณะทำงานเรียกร้องให้รัฐภาคีสหประชาชาติ

“ประกันว่าจะมีการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนซึ่งทำงานเพื่อสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับผลกระทบของการทำธุรกิจ โดยเฉพาะโครงการสาธารณูปโภคขนาดใหญ่และโครงการพัฒนาต่างๆ และสื่อสารให้ภาคธุรกิจทราบว่าเป็นต้องมีการเคารพสิทธิของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน”⁹⁰

⁸⁸ Global Witness, ฮอนดูรัส: ประเทศที่เสี่ยงตายมากที่สุดในโลกสำหรับนักเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม 2560 จาก www.globalwitness.org/en/campaigns/environmental-activists/honduras-deadliest-country-world-environmental-activism/; รายงานของผู้รายงานพิเศษว่าด้วยสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบและการสมาคม, Maina Kiai, UN Doc. A/HRC/29/25 (2015); รายงานของผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสถานการณ์ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน, Michel Forst, UN Doc. A/71/281 (2559)

⁸⁹ ที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ, รายงานคณะทำงานว่าด้วยประเด็นสิทธิมนุษยชนและบรรษัทข้ามชาติ และวิสาหกิจอื่น ๆ , UN Doc. A/HRC/26/25 (2014), น. 18

⁹⁰ ที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ, รายงานคณะทำงานว่าด้วยประเด็นสิทธิมนุษยชนและบรรษัทข้ามชาติ และวิสาหกิจอื่น ๆ , UN Doc. A/HRC/26/25 (2014), น. 22

สถานการณ์ที่เลวร้ายของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนซึ่งทำงานในประเด็นเกี่ยวกับที่ดิน อาณาบริเวณ และสิ่งแวดล้อม มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างยิ่งกับ “ความไม่สมดุลทางอำนาจที่เป็นผลมาจากการทำให้สิ่งแวดล้อมกลายเป็นเพียงสินค้า”⁹¹ โดยรัฐและภาคธุรกิจงานวิจัยของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ยืนยันว่าเกิดความรุนแรงระดับสูงต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชนซึ่งทำงานในประเด็นเหล่านี้ กรณีส่วนใหญ่ที่บันทึกข้อมูลได้มักเกิดขึ้นในบริบทของโครงการของบริษัทที่มุ่งใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ⁹²

ยกตัวอย่างเช่น ในเดือนมีนาคม 2559 **สิโคซิพี ลาเดเบ หรือ “บาซูกา” (Sikhosiphi “Bazooka” Rhadebe)** นักปกป้องสิทธิในที่ดิน⁹³ ถูกยิงเสียชีวิตที่บ้านในเมือง Lurholweni จังหวัดอีสเทิร์นเคป **แอฟริกาใต้** โดยชายสองคนซึ่งอ้างตัวว่าเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมา เขาได้รณรงค์ต่อต้านการทำเหมืองไททาเนียมแบบเหมืองทาบ (opencast mining) และเหมืองโลหะหนักอื่นๆ ในที่ดินชุมชนในเขต Xolobeni โดยบริษัทลูกของบริษัท Mineral Commodities Limited จากออสเตรเลีย สมาชิกชุมชนบางคนซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่กลัวว่าการให้สัมปทานทำเหมือง จะส่งผลให้พวกเขาสูญเสียบ้านเรือนและที่ดิน และต้องได้รับผลกระทบด้านสุขภาพเนื่องจากมลพิษในน้ำ ส่วนคนอื่นๆ ในชุมชนเชื่อว่าโครงการนี้จะช่วยสร้างงาน ที่ผ่านมาทางการไม่สามารถจับตัวผู้สังหาร สิโคซิพี ลาเดเบ หรือ “บาซูกา” ได้

ในเดือนมิถุนายน 2559 **ดอว์ มาร์ โช (Daw Mar Cho)** และ **ดอว์ มา แซนดา (Daw Ma Sanda)** จากหมู่บ้านโทน (Thone) ภาคสะกาอิง ตอนกลางของ**เมียนมา**ได้รับจดหมายจากศาลแขวงเมือง Salingyi ว่า ถูกตั้งข้อหาต่างๆ รวมทั้งกรณีหมิ่นประมาท ทั้งนี้เป็นผลมาจากการที่พวกเขาและชาวบ้านคนอื่นๆ ได้เข้าร่วมเดินขบวนต่อต้านการทำเหมืองทองแดงที่เหมืองเลตปะต้องเมื่อหนึ่งเดือนก่อนหน้า พวกเขาอาจได้รับโทษจำคุกไม่เกินสี่ปีหากศาลตัดสินว่ามีความผิด แม้ว่าในขณะที่เขียนรายงาน ทั้งสองคนยังไม่ได้ทราบข้อมูลเพิ่มเติมจากศาล แต่ชาวบ้านที่บ้านโทนยังคงเดินหน้าประท้วง เนื่องจากเห็นว่าค่าชดเชยต่อการสูญเสียที่ดินเนื่องจากการทำเหมืองน้อยเกินไป⁹⁴

⁹¹ ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน พวกเขากล่าวถึงความจริงกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและถูกสังหารอย่างเลือกเยิน: การวิเคราะห์สถานการณ์นักปกป้องสิทธิมนุษยชนด้านสิ่งแวดล้อมและข้อเสนอแนะอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อการคุ้มครองที่ดีขึ้น ปรับปรุงจาก UN Doc. A/71/281 (2559)

⁹² แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *เราปกป้องผืนดินด้วยเลือดของเรา: นักปกป้องที่ดิน อาณาบริเวณและสิ่งแวดล้อมในฮอนดูรัสและกัวเตมาลา*, (Index: AMR 01/4562/2016)

⁹³ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *แอฟริกาใต้: นักปกป้องสิทธิมนุษยชนกำลังถูกโจมตี* (Index: AFR 53/4058/2016)

⁹⁴ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *ภูเขาแห่งหยาดน้ำ - การปฏิบัติมิชอบด้านสิทธิมนุษยชนยังคงเกิดขึ้นที่เหมืองเลตปะต้องในเมียนมา* (Index: ASA 16/5564/2017)

ในเดือนมกราคม ศาลสูงสุดแห่งอินเดียยกคำร้องของ**ปรียา พิลไล (Priya Pillai)** นักกิจกรรมกลุ่มกรีนพีซอินเดีย ที่ขอให้ศาลไม่รับฟ้องในคดีหมิ่นประมาท ซึ่งเธอถูกฟ้องโดยบริษัท Mahan Coal Ltd. ทางบริษัทกล่าวหาว่าเธอให้ข้อมูลในด้านลบเกี่ยวกับบริษัทต่อสาธารณะ และทำการประท้วงต่อกรณีความผิดปรกติที่เกิดขึ้นอย่างจริงจังในการทำเหมือง คำสั่งของศาลส่งผลให้เธอจะต้องเข้ารับการพิจารณาคดีนี้ นับเป็นมาตรการทั้งทางกฎหมายและทางราชการที่เธอและกลุ่มกรีนพีซต้องเผชิญในช่วงสองปีที่ผ่านมา⁹⁵

ในรายงานฉบับล่าสุดของผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสถานการณ์ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน มีการระบุว่า

“ระบบที่อ่อนแอเกี่ยวกับหน้าที่ของบริษัทที่จะต้องเคารพสิทธิของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนด้านสิ่งแวดล้อมเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้นักปกป้องสิทธิมนุษยชนด้านสิ่งแวดล้อมได้รับความเสี่ยงภัย มีรายงานชี้ให้เห็นว่าภาคธุรกิจมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติมิชอบด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งรวมทั้งการควบคุมจำกัดการจัดกิจกรรมที่ชอบด้วยกฎหมาย การจำกัดการใช้สิทธิ และการพุ่งเป้าโจมตีโดยบริษัทรักษาความปลอดภัยเอกชนในนามของบริษัทเจ้าของโครงการ แผนปฏิบัติการระดับชาติที่มีการจัดทำขึ้นมา นั้น มักไม่ให้ข้อชี้แนะต่อรัฐว่าควรลงโทษบริษัทที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติมิชอบเหล่านี้อย่างไร”⁹⁶

อย่างไรก็ดี รัฐบาลหลายแห่งให้เหตุผลสนับสนุนปฏิบัติการต่อต้านกลุ่มบุคคลที่ประท้วงการแสวงหาประโยชน์จากที่ดินหรือทรัพยากรธรรมชาติ (ซึ่งมักรวมถึงที่ดินที่สืบทอดมาจากบรรพชนของชนพื้นเมือง) โดยบริษัทที่ทำธุรกิจต่าง ๆ โดยรัฐมักอ้างว่ากลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ขัดขวางการพัฒนาและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ

⁹⁵ Frontline Defenders, นักกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมต้องเผชิญกับการฟ้องคดีหมิ่นประมาททางอาญาจาก www.frontlinedefenders.org/en/case/environmental-campaigner-faces-criminal-defamation-case

⁹⁶ ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน, พวกเขากลัวพูดความจริงกับผู้มีอำนาจและถูกสังหารอย่างเลือดเย็น: การวิเคราะห์สถานการณ์นักปกป้องสิทธิมนุษยชนด้านสิ่งแวดล้อมและข้อเสนอแนะอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อการคุ้มครองที่ดีขึ้น ปรับปรุงจาก UN Doc. A/71/281 (2559)

แม็กซิมา อากูยา (MÁXIMA ACUÑA)

เปรู

ภาพ แม็กซิมา อากูยา ณ เมืองกาฮามาร์กา (Cajamarca)
เปรู 20 พฤษภาคม 2559
© Raúl García Pereira/แอนเนสตี อินเทอร์เนชันแนล

แม็กซิมา อากูยาเป็นผู้ได้รับรางวัลสิ่งแวดล้อมโกลด์แมน (Goldman Environmental Prize) ประจำปี 2559 จากการทำงานปกป้องสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัยในชุมชนซึ่งได้รับผลกระทบจากเหมืองทองคำ เธอเป็นเกษตรกรรายย่อยแบบพึ่งตนเองที่มาจากเมืองโซโรชูโก (Sorochuco) เขตกาฮามาร์กา (Cajamarca) ตอนเหนือของเปรู ตั้งแต่ปี 2554 เธอและครอบครัวมีปัญหาคอขวดทางกฎหมายกับบริษัททำเหมืองยานาโกชา (Yanacocha) เกี่ยวกับทรัพย์สินและการครอบครองที่ดินที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน ทางบริษัทเหมืองแร่เรียกร้องให้แม็กซิมา อากูยาและครอบครัวต้องย้ายออกจากที่ดิน และได้ฟ้องคดีทั้งอาญาและแพ่งเพื่อให้มีคำสั่งทำลายพืชผลของครอบครัวและเข้าครอบครองที่ดิน

กว่า 6 ปีตั้งแต่ 2554 ถึง 2560 ที่แม็กซิมา อากูยาจึงต้องถูกดำเนินคดีอาญาในคดีที่ไม่มีมูล เธอและครอบครัวถูกกล่าวหาในคดี “ยึด (ที่ดิน)” (Usurpación) ซึ่งเป็นอาชญากรรมโดยการยึดครองที่ดินอย่างผิดกฎหมายและโดยใช้ความรุนแรง ในปี 2555 ศาลตัดสินว่าเธอและครอบครัวมีความผิด และกำหนดโทษจำคุกแบบรอลงอาญาสามปีในเดือนธันวาคม 2557 ศาลเขตกาฮามาร์กา มีคำสั่งว่าคำสั่งศาลชั้นต้นเป็นโมฆะ และตัดสินว่าครอบครัวของเธอไม่มีความผิดฐานครอบครองที่ดินอย่างผิดกฎหมายตามที่บริษัทกล่าวหา ทางบริษัทได้ยื่นอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลสูงสุดโดยศาลสูงสุดได้มีคำพิพากษาในเดือนพฤษภาคม 2560 ว่าการฟ้องคดีดังกล่าวไม่มีมูลแต่อย่างใด

แม้ว่าคดีอาญาที่เกิดขึ้นได้สิ้นสุดลงแล้ว แต่การดำเนินคดีดังกล่าวกับแม็กซิมา อากูยาได้ทำให้เกิดความกลัวและการทำงานเพื่อปกป้องสิทธิมนุษยชนของเธอ สร้างภาพให้เธอเป็นอาชญากร สร้างความยุ่งยากให้กับครอบครัวของเธอ ที่เลวร้ายกว่านั้นคือการปล่อยข่าวลือ

ที่เป็นเท็จในหมู่บ้าน โดยกล่าวหาว่าเธอหากินจากการทำงานด้านสิทธิมนุษยชน ตัวแทนจาก
เหมืองยานาโกซามักกล่าวหาว่าเธอเป็นเพียง “ผู้บุกรุก” แม้ว่าที่ผ่านมามีศาลยังไม่ได้พิพากษา
ว่าที่ดินเหล่านั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของใคร

แม็กซีมาและครอบครัวตกเป็นเป้าโจมตีของความรุนแรงและการคุกคามโดยตำรวจ โดยเป็น
ผลมาจากการปฏิเสธไม่ยอมย้ายออกจากที่ดิน ในเดือนพฤษภาคม 2557 คณะกรรมาธิการ
สิทธิมนุษยชนแห่งทวีปอเมริกา (Inter-American Commission on Human Rights - IACHR)
ได้ออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวให้กับแม็กซีมา อาญาและนักปกป้องสิทธิมนุษยชนอีก 45 คน
ในชุมชนเกษตรกรรมของภูมิภาคคาชามาเรอเนื่องจากพวกเขาถูกข่มขู่ คุกคาม และตกเป็น
เป้าของการใช้ความรุนแรง คำสั่งของศาลเป็นเหตุให้รัฐบาลเปรูต้องดำเนินมาตรการที่จำเป็น
ในการประกันความปลอดภัยในชีวิตและสวัสดิภาพส่วนบุคคลของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน
เหล่านี้⁹⁷

5.2 กลุ่มติดอาวุธ

นักปกป้องสิทธิมนุษยชนซึ่งทำงานในพื้นที่ที่มีความขัดแย้งด้วยอาวุธ ต้องเผชิญกับการข่มขู่และปัญหา
ท้าทายอีกแบบหนึ่ง ผู้ที่ทำงานในพื้นที่ความขัดแย้งและรายงานข้อมูลการละเมิดและการปฏิบัติ
มิชอบด้านสิทธิมนุษยชนมักต้องเผชิญกับการโจมตีทำร้ายจากฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในความขัดแย้ง
ซึ่งมองว่าพวกเขาอาจเป็นศัตรูการโจมตีต่างๆ อาจมาจากโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงของรัฐกลุ่ม
ติดอาวุธและกองกำลังอื่น ๆ⁹⁸

การปฏิบัติมิชอบต่างๆ ที่มักเกิดขึ้นกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนซึ่งทำงานในพื้นที่ความขัดแย้ง
ประกอบด้วย การสังหารอย่างมิชอบด้วยกฎหมาย การลักพาตัวและการจับเป็นตัวประกัน การทรมาน
และการปฏิบัติที่โหดร้ายอื่น ๆ (รวมทั้งการข่มขืนกระทำชำเราและการใช้ความรุนแรงทางเพศ) และ
การบังคับให้โยกย้ายถิ่นฐาน

นับแต่พวกชาติพันธุ์ฮูตี (Huthi) และพันธมิตรได้เข้ามายึดเมืองซานาในเดือนกันยายน 2557 และ
ยึดครองเมืองหลวงและบางส่วนของตอนเหนือของเยเมนตั้งแต่ช่วงต้นปี 2558 พวกเขาปิดกั้นสิทธิ
ที่จะมีเสรีภาพในการแสดงออก การสมาคม และการชุมนุมโดยสันติในพื้นที่ที่อยู่ภายใต้การยึดครอง

⁹⁷ เปรู: แม็กซีมา อาญา นักปกป้องสิทธิมนุษยชนถูกดำเนินคดีอาญาด้วยข้อหาที่ไม่มีมูล กรณีการบุกรุกที่ดิน (Index: AMR 46/5879/2017)

⁹⁸ ที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ, รายงานของผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน, สถานการณ์ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน, UN Doc. A/70/217 (2558)

ของตนอย่างเข้มงวด พวกเขาจับกุมผู้วิพากษ์วิจารณ์และฝ่ายตรงข้ามโดยพลการ รวมทั้งผู้สื่อข่าว นักปกป้องสิทธิมนุษยชนและสมาชิกชุมชนบาไฮ(Baha'i) และยังบังคับให้บุคคลสูญหายหลายราย นอกจากนี้ยังตั้งปิดองค์กรพัฒนาเอกชนด้วย ทั้งนี้พวกเขาได้ตั้งปิดองค์กรพัฒนาเอกชนไปอย่างน้อย 278 แห่งในรัฐชานาภายในสิ้นปี 2558 ในเดือนมิถุนายน 2558 ผู้สื่อข่าวเก้าคนถูกจับกุมในการตรวจค้นครั้งเดียวที่รัฐชานา โดยพวกเขายังคงถูกควบคุมตัวอยู่ขณะที่มีการเขียนรายงานนี้ ผู้สื่อข่าวบางส่วนทำงานกับสำนักข่าวออนไลน์ซึ่งเป็นเครือข่ายของกลุ่มชาติพันธุ์อัล-อิสลาห์ (al-Islah) ซึ่งต่อต้านการปกครองของฝ่ายรัฐ⁹⁹

ในโคลอมเบีย แม้จะมีข้อตกลงด้านสันติภาพในปี 2559 การสังหารนักปกป้องสิทธิมนุษยชนยังคงเพิ่มขึ้น กลุ่มทหารบ้านยังคงปฏิบัติการต่อไป แม้ในความเป็นจริงจะต้องสลายกำลังตั้งแต่ช่วง 10 ปีที่ผ่านมาแล้ว และเชื่อว่ากลุ่มทหารบ้านเหล่านี้มีส่วนรับผิดชอบทั้งเพียงลำพังหรือโดยร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ ในการโจมตีทำร้ายนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและบุคคลอื่น ๆ อีกจำนวนมาก ตลอดทั้งปี 2559 จนถึงต้นปี 2560 องค์กรพัฒนาเอกชนรายงานข้อมูลว่า กลุ่มทหารบ้านจาก Gaitanista Self-Defence Forces of Colombia (AGC) ได้รุกล้ำเข้ามาในพื้นที่ที่ได้รับความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรม และพื้นที่ชุมชนในเมืองกาการิกา (Cacarica) เขตโชโก (Chocó) และชุมชนสันติภาพ (Peace Community) ในเมืองซาน โฮเซ เด อสปาระตาโด (San José de Apartadó) เขตอันติโอเกีย (Antioquia)¹⁰⁰

5.3 กลุ่มอาชญากรที่มีการจัดตั้งเป็นองค์กร

กลุ่มอาชญากรที่มีการจัดตั้งเป็นองค์กรเป็นภัยและมีการคุกคามเป็นพิเศษต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะในพื้นที่ซึ่งหน่วยงานของรัฐมีโครงสร้างอ่อนแอ ส่งผลให้มีการสร้างอิทธิพลยึดครองพื้นที่ มีการก่ออาชญากรรมและการปฏิบัติมิชอบด้านสิทธิมนุษยชนโดยปราศจากการตรวจสอบ¹⁰¹หลายประเทศทั่วโลกต้องพึ่งพากลุ่มติดอาวุธเพื่อปฏิบัติการรักษาความปลอดภัยของ

⁹⁹ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, “พ่อของฉันอยู่ที่ไหน?: การควบคุมตัวและการสูญหายของบุคคลในเยเมนซึ่งเป็นเขตยึดครองของฝ่ายรัฐ 2559 (Index: MDE 31/4006/2016)

¹⁰⁰ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, รายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนทั่วโลก ประจำปี 2559-2560, (Index POL 10/4800/2017); แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, โคลอมเบีย: การสังหารบุคคลเพิ่มขึ้นอย่างมากโดยนักกิจกรรมตกเป็นเป้าหมายท่ามกลางกระบวนการสันติภาพ (แถลงการณ์ 7 กุมภาพันธ์ 2560)

¹⁰¹ Insight Crime: การสอบสวนและการวิเคราะห์อาชญากรรมที่มีการจัดตั้งเป็นองค์กร พัฒนาการและความรุนแรงของกลุ่มอาชญากรในละตินอเมริกาและแคริบเบียน 2557 จาก www.insightcrime.org/news-analysis/evolution-crime-violence-latin-america-caribbean

สาธารณสุข หรือได้ใช้ยุทธวิธีทางทหาร การอบรม และยุทธโศภนโดยตำรวจและหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายอื่น ๆ เพื่อแก้ปัญหาท้าทายที่เกิดจากกลุ่มอาชญากรรมเหล่านี้

ในหลายกรณี กลุ่มอาชญากรที่มีการจัดตั้งเป็นองค์กรร่วมมือหรือปฏิบัติการโดยได้รับความยินยอมจากรัฐ นักปกป้องสิทธิมนุษยชนซึ่งทำงานเปิดโปงการปฏิบัติมิชอบของพวกเขา และพยายามเรียกร้องให้พวกเขาต้องรับผิดชอบ มักต้องเผชิญความรุนแรงและการข่มขู่ นักปกป้องสิทธิมนุษยชนมักประสบความยากลำบากในการระบุตัวผู้ที่มุ่งปองร้ายกับตน หรือประเมินความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น เป็นเหตุให้แทบไม่สามารถหาวิธีป้องกันตัวเองได้ ในบริบทที่กลไกการคุ้มครองของรัฐมีความอ่อนแอ

ใน**ฮอนดูรัส** ทางกรมแสดงให้เห็นว่าไม่มีศักยภาพในการยุติความรุนแรงของกลุ่มอาชญากร ประกอบกับการทุจริตและการปฏิบัติมิชอบที่เกิดขึ้นอย่างแพร่หลายในบรรดาหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายและกองกำลังความมั่นคง เป็นเหตุให้นักปกป้องสิทธิมนุษยชนไม่ได้รับการคุ้มครอง ญาติของผู้เสียหายและพยานผู้รู้เห็นการปฏิบัติมิชอบด้านสิทธิมนุษยชนมักตกอยู่ได้ความเสี่ยง **อเล็กซา (Alexa ไม่ใช่ชื่อจริง)** เป็นพยานที่ได้รับการคุ้มครองระหว่างการไต่สวนคดีต่อชายอย่างน้อยห้าคนซึ่งถูกจับกุมฐานสังหารลูกเล็กของเธอสองคน ซึ่งคาดว่าเป็นผลงานของกลุ่มอาชญากรในพื้นที่ซึ่งพยายามเอาตัวลูกของเธอไปเป็นสมาชิกกลุ่มด้วย **มอริซิโอ (Mauricio)** ลูกชายอีกคนหนึ่งของอเล็กซาได้รับข้อความจากบุคคลไม่เปิดเผยชื่อขู่ว่าพวกเขาทั้งครอบครัว หากไม่ยอมย้ายออกไปจากพื้นที่อเล็กซาและลูกชายที่เหลืออีกสองคนจึงต้องหนีไปยังเม็กซิโก¹⁰²

การไม่ยอมรับบทบาทของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนยิ่งเลวร้ายมากขึ้น ในสถานการณ์ที่เกิดการขัดกันด้วยอาวุธ หรือกรณีที่หน่วยงานรักษาความปลอดภัยสาธารณะมักเป็นเจ้าหน้าที่ทหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิงต้องเผชิญกับการกีดกันที่อยู่ชายขอบและการทำลายชื่อเสียงในบริบทเช่นนั้น

ใน**เม็กซิโก** นับแต่ปี 2549 ประชาชนกว่า 30,000 คนหายตัวไป ไม่เป็นที่ชัดเจนว่าในจำนวนนี้มีกี่คนตกเป็นเหยื่อการบังคับบุคคลให้สูญหายโดยเจ้าหน้าที่รัฐ และกี่คนที่ถูกทำให้สูญหายโดยหน่วยงานอื่นนอกเหนือจากรัฐ ที่เมือง Cuauhtémoc ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของเม็กซิโก คนที่พยายามตามหาญาติของตนที่หายตัวไป ถูกโจมตีโดยตรงเป็นการตอบโต้กับข้อเรียกร้องเพื่อให้ได้ความจริงและความยุติธรรมของพวกเขา พวกเขาถูกข่มขู่และถูกคุกคาม บรรดาญาติและเพื่อนของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนจึงเกิดความหวาดกลัวที่จะแจ้งความต่อทางการ ในกรณีนี้ที่ญาติหรือเพื่อน

¹⁰² แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *บ้านแสนรัก? บทบาทของฮอนดูรัส กัวเตมาลา และเอลซัลวาดอร์ที่ทำให้วิกฤตผู้ลี้ภัยเลวร้ายลงไปอีก* (Index: AMR 01/4865/2016)

ของตนสูญหายตัวไป เนื่องจากมีหลักฐานว่าเจ้าพนักงานของรัฐร่วมมือกับกลุ่มอาชญากรรม และ
เนื่องจากผู้กระทำผิดในกรณีเหล่านี้มักจะลายนวลพ้นผิดเสมอ¹⁰³

¹⁰³ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *ปฏิกริยาที่เฉื่อยชา: การรับมือของรัฐต่อปัญหาการสูญหายของบุคคลในเม็กซิโก*
(Index: AMR 41/3150/2016)

6. ผลกระทบของการเลือกปฏิบัติที่ทับซ้อนกัน

นักปกป้องสิทธิมนุษยชนซึ่งมาจากและ/หรือทำงานกับบุคคลหรือกลุ่มที่อยู่ชายขอบ รวมทั้งผู้ที่มักต้องเผชิญการเลือกปฏิบัติมาตลอดด้วยเหตุผลด้านเพศ ชชาติพันธุ์ ศาสนา วรณะ ชนชั้น รสนิยมทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ อายุ สัญชาติ ความเป็นชนพื้นเมืองหรือความเป็นผู้พิการ ล้วนแต่ต้องประสบกับปัญหาท้าทายที่สำคัญระหว่างการทำงาน การปฏิบัติชอบที่พวกเขาต้องเผชิญมีลักษณะที่ทับซ้อนกันหลายส่วน โดยพวกเขาต้องเผชิญกับการเลือกปฏิบัติในหลายรูปแบบและทับซ้อนกันซึ่งมักเป็นผลมาจากการที่พวกเขาหรือบุคคลที่พวกเขาให้การช่วยเหลือ ต้องเผชิญกับการละเมิดเฉพาะด้านและ/หรือการเลือกปฏิบัติอันเป็นผลมาจากอัตลักษณ์ส่วนบุคคล

6.1 นักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิง

ในทุกภูมิภาคทั่วโลก นักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิงต้องเผชิญกับความรุนแรงเนื่องจากเพศสภาพในรูปแบบต่าง ๆ นอกเหนือจากการโจมตีทำร้ายในรูปแบบอื่นที่ต้องเผชิญอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นการใช้ความรุนแรงทางเพศและการข่มขู่ การคุกคาม และการสร้างข่าวลือเพื่อใส่ร้ายโดยมักโยกกับการที่พวกเธอเป็นผู้หญิง นักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิงมักตกเป็นเป้าโจมตีไม่เพียงเพราะการทำงานของเธอก็ยังเป็นเรื่องเพศสภาพของตนเอง และการดำเนินงานของพวกเธอมักถูกใส่ร้ายและถูกเหยียดหยามอยู่เสมอ หลายคนต้องทำงานในสภาพที่เป็นปรักภัยอย่างชัดเจนกับเป้าหมายที่ต้องการส่งเสริม ผู้ซึ่งทำงานท้าทายอคติทางเพศสภาพ และผู้ซึ่งทำงานในประเด็นอนามัย เจริญพันธุ์และสิทธิทางเพศ หรือการปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงและเด็กผู้หญิง มักมีความเสี่ยงเป็นพิเศษที่จะถูกโจมตีและข่มขู่ด้วยเหตุผลด้านเพศสภาพ

จากข้อมูลของสำนักงานข้าหลวงใหญ่ด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติระบุว่า ในขณะที่นักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิงต้องเผชิญกับความเสี่ยงในลักษณะเดียวกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนคนอื่น พวกเธอมักเสี่ยงจะ “ตกเป็นเป้าหรือถูกคุกคามเนื่องจากเพศสภาพและความรุนแรงเนื่องจาก

เพศสภาพ เหตุผลที่พุ่งเป้าโจมตีนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิงมักมีความหลากหลายและซับซ้อน และขึ้นอยู่กับบริบทแต่ละกรณีที่นักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิงแต่ละคนทำงานอยู่ บ่อยครั้งที่การทำงานของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิงถูกมองว่าเป็นการทำลายบทบาทตามจารีตในครอบครัวและในฐานะที่เป็นผู้หญิงในสังคม ส่งผลให้คนทั่วไปและทางการมองพวกเธอด้วยความชิงชังรังเกียจ ด้วยเหตุดังกล่าว นักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิงจึงตกเป็นเป้าการสร้างตราบาปและการกีดกันโดยแกนนำชุมชน กลุ่มศาสนา ครอบครัว และชุมชนซึ่งมองว่าการทำงานของพวกเธอเป็นภัยคุกคามต่อศาสนา เกียรติยศชื่อเสียงหรือวัฒนธรรม”¹⁰⁴

พันธมิตรสากลเพื่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิง (Women HRDs International Coalition)¹⁰⁵ ตั้งข้อสังเกตว่า “ในบริบทระดับประเทศซึ่งมี ‘ศาสนาที่เป็นทางการ’ หรือมีกฎหมายศาสนาที่บังคับใช้แยกต่างหาก ประเทศเหล่านี้มักมีกรอบกฎหมายที่เลือกปฏิบัติต่อผู้หญิง ด้วยการปฏิเสธสิทธิบางประการหรือลงโทษผู้หญิงอย่างไม่ได้สัดส่วนเนื่องจากความผิดบางประการ อาจส่งผลให้มีการเอาผิดทางอาญากับการดำเนินงานของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานด้านสิทธิมนุษยชนของพวกเธอ ยกตัวอย่างเช่น การเอาผิดทางอาญากับการทำแท้งซึ่งส่งผลให้ผู้ที่ทำแท้งไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย และมักไม่มีการแจ้งความกรณีที่ถูกโจมตีทำร้ายเพื่อตอบโต้ และย่อมไม่มีการสอบสวนและนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ”¹⁰⁶

นอกจากนั้น นักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิงยังอาจตกเป็นเหยื่อการใส่ร้ายป้ายสีด้วยการปล่อยข่าวลือว่าพวกเธอเป็นพวกล่าสอนทางเพศ ทั้งนี้เพื่อให้ตกเป็นที่รังเกียจเดียดฉันท์ของชุมชน การโจมตีที่พุ่งเป้าไปที่บุคคลผู้ใกล้ชิดกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชน อย่างเช่นลูกของพวกเขา ก็มักถูกนำมาใช้โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อคุกคามผู้หญิงให้ยุติการทำงานเพื่อความปลอดภัยของลูกของพวกเธอ

อิสเบล (Isabel ไม่ใช่ชื่อจริง) พนักงานบริการที่เมืองนิเตรอย (Niterói) ในกรุงรีโอเดจาเนโร **บราซิล** ได้ประณามการใช้ความรุนแรงอย่างเปิดเผย ทั้งการข่มขืนกระทำชำเรา การรีดไถของตำรวจ การคุกคามและการบังคับใช้หรือที่กระทำต่อพนักงานบริการในเดือนมิถุนายน 2557 อีกประมาณ

¹⁰⁴ สำนักงานข้าหลวงใหญ่ด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, นักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิง, จาก www.ohchr.org/EN/Issues/Women/WRGS/Pages/HRDefenders.aspx

¹⁰⁵ พันธมิตรสากลเพื่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิงเป็นเครือข่ายที่สนับสนุนและคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิงทั่วโลกที่ทำงานปกป้องสิทธิมนุษยชน, www.defendingwomen-defendingrights.org

¹⁰⁶ พันธมิตรสากลเพื่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิง, รายงานว่าด้วยสถานการณ์ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิงทั่วโลก, 2555, น. 21, จาก www.defendingwomen-defendingrights.org/wp-content/uploads/2014/03/WHRD_IC_Global-Report_2012.pdf

สองสัปดาห์ต่อมา อีสเบลถูกชายสี่คนจับตัวเข้าไปในรถ และในช่วง 30 นาทีต่อมา พวกเขาได้ใช้ใบมีดโกนกรีดแขนของเธอ เอารูปลูกชายของเธอขณะที่ไปโรงเรียนมาให้ดู และสั่งให้เธอยุติการกล่าวหาต่อตำรวจและให้หยุดให้ข่าวกับผู้สื่อข่าว หลังการลักพาตัวครั้งนั้น อีสเบลเกิดความกลัวมากจนไม่กล้าไปแจ้งความ ต้องอยู่อาศัยกับครอบครัวด้วยความหวาดกลัว เธอกลัวจนกระทั่งไม่กล้ากลับบ้านตัวเอง¹⁰⁷

โซนี โซรี (Soni Sori) นักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิงซึ่งได้เปิดโปงการปฏิบัติมิชอบด้านสิทธิมนุษยชนทั้งของกองกำลังของรัฐบาลและกลุ่มติดอาวุธลัทธิเหมาที่รัฐฉตติสครห์ (Chhattisgarh) **อินเดีย** ถูกคุมขังเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2559 โดยชายไม่ทราบชื่อสามคนได้ปาดสารเคมีใส่หน้าของโซนี โซรี ทำให้เธอมองไม่เห็นไปชั่วขณะ ก่อนหน้านั้นโซนี โซรีได้พยายามร้องเรียนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจระดับสูงเกี่ยวกับกรณีที่มีการวิสามัญฆาตกรรม ระหว่างปี 2554-2557 โซนี โซรีถูกคุมขังด้วยข้อหาที่ปราศจากมูลความจริงและมีแรงจูงใจทางการเมือง¹⁰⁸

ในฟิลิปปินส์เดือนกุมภาพันธ์ 2560 **วุฒิสมาชิกเลลา เดอ ลิมา (Leila de Lima)** นักปกป้องสิทธิมนุษยชน อดีตรัฐมนตรียุติธรรม และอดีตรองประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งฟิลิปปินส์ ถูกจับกุมด้วยข้อหาที่มีแรงจูงใจทางการเมือง ในขณะที่เขียนรายงานนี้ เธอถูกควบคุมตัวที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติฟิลิปปินส์ที่กรุงมะนิลา และอาจได้รับโทษจำคุกถึง 12 ปีหากศาลตัดสินว่ามีความผิด นับตั้งแต่เธอทำหน้าที่ประธานการสอบสวนของวุฒิสภากรณี “สงครามปราบปรามยาเสพติด” ที่รุนแรงของประธานาธิบดีดูเตอร์เต ซึ่งส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตกว่า 7,000 คน นับแต่เดือนกรกฎาคม 2559 เลลา เดอ ลิมาได้ตกเป็นเป้าโจมตีในลักษณะที่เหยียดเพศ และถูกทำลายชื่อเสียงโดยประธานาธิบดีและพันธมิตรของเขา¹⁰⁹

คัตจา อิสมาอีโลวา (Khadija Ismayilova) นักข่าวมีอรางวัลแนวข่าวเจาะลึกชาวอาเซอร์ไบจานซึ่งมักวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลตกเป็นเป้าการใส่ร้ายป้ายสีเป็นเวลานาน รวมทั้งยังเคยถูกควบคุมตัวโดยพลการกว่า 17 เดือนระหว่างปี 2558 และ 2559 ตามข้อหาที่ก่อกำเนิดขึ้นในปี 2555 มีคนส่งภาพที่แคปหน้าจอเปิดเผยแพร่ชีวิตส่วนตัวระหว่างอยู่ในอพาร์ทเมนต์ของเธอ ซึ่งมีการติดตั้งกล้องแบบซ่อนไว้ นอกจากภาพที่แคปหน้าจอกล้องวิดีโอแล้ว ยังมีข้อความข่มขู่จะทำให้เธอ “อับอาย” หาก

¹⁰⁷ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *บราซิล: พนักงานบริการถูกตำรวจจับได้และปฏิบัติมิชอบ* (Index: AMR 19/006/2014)

¹⁰⁸ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *การเซ็นเซอร์ที่ Bastar นักปกป้องสิทธิมนุษยชนกำลังถูกคุกคาม 2559*, จาก www.amnesty.org.in/images/uploads/articles/Chhattisgarh_Campaign_Digest.pdf

¹⁰⁹ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *ฟิลิปปินส์: การจับกุมที่กำลังเกิดขึ้นกับวุฒิสมาชิกมีแรงจูงใจทางการเมือง* (Index: ASA 35/5772/2017)

เธอไม่ยอมยุติการทำงาน สื่อมวลชนได้เอาเรื่องราวของเธอมาตีพิมพ์ และประณามว่าเธอเป็น “แม่ของลูกสาวซึ่งใช้ชีวิตอย่างไร่างอาย” และอ้างว่าเธอและน้องสาวเคยเล่นหนังโป๊ด้วย¹¹⁰

อาทีนา ฟากาดานี (Atena Farghadani) นักเขียนการ์ตูนชาวอิหร่านและนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ถูกจับกุมในเดือนธันวาคม 2557 และตอนนั้นถูกศาลจำคุกเกือบ 13 ปี เนื่องจากเขียนการ์ตูนล้อเลียน เพื่อประท้วงกฎหมายที่เอาผิดกับการทำหมันโดยสมัครใจ และการจำกัดการเข้าถึงยาคุมกำเนิดและบริการวางแผนครอบครัว เธอได้รับการปล่อยตัวในเดือนพฤษภาคม 2559 หลังจากศาลได้ลดโทษ เหลือ 18 เดือน ในปี 2558 หลังจากอาทีนา ฟากาดานีจับมือกับทนายความที่เป็นผู้ชาย เธอถูกดำเนินคดีในข้อหา “มีสัมพันธ์ทางเพศโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายในลักษณะที่เกือบจะเป็นการมีคู่” และถูกบังคับให้ต้องเข้ารับ “การตรวจพิสูจน์พรหมจรรย์และการตั้งครุภรรยา”¹¹¹

ใน **เอลซัลวาดอร์** นักกิจกรรมด้านสิทธิมนุษยชนหญิงที่รณรงค์เรื่องสิทธิทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ ถูกสื่อมวลชนประณามอย่างเปิดเผยว่าเป็นพวก “ไร้ศีลธรรม” “สนับสนุนความตาย” “พวกที่จะทำให้แม่น้ำในประเทศมีเลือดนองมากขึ้น” “ผู้ทรยศที่ไม่รักชาติที่สร้างความเสื่อมเสียให้กับเอลซัลวาดอร์” และ “พวกที่หากินกับผู้หญิงที่เปราะบาง”¹¹²

ทางการได้พยายามหาทางทำลายสิทธิความเป็นส่วนตัวของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิง และใช้ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตเพื่อสร้างตราบาปให้กับพวกเธอ ในบางกรณี มีการแฮ็กอีเมลส่วนบุคคลเพื่อพยายามค้นข้อมูลและเปิดโปงกิจกรรมส่วนตัว ภาพถ่าย หรือภาพวิดีโอ ในกรณีอื่นๆ มีการติดต่อข้อความในเอกสาร ภาพถ่าย และวิดีโอ เพื่อใส่ร้ายผู้หญิงว่ามีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในเชิงวัฒนธรรม ไม่ว่าใครจะเป็นต้นตอของสื่อที่ทำลายชื่อเสียงเช่นนี้ แต่ทั้งหมดมีเป้าหมายเพื่อทำลายเกียรติยศและชื่อเสียงของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิง¹¹³

¹¹⁰ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *ตัดสินว่ามีความผิดเนื่องจากปกป้องสิทธิ: นักปกป้องสิทธิมนุษยชนและนักกิจกรรมของอาเซอร์ไบจานที่ถูกคุมขัง* (Index: EUR 55/1077/2015)

¹¹¹ อิหร่าน: นักเขียนการ์ตูนที่ถูกคุมขังถูกบังคับให้เข้ารับ “การตรวจพรหมจรรย์” (ข่าว 9 ตุลาคม 2558)

¹¹² แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *นักปกป้องถูกโจมตี! ส่งเสริมสิทธิทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ในทวีปอเมริกา* (Index: AMR 01/2775/2015)

¹¹³ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *นักปกป้องถูกโจมตี! ส่งเสริมสิทธิทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ในทวีปอเมริกา* (Index: AMR 01/2775/2015)

มาลาไล (MALALAI) อัฟกานิสถาน

“ดิฉันกำลังเดินทางกลับบ้านจากที่ทำงานด้วยรถยนต์ตอนที่พวกเขาถอดระเบิดทำให้สามีดิฉันได้รับบาดเจ็บสาหัสที่ใบหน้าและมือ ลูกๆ และตัวดิฉันโชครึ่งรอดมาได้ และได้รับบาดเจ็บเพียงเล็กน้อย แต่รถของเราพังไปทั้งคัน”

มาลาไล (ไม่ใช่ชื่อจริง) อดีตครูใหญ่โรงเรียนสตรีของอัฟกานิสถาน
กล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ 2555

มาลาไลและครอบครัวตกเป็นเป้าหมายหลายครั้ง เนื่องจากเธอทำงานด้านการศึกษา มาลาไลซึ่งเป็นชนเผ่าปาซตูน (Pashtun) และเป็นครูใหญ่โรงเรียนสตรีในอัฟกานิสถานซึ่งเธอทำงานมาจนถึงปี 2557 หลังจากนั้นเธอต้องหนีไปหาที่พำนักอยู่ในยุโรป เนื่องจากการโจมตีที่พุ่งเป้าหมายมาที่ตัวเธอและครอบครัว

การข่มขู่และการคุกคามต่อมาลาไลเริ่มขึ้นตั้งแต่ปี 2548 ตอนที่เธอเริ่มรณรงค์ให้มีการจัดตั้งโรงเรียนมัธยมสตรีขึ้นในพื้นที่ ในเวลาเดียวกัน เธอเรียกร้องให้ผู้ปกครองอนุญาตให้ลูกสาวได้เข้าเรียน เมื่อมีการรณรงค์ต่อสาธารณะมากขึ้น เธอก็เริ่มตกเป็นเป้าหมายมากขึ้นเช่นกัน

“ผู้รู้ทางศาสนา (Mullah) เริ่มกล่าวหาว่าดิฉันเป็นพวกนอกรีตและเป็นพวกตามกันฝรั่ง โดยบอกว่าดิฉันเลิกนับถือศาสนาตัวเองไปแล้ว การพูดแค่นั้นก็ทำให้สังคมจารีตสุดโต่งเริ่มมีอาการต่อต้านดิฉันทันที...”

อีกไม่กี่ปีต่อมา มาลาไลและครอบครัวก็ตกเป็นเป้าหมายอีกครั้งหนึ่ง

“เวลาที่บ้านดิฉันมีแขก บ้านดิฉันก็จะถูกโจมตี ประมาณเที่ยงคืน เราได้ยินเสียงระเบิดดังมาก...เราวิ่งออกมาและเห็นแต่ฝุ่นและซากปรักหักพังของบ้านเราเอง เรารู้ได้ทันทีที่เราตกเป็นเป้าหมายของระเบิด เป็นการยิงจรวดซึ่งทำลายห้องน้ำที่บ้านและทำลายห้องอีกห้องหนึ่งด้วย หน้าต่างและประตูพังกระจายไปหมด [ทางการไม่ได้เข้ามาช่วยเหลือในกรณีนี้เลย] พวกเขาเอาแต่บอกว่า ‘ครับ ครับ ครับ เรากำลังสอบสวนเรื่องนี้’ แต่ความจริงพวกเขาไม่ได้ดำเนินการอะไรอย่างจริงจังเลย”

มาลาไลยังคงต่อสู้เพื่อสิทธิด้านการศึกษาของเด็กผู้หญิงในอัฟกานิสถาน เธอบอกว่า “ดิฉันจะยังคงเป็นแนวหน้าสนับสนุนการศึกษาเหมือนทหารที่แบกรงเพื่อสู้รบจนกว่าตัวจะตาย”¹¹⁴

6.2 นักปกป้องสิทธิผู้มีความหลากหลายทางเพศ

เช่นเดียวกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิงนักปกป้องสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศต้องเผชิญกับยุทธศาสตร์หลายรูปแบบของทางการและหน่วยงานอื่นนอกเหนือจากรัฐที่พยายามขัดขวางการทำงานของพวกเขามากทั้งในโลกออฟไลน์และออนไลน์ ทำให้เกิดกรณีการเลือกปฏิบัติและการกีดกันให้อยู่ชายขอบที่มีรากเหง้าอย่างลึกซึ้ง นักปกป้องสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศต้องเผชิญกับการเลือกปฏิบัติทับซ้อนกันหลายส่วน ทั้งที่เกี่ยวข้องกับการทำงานในฐานะนักปกป้องสิทธิมนุษยชน และการเลือกปฏิบัติที่มีต่อคนข้ามเพศหรือคนรักร่วมเพศด้วยกัน ทั้งนี้เพราะพวกเขาเป็นหรือถูกมองว่าเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลได้จัดทำข้อมูลกรณีการละเมิดสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบหลายกรณี กล่าวคือทางการได้สั่งห้ามหรือไม่จัดกำลังดูแลรักษาความปลอดภัยอย่างเพียงพอระหว่างที่มีการเดินรณรงค์ของผู้มีความหลากหลายทางเพศ (Pride marches) ทั่วโลก ทั้งยังเกิดกรณีการโจมตีทำร้ายและการสังหารผู้มีความหลากหลายทางเพศ รวมทั้งหลายคนที่เป็นักปกป้องสิทธิมนุษยชน

ในตุรกี **แฮนเด คาเดอร์ (Hande Kader)** นักปกป้องสิทธิคนข้ามเพศที่มีชื่อเสียงถูกสังหารในเดือนสิงหาคม 2559 มีผู้พบศพของเธออยู่ข้างถนนในกรุงอิสตันบูล เธอถูกข่มขืน ถูกทำลายซากศพและถูกเผาทั้ง¹¹⁴ **บาร์บารอส ซานซัล (Barbaros Şansal)** นักออกแบบแฟชั่นและนักกิจกรรมผู้มีความหลากหลายทางเพศ¹¹⁵ ถูกควบคุมตัวระหว่างรอการพิจารณาเมื่อวันที่ 3 มกราคม 2560 ในข้อหา “ยุยงให้สาธารณชนเกิดความเกลียดชังหรือความเป็นปรปักษ์” เนื่องจากการแสดงความคิดเห็นในวิดีโอช่วงก่อนวันปีใหม่และในทวิตสองชิ้น เขาได้รับการปล่อยตัวอย่างมีเงื่อนไขเมื่อวันที่ 2 มีนาคม แต่ยังคงถูกดำเนินคดีต่อไป

การเดินรณรงค์ Pride ในตุรกีเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่ผู้มีความหลากหลายทางเพศและพันธมิตรสามารถเฉลิมฉลองร่วมกันและสามารถแสดงให้สังคมเห็นบทบาทของผู้มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่ก็ถูกปราบปรามอย่างไม่ชอบธรรมและไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในปี 2558 ทางการสั่งห้ามจัดเดินรณรงค์เพียงหนึ่งวันก่อนจะถึงวันงาน ตำรวจได้เข้ามาโจมตีทำร้ายผู้เข้าร่วม

¹¹⁴ ข้อมูลชีวประวัติจาก Frontline Defenders, โปรดดู <https://www.frontlinedefenders.org/en/profile/hande-kader>

¹¹⁵ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, ตุรกี: นักกิจกรรมผู้มีความหลากหลายทางเพศถูกควบคุมตัวระหว่างรอการพิจารณากรณี Barbaros Şansal (Index: EU 44/5431/2017)

ขบวนด้วยการฉีดยาใส่ ฟันน้ำตาและลูกสเปรย์พริกไทย ในปี 2559 ทางการสังกเลิกการเดิน
รณรงค์ Pride marches เช่นกัน¹¹⁶

ในอินโดนีเซีย ในเดือนกุมภาพันธ์ 2559 ตำรวจที่เขตเมนเตง จาการ์ตา (Menteng Jakarta) ได้
บุกเข้ามาขัดขวางการจัดอบรมของกลุ่ม **Arus Pelangi** ซึ่งเป็นหน่วยงานของผู้มีความหลากหลาย
ทางเพศหลังจากตำรวจได้รับคำร้องเรียนจากกลุ่ม Islamic Defender Front (FPI) ในเดือนเดียวกัน
ตำรวจได้เข้ามาขัดขวางการเดินขบวนอย่างสงบเพื่อสนับสนุนผู้มีความหลากหลายทางเพศที่
กรุงยอกยAKARTA โดยกล่าวหาว่ากลุ่มดังกล่าวไม่ได้แจ้งให้ทางการทราบล่วงหน้ามากเพียงพอว่า
จะมีการจัดงาน แต่ถึงอย่างนั้นก็มีส่วนได้มาร่วมเดิน ทำให้เกิดการปะทะกันกับผู้เดินขบวนที่
ต่อต้านผู้มีความหลากหลายทางเพศ¹¹⁷

การเดินรณรงค์ Pride ปี 2558 ที่กรุงเคียฟ ยูเครน จบลงด้วยความรุนแรงที่กระทำต่อคนรักเพศ
เดียวกัน เป็นเหตุให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บหลายคน รวมทั้งผู้ประท้วง 10 คนและตำรวจอย่างน้อยห้าราย
เนื่องจากรัฐขาดการประสานงานกับผู้จัดงาน และเนื่องจากทางการไม่ได้วางแผนอพยพช่วยเหลือ
คนไว้ดีพอ เป็นสาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการบาดเจ็บครั้งนี้¹¹⁸

หน่วยงานผู้มีความหลากหลายทางเพศตกเป็นเป้าการแทรกแซงทางออนไลน์อย่างไม่ชอบด้วย
กฎหมายเช่นกัน โดยเว็บไซต์ของผู้มีความหลากหลายทางเพศอย่างน้อยสามแห่งของสหรัฐฯ และ
แคนาดาถูกปิดกั้นการเข้าถึงโดยทางการ **เอธิโอเปีย** เป็นเวลาหลายสัปดาห์เมื่อเดือนกันยายน 2559
ทาง **Foundation for Gender Education (IFGE)** ซึ่งเป็นหน่วยงานให้การศึกษาของสหรัฐฯ เพื่อ
ส่งเสริมการยอมรับคนข้ามเพศ เว็บไซต์ **samesexmarriage.ca** จากแคนาดาที่สนับสนุนการ
แต่งงานของเพศเดียวกัน และ **QueerNet** ซึ่งเป็นโครงการของ Online Policy Group หน่วยงาน
ไม่แสวงหากำไรที่ทำงานวิจัยเชิงนโยบายทางออนไลน์เกี่ยวกับสิทธิทางดิจิทัล และให้บริการอีเมล
การให้พื้นที่ฝากเว็บไซต์ และการจัดทำระบบจดหมายสำหรับชุมชนผู้มีความหลากหลายทางเพศ

¹¹⁶ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *ตุรกี: ยกเลิกคำสั่งห้ามและให้คุ้มครองการเดินขบวนของกลุ่มอิสตันบูลไพรด์* (Index: EUR 44/4283/2016)

¹¹⁷ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *อินโดนีเซีย: ยุติการแสดงข้อความที่ยั่วแหย่และเลือกปฏิบัติ ซึ่งทำให้ชุมชนผู้มีความ
หลากหลายทางเพศต้องเสี่ยงภัย* (Index: ASA 21/3648/2016)

¹¹⁸ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *ยูเครน ความรุนแรงที่เกิดจากการเกลียดชังเพื่อนมนุษย์ครอบงำระหว่างการเดิน
รณรงค์ของชาวเกย์ที่กรุงเคียฟ (ข่าว 6 มิถุนายน 2558)*

พบว่าเว็บไซต์ของตนไม่สามารถเข้าถึงได้โดยเป็นผลมาจากการเซ็นเซอร์ทางอินเทอร์เน็ตที่กว้างขวาง และไม่ชอบด้วยกฎหมายในประเทศนั้น¹¹⁹

6.3 นักปกป้องสิทธิที่เป็นเยาวชน

นักปกป้องสิทธิที่เป็นเยาวชนต้องเผชิญความเสี่ยงและอันตรายที่แตกต่างจากกลุ่มอื่น โดยพวกเขาเป็นกลุ่มที่อยู่ล่างสุดในโครงสร้างอำนาจ และต้องเผชิญการเลือกปฏิบัติเนื่องจากอายุผสมรวมกับการกดขี่ในรูปแบบอื่น ๆ ส่งผลให้นักปกป้องที่เป็นเยาวชน ซึ่งมักจะถูกมองว่าเป็นคนรุ่นใหม่ที่ชอบสร้างปัญหา อุดมคติเกินไป และ/หรือไร้เดียงสา จึงมักถูกทำลายชื่อเสียงและถูกปิดปาก หน่วยงานภาคประชาสังคมที่มีแกนนำเป็นเยาวชนและกลุ่มคนหนุ่มสาว มักเป็นตัวกลางสำคัญที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง และมีบทบาทสำคัญด้านสิทธิมนุษยชน แต่ก็ยังต้องตกอยู่ใต้ข้อจำกัดที่ไม่เหมาะสมและการคุกคาม

กียาส อิบราฮิมอฟ (Giyas Ibrahimov) และ บายราม แมมมาดอฟ (Bayram Mammadov)¹²⁰

เป็นนักศึกษาและเยาวชนนักกิจกรรมจากเมืองบากู **อาเซอร์ไบจาน** เมื่อเดือนพฤษภาคม 2559 พวกเขาถูกควบคุมตัวในข้อหาเสียดสีที่ถูกก่อกำขึ้นมาจากที่พวกเขาไปพนสีเขียนข้อความทางการเมืองที่อนุสาวรีย์ของอดีตประธานาธิบดีเฮดาร์ อลิเยฟ (Heydar Aliyev) แห่งอาเซอร์ไบจาน และถูกศาลสั่งจำคุก 10 ปี ในระหว่างการสอบปากคำของตำรวจ เจ้าหน้าที่ขู่จะข่มขืน ทำร้ายร่างกาย และบังคับให้พวกเขาทำความสะอาดห้องน้ำในโรงพักพร้อมกับมีการบันทึกวิดีโอไว้ด้วย

Lutte pour le Changement (LUCHA) ขบวนการสิทธิพลเรือนที่มีแกนนำเป็นเยาวชนจาก **สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก** พวกเขาทำงานประเด็นเกี่ยวกับประชาธิปไตย ความโปร่งใส และการส่งเสริมและเคารพสิทธิมนุษยชน ในเดือนธันวาคม 2559 นักกิจกรรมกลุ่ม LUCHA 20 คน ถูกจับที่เมืองโกมา และได้รับการปล่อยตัวในเวลาต่อมา เนื่องจากการนั่งประท้วงอย่างสงบด้านหน้าสำนักงานผู้ว่าราชการจังหวัด พร้อมกับถือป้ายที่บอกว่า “ไม่มีใครอยู่เหนือกฎหมาย” “ป้ายบาย Kabila” และ “การปกป้องรัฐธรรมนูญไม่เป็นอาชญากรรม” ในเดือนกุมภาพันธ์ 2560 **มุซาชซา**

¹¹⁹ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *เอธิโอเปีย: รัฐบาลปิดกั้นเว็บไซต์อย่างเป็นระบบและผิดกฎหมาย ระหว่างที่มีการประท้วงอย่างกว้างขวาง* (Index: AFR 25/5312/2016)

¹²⁰ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *อาเซอร์ไบจาน: นักกิจกรรมเยาวชนถูกควบคุมตัว และได้เล่าถึงการปฏิบัติที่โหดร้าย* (Index EUR 55/4039/2016)

ชิบันดา (Musasa Tshibanda) หนึ่งในนักกิจกรรมกลุ่มเดียวกันได้รับการปล่อยตัว หลังถูกควบคุมตัวโดยไม่ให้ติดต่อกับโลกภายนอกตั้งแต่วันที่ 16 ธันวาคม 2559¹²¹

เพียวเพียวอ่อง
(Phyoe Phyoe Aung)
เมียนมา

เพียวเพียวอ่องเป็นนักศึกษาที่เป็นนักกิจกรรมและเป็นอดีตเลขาธิการสหพันธ์สหภาพนักศึกษาแห่งพม่า (All Burma Federation Student Union - ABFSU) ในปี 2558 เธอเป็นแกนนำประท้วงของนักศึกษาเพื่อต่อต้านพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ที่ผ่านการรับรองเมื่อเดือนกันยายน 2557 เนื่องจากมีลักษณะที่ปิดกั้นเสรีภาพทางวิชาการ ในเดือนมีนาคม 2558 เธอถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจทู่ตีและถูกคุมขังเป็นเวลากว่าปีเนื่องจากการประท้วงอย่างสงบ เธอและผู้ประท้วงอย่างสงบหลายคนถูกดำเนินคดีข้อหาอาญาเนื่องจากการประท้วง หลายคนได้รับโทษจำคุกกว่าเก้าปี

ในเดือนกุมภาพันธ์ 2558 เพียวเพียวอ่องและแกนนำนักศึกษาคนอื่นๆ จัดการเดินทางพร้อมกันสี่เส้นทางทั่วประเทศ โดยนัดพบกันที่กรุงย่างกุ้ง เมืองหลักของประเทศ ทางกำลังให้นักศึกษายุติการประท้วง ในเวลาเดียวกัน แกนนำนักศึกษาและตัวแทนของรัฐบาลและรัฐสภายังคงเจรจากับนักศึกษาเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายฉบับนี้ต่อไป ส่งผลให้มีการชะลอการประท้วงออกไป

แต่เมื่อการเจรจาล้มเหลวช่วงต้นเดือนมีนาคม นักศึกษาที่เป็นผู้ประท้วงจากเมืองเลตปะต้องภาคพะโค ประกาศว่าจะเริ่มเดินทางไปย่างกุ้งอีกครั้ง ตำรวจได้เข้ามาขวาง ทำให้เกิดการเผชิญหน้ากันแปดวัน จนถึงวันที่ 10 มีนาคม ตำรวจได้ใช้กำลังสลายการชุมนุมอย่างสงบขนาดใหญ่ของนักศึกษา พยานที่เห็นเหตุการณ์ให้ข้อมูลกับแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลว่า ผู้ประท้วงบางคนพยายามฝ่าแนวกันของตำรวจ ตำรวจจึงใช้ไม้กระบองทู่ตีพวกเขา เพียวเพียวอ่องซึ่งเคยพยายามเจรจาทายทางออกอย่างสงบให้กับการเผชิญหน้า ได้หลบหนีจากการปราบปรามพร้อมเพื่อนนักศึกษาคนอื่นไปอยู่ในวัดแถวนั้น และตำรวจได้นำกำลังมาล้อม เมื่อเพียวเพียวอ่องและเพื่อนเสนอที่จะมอบตัวโดยขอให้ตำรวจสัญญาว่าจะไม่มีการใช้ความรุนแรง ตำรวจเข้ามาใส่กุญแจมือ

¹²¹ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, *สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก: ข้อมูลเพิ่มเติม: นักกิจกรรมกลุ่ม LUCHA ได้รับการปล่อยตัวโดยไม่มีข้อหา: มูซาสา ชิบันดา* (Index: AFR 62/5660/2017)

กลุ่มนักศึกษา บังคับให้นั่งลง และทุบตีพวกเขาด้วยกระบอง ทั้งยังจะปฏิบัติมิชอบทางเพศ
กับนักศึกษาหญิง

เพียงเพื่อหวังได้รับการปล่อยตัวเมื่อเดือนเมษายน 2559 ไม่กี่วันหลังจากรัฐบาลใหม่ของ
เมียนมาเข้าดำรงตำแหน่ง และศาลได้ยกคำฟ้องต่อเธอและนักศึกษาและผู้ประท้วงคนอื่น ๆ¹²³

¹²² แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, กลับไปสู่วิถีแบบเก่า นักโทษด้านความคิดรุ่นใหม่ในเมียนมา(Index: ASA 16/2457/2016), 8 ตุลาคม 2559; แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, เมียนมา: แคนน่านักศึกษาได้รับการปล่อยตัว (Index: ASA 16/3836/2016)

7. สิทธิในการปกป้องสิทธิมนุษยชน

“ทุกคนมีสิทธิ ทั้งในส่วนบุคคลและในการสมาคมกับผู้อื่น
ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมและเพื่อคุ้มครองและทำให้สามารถบรรลุสิทธิมนุษยชน
และเสรีภาพขั้นพื้นฐานในระดับประเทศและระหว่างประเทศ”

ข้อ 1 ปฏิญญาว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ

กฎหมายและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศกำหนดให้มีและคุ้มครองสิทธิในการปกป้องสิทธิมนุษยชน โดยถือเป็นสิทธิที่มีโดยอัตโนมัติและเป็นอิสระปฏิญญาว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชนรับรองสิทธินี้ และมีข้อบัญญัติซึ่งเป็นเนื้อหาที่ถูกรวมไว้ในกฎบัตรระหว่างประเทศ เช่น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights - ICESCR) และ กติกา ICCPR

ปฏิญญาว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชนไม่ได้กำหนดสิทธิและพันธกรณีใหม่ขึ้นมา แต่เป็นการต่อยอดจากสิทธิเดิมที่มีอยู่ และนำมาปรับใช้กับบทบาทและสถานการณ์ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน เป็นการยอมรับบทบาทที่สำคัญของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนในการปกป้องและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ซึ่งมักเป็นเหตุให้พวกเขาเผชิญความเสี่ยงเฉพาะด้านมากขึ้น จำเป็นต้องมีการกำหนดมาตรการเพื่อให้ความคุ้มครองกับพวกเขาอย่างชัดเจน

ปฏิญญาว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชนยังกำหนดให้รัฐมีความรับผิดชอบในขั้นสุดท้ายที่จะต้องคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน หากทางป้องกันและแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพเมื่อเกิดข้อกล่าวหาว่ามีการละเมิดและการปฏิบัติชอบด้านสิทธิมนุษยชนที่กระทำต่อพวกเขา และที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนของพวกเขา และเพื่อประกันว่าบุคคลเหล่านี้จะสามารถทำงานต่อไปได้ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการทำงาน¹²³

¹²³ ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิและความรับผิดชอบของปัจเจกบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กรของสังคมในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับสากล 2541 ข้อ 2

ความรับผิดชอบหลักในการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

1. รัฐแต่ละรัฐมีความรับผิดชอบและหน้าที่ในเบื้องต้นที่จะคุ้มครองส่งเสริมและนำสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานไปปฏิบัติ อาทิ โดยการดำเนินขั้นตอนต่าง ๆ ที่อาจจำเป็นต่อการสร้างสภาพที่เหมาะสมในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และอื่น ๆ รวมถึงการประกันทางกฎหมายที่จำเป็นเพื่อประกันว่าทุกคนที่อยู่ภายใต้อำนาจรัฐโดยลำพังและโดยร่วมกับผู้อื่น จะได้รับสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานในทางปฏิบัติจริง
2. รัฐแต่ละรัฐต้องดำเนินขั้นตอนด้านนิติบัญญัติ การบริหาร และอื่น ๆ ที่จำเป็นเพื่อให้มั่นใจว่า สิทธิและเสรีภาพทั้งหลายแห่งปฏิญญานี้ได้รับการรับรองอย่างมีประสิทธิภาพเป็นผล

(ข้อ 2 ปฏิญญาว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน)

นอกจากนั้น ในปี 2557 ที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้รับรองมติที่ 68/181 เป็นการเฉพาะในเรื่องนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิง โดยยอมรับว่า

“... ผู้หญิงในทุกช่วงอายุซึ่งมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานทั้งปวง และบุคคลทุกคนซึ่งมีส่วนร่วมในการปกป้องสิทธิของผู้หญิงและความเท่าเทียมระหว่างเพศ ทั้งที่กระทำโดยลำพังและจากการสมาคมกับผู้อื่น เป็นผู้มีบทบาทสำคัญทั้งในระดับพื้นที่ ระดับประเทศ ภูมิภาค และระหว่างประเทศ ในแง่การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน สอดคล้องกับปฏิญญาว่าด้วยสิทธิและความรับผิดชอบของปัจเจกบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กรของสังคมในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นที่ยอมรับอย่างสากล¹²⁴

มติดังกล่าวเรียกร้องทุกหน่วยงานและกลไกคุ้มครองในระดับระหว่างประเทศ ภูมิภาค และระดับประเทศ ให้ยอมรับบทบาทที่สำคัญของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิงและความรับผิดชอบของพวกเธอ รวมทั้งพันธกรณีที่จะต้องปกป้องพวกเธอ

ในระดับภูมิภาค มีหน่วยงานและกลไกหลายประการที่ส่งเสริมและสนับสนุนเครื่องมือให้แก่ นักปกป้องสิทธิมนุษยชน ในการแสวงหาความคุ้มครอง การเยียวยา และการตรวจสอบได้ ต่อ

¹²⁴ ที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ, การสนับสนุนปฏิญญาว่าด้วยสิทธิและความรับผิดชอบของปัจเจกบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กรของสังคมในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นที่ยอมรับอย่างสากล: การคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิง, UN Doc. A/RES/68/181

ความเสี่ยงและการปฏิบัติมิชอบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตน แม้ว่ารายงานนี้จะไม่ครอบคลุมการวิเคราะห์อย่างละเอียดเกี่ยวกับกลไกเหล่านั้น แต่ก็มิกลไกคุ้มครองบางประการสำหรับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนทั่วโลกที่เราเห็นควรจะนำเสนอ

สหภาพยุโรปและรัฐภาคีได้แสดงพันธกิจหลักหลายครั้ง และได้รับรองกฎบัตรหลายข้อว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นแนวทางให้การปฏิบัติเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองบุคคลเหล่านี้ในประเทศที่สาม (หรือประเทศนอกสหภาพยุโรป)¹²⁵ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนและสร้างความเข้มแข็งให้สหภาพยุโรปและรัฐภาคี ในการคุ้มครองและส่งเสริมการดำเนินงานของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน การมีส่วนร่วมกับพวกเขา และการให้ความสนับสนุนทั้งด้านการเมืองและเศรษฐกิจ เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับประเด็นปัญหาที่พวกเขาเรียกร้อง แนวปฏิบัติอื่น ๆ ของสหภาพยุโรป รวมทั้งที่เกี่ยวข้องกับการเจรจาด้านสิทธิมนุษยชนกับประเทศนอกสหภาพยุโรป เป็นพื้นที่สำคัญที่ช่วยให้นักปกป้องสิทธิมนุษยชนร่วมมือกับสหภาพยุโรปและรัฐภาคีได้¹²⁶ ในที่ประชุม**คณะมนตรียุโรป** คณะกรรมาธิการด้านสิทธิมนุษยชน (Commissioner for Human Rights) ได้รับมอบหมายอำนาจหน้าที่ในการสนับสนุนการทำงานและการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนเช่นกัน รวมทั้งการช่วยเหลือรัฐภาคีในการปฏิบัติตามพันธกรณีในเรื่องดังกล่าว¹²⁷ ในปี 2550 **องค์การว่าด้วยความมั่นคงและความร่วมมือในยุโรป** (Organization for Security and Co-operation in Europe - OSCE) ได้จัดตั้งหน่วยงานประสานงานเพื่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้เพื่อทำหน้าที่ติดตามดูแลปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนในระดับภูมิภาค และดำเนินการส่งเสริมศักยภาพของพวกเขา ในปี 2557 ยังมีการกำหนดแนวปฏิบัติเป็นการเฉพาะเพื่อคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน¹²⁸

ระบบสิทธิมนุษยชนแห่งทวีปอเมริกา (Inter-American Human Rights System) ประกอบด้วย คณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชนแห่งทวีปอเมริกา (IACHR) และศาลสิทธิมนุษยชนแห่งทวีปอเมริกา (Inter-American Court of Human Rights) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและประกันการคุ้มครอง

¹²⁵ สหภาพยุโรป แนวปฏิบัติสหภาพยุโรปว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน, จาก <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV%3AI33601>

¹²⁶ สหภาพยุโรป แนวปฏิบัติสหภาพยุโรปว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน การเจรจากับประเทศนอกสหภาพยุโรป จาก eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV%3Ar10115

¹²⁷ คณะมนตรียุโรป นักปกป้องสิทธิมนุษยชน จาก www.coe.int/en/web/commissioner/human-rights-defenders

¹²⁸ องค์การว่าด้วยความมั่นคงและความร่วมมือในยุโรป, นักปกป้องสิทธิมนุษยชนในพื้นที่ของภูมิภาค OSCE: สามีญ์สำนึกร่วมกันของเรา 2550 จาก www.osce.org/odihr/29714; องค์การว่าด้วยความมั่นคงและความร่วมมือในยุโรป, แนวปฏิบัติว่าด้วยการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน 2557, จาก www.osce.org/odihr/guidelines-on-the-protection-of-human-rights-defenders

นักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ตกอยู่ได้ความเสี่ยงในทวีปอเมริกา หน่วยงานทั้งสองแห่ง สามารถกำหนด มาตรการคุ้มครองกรณีที่เกิดสถานการณ์ร้ายแรงและฉุกเฉิน ซึ่งอาจเป็นเหตุให้เกิดอันตรายที่ไม่สามารถแก้ไขเยียวยาได้กับบุคคลหรือกลุ่มบุคคล มาตรการเหล่านี้กระตุ้นให้รัฐต่าง ๆ ดำเนิน ขั้นตอนที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองชีวิตและความสมบูรณ์ทางกายของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน และ ให้ดำเนินการสอบสวนอย่างรอบด้านเมื่อเกิดเหตุโจมตีและเหตุด้านความปลอดภัย ซึ่งส่งผลให้ มีการตัดสินใจกำหนดมาตรการดังกล่าวขึ้นมา คณะกรรมาธิการแห่งทวีปอเมริกายังกำหนดให้มี ผู้รายงานพิเศษว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชนซึ่งทำหน้าที่ติดตามดูแลสถานการณ์ของบุคคล ซึ่งทำงานปกป้องสิทธิมนุษยชนในภูมิภาคอย่างใกล้ชิด

นอกจากมติหลายประการเพื่อการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนแล้ว¹²⁹ คณะกรรมาธิการว่าด้วย สิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกา (African Commission on Human and Peoples' Rights - ACHPR) ยังไม่ได้จัดทำชุดของแนวปฏิบัติที่รอบด้าน ในปี 2547 ACHPR ได้รับรองมติ เพื่อคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนในแอฟริกา โดยกำหนดให้มีผู้รายงานพิเศษว่าด้วยนักปกป้อง สิทธิมนุษยชน ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำและเสนอแนะยุทธศาสตร์ที่เป็นผลเพื่อช่วยให้เกิด การคุ้มครองที่ดีขึ้นกับบุคคลเหล่านี้¹³⁰ มติล่าสุดที่ผ่านการรับรองของ ACHPR ในปี 2559 เรียกร้อง ให้รัฐภาคีกำหนดกฎหมายและมาตรการเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองการดำเนินงานของนักปกป้อง สิทธิมนุษยชน ตอบสนองความจำเป็นพิเศษเพื่อการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิง ประกัน ว่ามีการจัดทำมาตรการเพื่อติดตามและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิผู้หญิง ทั้งนี้โดยมีการปรึกษาหารือร่วมกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิง และการจัดอบรมให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกแห่ง เกี่ยวกับความเสี่ยงที่เป็นพิเศษและความต้องการด้านความคุ้มครอง¹³¹

หลายประเทศได้ดำเนินการในระดับประเทศเพื่อสนับสนุนการคุ้มครองและส่งเสริมการดำเนินงาน ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ในละตินอเมริกา หลายประเทศได้จัดทำกลไกคุ้มครองระดับชาติเพื่อ

¹²⁹ คณะกรรมาธิการว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกา มติที่ 336 ว่าด้วยมาตรการคุ้มครองและ ส่งเสริมการดำเนินงานของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิง, ACHPR/Res. 336 (EXT.OS/XIX) 2559, จาก www.achpr.org/sessions/19th-eo/resolutions/336/; คณะกรรมาธิการว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกา มติ ที่ 119 ว่าด้วยสถานการณ์ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนในแอฟริกา จาก www.achpr.org/sessions/42nd/resolutions/119/; คณะกรรมาธิการว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกา, มติที่ 69 ว่าด้วยสถานการณ์ของ นักปกป้องสิทธิมนุษยชนในแอฟริกา จาก www.achpr.org/sessions/35th/resolutions/69/

¹³⁰ คณะกรรมาธิการว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกา, มติว่าด้วยการแต่งตั้งผู้รายงานพิเศษว่าด้วย นักปกป้องสิทธิมนุษยชน 2553, จาก <http://www.achpr.org/sessions/48th/resolutions/171/>

¹³¹ คณะกรรมาธิการว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิประชาชนแห่งแอฟริกา, มติว่าด้วยมาตรการเพื่อคุ้มครองและ ส่งเสริมการดำเนินงานของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิง, ACHPR/Res. 336 (EXT.OS/XIX) 2559, จาก www.achpr.org/sessions/19th-eo/resolutions/336/

กำหนดมาตรการคุ้มครองและป้องกันสำหรับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและกลุ่มอื่นที่เสี่ยงภัย รวมทั้งในโคลอมเบีย¹³² ฮอนดูรัส¹³³ กัวเตมาลา¹³⁴ เม็กซิโก¹³⁵ และบราซิล¹³⁶ อย่างไรก็ตาม หน่วยงานภาคประชาสังคมในประเทศเหล่านี้ได้แสดงข้อกังวลเกี่ยวกับการขาดแคลนทรัพยากรและการดำเนินงานที่ไม่เป็นผลของกลไกเหล่านี้¹³⁷ ประเทศอื่นๆ ได้ออกหรืออภิปรายถึงกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิง รวมทั้งโกตดิวัวร์¹³⁸ สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก¹³⁹ และมองโกเลีย บางประเทศอย่างเช่น นอร์เวย์¹⁴⁰ สวิตเซอร์แลนด์¹⁴¹ และแคนาดา¹⁴² ได้กำหนดแนวปฏิบัติระดับชาติว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นแนวปฏิบัติให้กับเจ้าหน้าที่ด้านการทูตของตนในแง่การให้ความคุ้มครองและการยอมรับบทบาทของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนในประเทศที่สาม

ในช่วง 20 ปี นับแต่มีการรับรองปฏิญญาว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ได้มีการกำหนดระบบกฎหมายระหว่างประเทศอย่างหลวมๆ เพื่อคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ประกอบด้วยหลักการสำคัญหลายประการ รวมทั้ง “...การยอมรับว่าหน่วยงานในท้องถิ่นเป็นตัวกลางสำคัญที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง การยอมรับความสำคัญของการส่งเสริมและคุ้มครอง ‘พื้นที่ของภาคประชา

¹³² The National Protection Unit (Unidad Nacional de Protección – UNP)

¹³³ พระราชบัญญัติคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ผู้สื่อข่าว นักวิจารณ์สังคม และเจ้าพนักงานยุติธรรม (พระราชบัญญัติคุ้มครอง)

¹³⁴ Internal Agreement 11-2004 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนที่แต่งตั้งโดยประธานาธิบดีในกัวเตมาลา (COPREDEH)

¹³⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและผู้สื่อข่าว

¹³⁶ โครงการระดับชาติเพื่อคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

¹³⁷ Protection International, Focus 2557, จาก <http://protectioninternational.org/publication/focus-2014/>

¹³⁸ Law 2014-388 ว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

¹³⁹ ภายหลังการปรึกษาหารือกับองค์กรพัฒนาเอกชน มีการประกาศใช้กฎหมายฉบับที่ 13/011 เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2556 เพื่อก่อตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (CNDH) CNDH ยังคงไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุน และตัวกรรมการยังไม่ได้เข้ามาทำงาน จาก www.ishr.ch/sites/default/files/article/files/drc_-_ishr_briefing_on_hrds.pdf

¹⁴⁰ รัฐบาลนอร์เวย์ ความพยายามของนอร์เวย์ในการสนับสนุนนักปกป้องสิทธิมนุษยชน: แนวปฏิบัติสำหรับหน่วยงานว่าด้วยกิจการต่างประเทศ 2553 จาก www.regjeringen.no/contentassets/b7384abb48db487885e216bf53d30a3c/veiledningmrforkjengelskfin.pdf

¹⁴¹ รัฐบาลสวิตเซอร์แลนด์ แนวปฏิบัติของสวิตเซอร์แลนด์ว่าด้วยการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน 2556, จาก www.eda.admin.ch/dam/eda/en/documents/publications/MenschenrechtehumanitaerePolitikundMigration/Leitlinien-zum-Schutz-von-HRD_en

¹⁴² รัฐบาลแคนาดา นักปกป้องสิทธิมนุษยชน จาก international.gc.ca/world-monde/world_issues-enjeux-mondiaux/rights_defenders-defenseurs_droits.aspx?lang=eng

สังคม’ ความจำเป็นที่จะต้องกำหนดมาตรการคุ้มครองเพื่อตอบสนองความต้องการเป็นพิเศษและเฉพาะด้านของบุคคล กลุ่มบุคคล และชุมชน และความจำเป็นที่จะต้องหนุนเสริมมาตรการเชิงรับด้วยการสร้าง ‘สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการทำงานสำหรับการปกป้องสิทธิมนุษยชน’¹⁴³

อย่างไรก็ดี ยังมีงานอีกมากที่ต้องทำเพื่อประกันให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการทำงานสำหรับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนทั่วโลก ซึ่งจะช่วยให้มีการดำเนินงานอย่างเป็นผลเพื่อรับรองสถานภาพและคุ้มครองให้เป็นที่ปฏิบัติตามที่บัญญัติไว้ในปฏิญญาว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

แม่แบบของกฎหมายเพื่อรับรองและคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน: แนวปฏิบัติในการปฏิบัติตามปฏิญญาว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

มีการเปิดตัว “แม่แบบของกฎหมายเพื่อรับรองและคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน” เมื่อเดือนมิถุนายน 2559 โดย International Service for Human Rights (ISHR) ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติสำหรับรัฐต่างๆ ในการปฏิบัติตามปฏิญญาว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชนในระดับประเทศ ทั้งนี้โดยให้การชี้แนะในเชิงเทคนิคในการจัดทำกฎหมาย นโยบาย และหน่วยงานที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและคุ้มครองพวกเขาจากการตอบโต้และโจมตี แม่แบบของกฎหมายนี้จัดทำขึ้นโดยผ่านการปรึกษาหารือกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนกว่า 500 คนจากทุกภูมิภาค และจากความเห็นและการรับรองของนักบรรณคดีด้านสิทธิมนุษยชนที่สำคัญ รวมทั้งผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสถานการณ์ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน¹⁴⁵

¹⁴³ Bennet, K และคณะ มุมมองเชิงวิพากษ์วิจารณ์ต่อความปลอดภัยและการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน, *International Journal of Human Rights*, ปีที่ 18 ฉบับที่ 7 2558

¹⁴⁴ International Service for Human Rights, แม่แบบของกฎหมายเพื่อรับรองสถานะและคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน, จาก www.ishr.ch/sites/default/files/documents/model_law_full_digital_updated_15june2016.pdf

8. ข้อเสนอแนะ

ประเทศต่างๆ ทั่วโลกไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีในการเคารพและคุ้มครองสิทธิในการปกป้องสิทธิมนุษยชน รวมทั้งไม่ปฏิบัติตามกลไกคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพสำหรับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ตกอยู่ได้ความเสี่ยง หรือไม่ได้ลงโทษผู้มีส่วนรับผิดชอบกับการโจมตีพวกเขา แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลกำลังรณรงค์ให้รัฐยอมรับอย่างเปิดเผยต่อสาธารณะถึงความชอบธรรมของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและการดำเนินงานของพวกเขา และให้บัญญัติและบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้เกิดการคุ้มครองที่เป็นผล ทั้งนี้รวมถึงการยอมรับบทบาทของบุคคลเหล่านี้ในการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน นักปกป้องสิทธิมนุษยชนไม่สามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและช่วยให้โลกปลอดภัยและยุติธรรมมากขึ้นได้ หากรัฐไม่ดำเนินการเพื่อประกันว่าพวกเขามีทักษะที่จำเป็นอย่างเพียงพอ มีเครื่องมือ และได้รับการอบรมให้สามารถดำเนินงานของตน นอกจากนี้ รัฐยังต้องประกันว่า นักปกป้องสิทธิมนุษยชนจะได้รับอนุญาตให้ติดต่อสื่อสารกัน รวมทั้งการติดต่อกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนในประเทศอื่น และการที่พวกเขาสามารถเข้าถึงผู้มีอำนาจในการตัดสินใจทั้งในระดับชาติ ภูมิภาค และระหว่างประเทศได้อย่างเต็มที่โดยไม่ต้องกลัวจะถูกตอบโต้เอาคืน

ประเทศต่างๆ ทั่วโลกต้องให้ความใส่ใจต่อบทบาทที่สำคัญของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิง และผู้ซึ่งทำงานด้านสิทธิของผู้หญิงและสิทธิด้านเพศสภาพ โดยนักปกป้องสิทธิมนุษยชนเหล่านี้ต้องเผชิญกับความเสี่ยงที่มีลักษณะเฉพาะในการทำงาน อันเป็นผลมาจากอัตลักษณ์ของตน จึงเป็นเรื่องสำคัญที่พวกเขาต้องได้รับการคุ้มครองอย่างเต็มที่ ให้ปลอดภัยจากความรุนแรง ทั้งความรุนแรงทางเพศ และการเลือกปฏิบัติ

การโจมตีทำร้ายนักปกป้องสิทธิมนุษยชนมากขึ้นจนถึงจุดวิกฤติ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลจึงมีข้อเสนอแนะต่อประเทศต่างๆ บริษัท และหน่วยงานสิทธิมนุษยชนระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศ โดยถือเป็นจุดเริ่มต้นในการประกันให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเกื้อหนุนสำหรับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและภาคประชาสังคม โดยต้องมีการปฏิบัติตามมาตรฐานเหล่านี้

ไม่ล่าช้า ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลที่ทำงานแก้ไขความอยุติธรรม สามารถดำเนินงานได้โดยไม่ถูกโจมตี ไม่ถูกข่มขู่ ไม่ถูกคุกคามและกดดันแต่อย่างใด

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลเรียกร้องรัฐต่างๆ ให้

ยอมรับอย่างชัดเจนถึงความชอบธรรมของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและสนับสนุนการดำเนินงานของพวกเขาอย่างเปิดเผย ยอมรับบทบาทของพวกเขาในการสนับสนุนงานด้านสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะ

- จัดทำและดำเนินการตามโครงการรณรงค์ต่อสาธารณะเพื่อให้ตระหนักถึงงานของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและประกันให้มีการเผยแพร่ข้อมูลอย่างกว้างขวาง
- ส่งเสริมและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชนอย่างกว้างขวาง และบัญญัติกฎหมายระดับประเทศเพื่อให้มีการปฏิบัติตามอย่างเป็นผล
- ยอมรับอย่างเปิดเผยถึงบทบาทที่สำคัญและพิเศษของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิง และผู้ซึ่งทำงานด้านสิทธิของผู้หญิงหรือสิทธิที่เกี่ยวกับเพศสภาพ และประกันว่าพวกเขาจะสามารถทำงานในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยจากความรุนแรงและการเลือกปฏิบัติในรูปแบบใดๆ
- บัญญัติและปฏิบัติตามกฎหมายซึ่งรับรองและคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน และให้ยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่อาจก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการดำเนินงานที่ชอบด้วยกฎหมาย เพื่อส่งเสริมและปกป้องสิทธิมนุษยชน รวมทั้งงานที่เกี่ยวข้องกับสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสงบและการสมาคม
- ประณามอย่างเปิดเผยซึ่งการโจมตี การคุกคามและการข่มขู่ นักปกป้องสิทธิมนุษยชน
- งดเว้นจากการใช้ภาษาที่สร้างตราบาป เป็นการกล่าวร้าย ดูหมิ่น หรือเลือกปฏิบัติต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ทั้งการตราหน้าว่าพวกเขาเป็นอาชญากร “หน่วยงานที่เป็นตัวแทนต่างชาติ” ผู้ก่อการร้าย บุคคลไม่พึงประสงค์ หรือเป็นพวกที่ทุจริตด้านศีลธรรม เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคง การพัฒนา หรือค่านิยมของสังคม

ประกันให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเกื้อหนุนซึ่งช่วยให้นักปกป้องสิทธิมนุษยชนได้รับการคุ้มครองอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้พวกเขาสามารถทำหน้าที่ปกป้องและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนได้ โดยไม่ต้องกลัวการลงโทษ การตอบโต้เอาคืน หรือการคุกคามใดๆ

- แก้ปัญหาการกดดัน การโจมตี การคุกคาม และการข่มขู่ต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชน รวมทั้งหากเหมาะสมให้มีการสอบสวนอย่างรอบด้าน โดยทันทีและอย่างเป็นอิสระต่อกรณีที่เกิดการละเมิดและการปฏิบัติมิชอบด้านสิทธิมนุษยชนต่อพวกเขา และให้นำตัวผู้ต้องสงสัยเข้าสู่กระบวนการพิจารณาอย่างเป็นธรรมโดยไม่ใช้โทษประหาร และกำหนดมาตรการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพ และการชดเชยอย่างเหมาะสมให้กับผู้เสียหาย
- ให้ปรึกษาหารือกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและหน่วยงานภาคประชาสังคม เพื่อจัดทำกลไกคุ้มครองระดับชาติสำหรับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ตกอยู่ได้ความเสี่ยง โดยเน้นแนวทางการป้องกัน การร่วมมือทำงาน และการให้ความสำคัญกับประเด็นด้านเพศสภาพ
- ประกันว่า นักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิงได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษ ตอบสนองกับแรงกดดันและความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับเพศสภาพ ซึ่งเป็นผลมาจากการดำเนินงานของตน ยอมรับว่าพวกเขาต้องเผชิญกับปัญหาทำร้ายและความเสี่ยงที่มีลักษณะเฉพาะรวมทั้งความรุนแรงในรูปแบบที่แตกต่างไป
- ดำเนินมาตรการที่เหมาะสมเพื่อยอมรับและคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่เป็นเยาวชน และหน่วยงานที่มีแกนนำเป็นเยาวชน ซึ่งมีส่วนร่วมในการปกป้องและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการกำจัดแบบแผนการปฏิบัติที่มีลักษณะเลือกปฏิบัติตามอายุ และกีดกันไม่ให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะ รวมทั้งการสนับสนุนทรัพยากรให้กับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่เป็นเยาวชน และหน่วยงานที่มีแกนนำเป็นเยาวชน
- ประกันว่า จะไม่มีการใช้ระบบยุติธรรมอย่างมิชอบเพื่อพุ่งเป้าโจมตีหรือคุกคามนักปกป้องสิทธิมนุษยชน และงดเว้นจากการดำเนินคดีอาญาหรือการใช้กระบวนการหรือมาตรการฝ่ายปกครองเพื่อปราบปรามพวกเขา ด้วยเหตุเพียงเพราะการใช้สิทธิของตนอย่างสงบ

อำนวยความสะดวกและสนับสนุนโครงการเพื่อประกันว่านักปกป้องสิทธิมนุษยชน สามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็น เข้าถึงเครื่องมือและได้รับการอบรมที่ต้องการ เพื่อให้มีศักยภาพและมีทักษะในการทำงานสิทธิมนุษยชนของตน โดยเฉพาะ

- จัดทำแนวทางที่เป็นรูปธรรมเพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้ ทักษะ และศักยภาพของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน รวมทั้งวิธีการคุ้มครองสิทธิของพวกเขา และการบริหารจัดการความปลอดภัยของพวกเขา
- สร้างความเข้มแข็งให้สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จัดให้มีทรัพยากรมนุษย์และทรัพยากรการเงินที่จำเป็น เพื่อให้สามารถดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการยอมให้มีอำนาจหน้าที่เป็นการเฉพาะเพื่อทำงานคุ้มครองและส่งเสริมนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

ประกันให้มีแนวทางอย่างมีส่วนร่วมเพื่อให้นักปกป้องสิทธิมนุษยชนสามารถเชื่อมโยงกันระหว่างพวกเขาเองและภายในชุมชนที่ปฏิบัติงาน และสามารถเข้าถึงผู้มีอำนาจตัดสินใจในระดับชาติ ภูมิภาค และระหว่างประเทศ ในลักษณะที่มีความปลอดภัย โดยเฉพาะ

- สนับสนุนให้มีการก่อตั้งเครือข่ายระดับชาติและภูมิภาค เพื่อสนับสนุนและคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน
- กำหนดให้มีกระบวนการอย่างมีส่วนร่วมภายในหน่วยงานภาคประชาสังคม รวมทั้งนักปกป้องสิทธิมนุษยชนซึ่งทำงานในภาคชนบท หรือทำงานระดับชุมชน เมื่อมีกระบวนการบัญญัติกฎหมายและกลไกเพื่อการคุ้มครองพวกเขา
- ประกันว่า กฎหมายในประเทศที่กำกับดูแลการสอดแนมการสื่อสาร มีเนื้อหาสอดคล้องกับกฎหมายและมาตรฐานระหว่างประเทศ รวมทั้งให้มีมาตรการคุ้มครองสิทธิที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันการสอดแนมในวงกว้างและไม่เลือกเป้าหมาย และประกันว่านักปกป้องสิทธิมนุษยชนสามารถเข้าถึงเครื่องมือที่จำเป็นเพื่อช่วยให้การสื่อสารของตนมีความปลอดภัย รวมทั้งการเข้ารหัสข้อมูล
- ร่วมมืออย่างเต็มที่กับกลไกสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติในระดับต่าง ๆ และโดยเฉพาะให้มีหนังสือเชิญไปถึงผู้รายงานพิเศษว่าด้วยสถานการณ์ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนให้มาเข้าเยี่ยมประเทศโดยไม่มีกีดกันในแง่ระยะเวลาและขอบเขตการเดินทาง และประกันว่าผู้รายงานพิเศษจะสามารถเข้าพบนักปกป้องสิทธิมนุษยชนได้โดยไม่มีกีดขวาง

- ประกันให้มีการจัดทำนโยบายสาธารณะและดำเนินการอย่างมีส่วนร่วม โดยนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและชุมชนที่ได้รับผลกระทบ สามารถมีบทบาทในกระบวนการนั้นได้อย่างเข้มแข็ง เสรี และจริงจัง
- ดำเนินมาตรการทั้งปวงที่จำเป็นเพื่อป้องกันและขัดขวางไม่ให้มีการคุกคามและตอบโต้ นักปกป้องสิทธิมนุษยชน ในแง่การสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรระหว่างประเทศ และระดับภูมิภาค

แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลกระตุ้นให้บริษัท

- ปฏิบัติตามกระบวนการตรวจสอบด้านสิทธิมนุษยชนอย่างเพียงพอ ทั้งนี้ตามที่กำหนดไว้ในหลักการชี้แนะแห่งสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจและสิ่งแวดล้อม เพื่อประกันว่ามีการเคารพสิทธิมนุษยชนของบุคคลและชุมชน รวมทั้งนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ซึ่งได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของบริษัทหรือของบริษัทลูก บริษัทรับเหมาช่วง หรือบริษัทที่จัดส่งปัจจัยการผลิต
- งดเว้นจากการออกแถลงการณ์หรือแสดงความคิดเห็นที่ทำลายชื่อเสียง ดูหมิ่นหรือสร้างตราบาปให้กับนักปกป้องสิทธิมนุษยชน
- ดำเนินการปรึกษาหารือและประชุมอย่างจริงจังกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชน เมื่อถึงขั้นตอนสำคัญของการวางแผนและการดำเนินงานตามโครงการ และให้เปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการธุรกิจต่างๆ ในเวลาที่เหมาะสม รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน
- กำหนดนโยบายที่ไม่ยอมเด็ดขาดที่จะให้มีการกระทำด้วยความรุนแรง การข่มขู่ หรือการคุกคามต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ซึ่งต่อต้านหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการของบริษัท
- ร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐในการสอบสวนเมื่อเกิดการโจมตี การคุกคามหรือการข่มขู่ใดๆ ต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้โดยเป็นผลมาจากการทำงานต่อต้านหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการของบริษัท

แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลกระตุ้นหน่วยงานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ และระดับภูมิภาคให้

- ย้ำจุดยืนถึงสิทธิของบุคคลทุกคน ทั้งเพียงลำพังหรือในการสมาคมกับผู้อื่น ที่จะปกป้องและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนอย่างสอดคล้องตามปฏิญญาว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

- ให้ออกแถลงการณ์ต่อสาธารณะอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับบทบาทที่สำคัญและความชอบธรรมของการดำเนินงานของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน
- กำกับดูแลการปฏิบัติตามพันธกรณีของรัฐที่จะต้องคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน รวมทั้งให้ความใส่ใจเป็นพิเศษกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนหญิง
- จัดทำนโยบายและพัฒนากลไกเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาการคุกคามหรือการตอบโต้ นักปกป้องสิทธิมนุษยชน ซึ่งได้สื่อสารข้อมูลและร่วมมือกับกลไกระหว่างประเทศและระดับภูมิภาค และประกันว่าการได้รับข้อมูลที่สำคัญจะไม่ทำให้พวกเขาตกอยู่ในความเสี่ยง

**แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล
เป็นขบวนการเพื่อสิทธิมนุษยชน
ระดับโลก เมื่อเกิดความอยุติธรรม
ต่อบุคคลหนึ่ง ย่อมกระทบต่อเรา
ทุกคน**

ติดต่อเราได้ที่

✉ info@amnesty.org

☎ +44 (0)20 7413 5500

ร่วมพูดคุยกับเราได้ที่

📘 www.facebook.com/AmnestyGlobal

🐦 @AmnestyOnline

นักปกป้องสิทธิมนุษยชน

ภายใต้การคุกคาม

– เมื่อพื้นที่ภาคประชาสังคมถูกบีบให้เล็กลง

Human Rights Defenders Under Threat – A Shrinking Space For Civil Society

ในขณะที่ผู้มีอิทธิพลของโลกใช้แนวทางการอธิบายที่สร้างความหวาดกลัวและความแตกแยก โดยมุ่งประณามแบบเหมารวมว่าชนกลุ่มน้อยเป็นสาเหตุของปัญหาในสังคม ผู้ซึ่งกล้าแสดงจุดยืนต่อต้านความอยุติธรรมและปกป้องสิทธิมนุษยชนจึงตกอยู่ใต้ความเสี่ยง

นักปกป้องสิทธิมนุษยชนทั่วโลกต้องเผชิญกับการคุกคาม การข่มขู่ การใส่ร้ายป้ายสีการปฏิบัติที่โหดร้ายและการควบคุมตัวโดยพลการ หรือแม้แต่การสังหารเพิ่มมากขึ้น ในปี 2559 มีนักปกป้องสิทธิมนุษยชนอย่างน้อย 281 คนถูกสังหารใน 22 ประเทศ รวมทั้งนักปกป้องสิทธิมนุษยชนซึ่งกล้าท้าทายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ทับซ้อน ผู้ซึ่งทำงานปกป้องสิ่งแวดล้อม ปกป้องชนกลุ่มน้อยหรือต่อต้านจารีตประเพณีที่ปิดกั้นสิทธิของผู้หญิงและผู้มีความหลากหลายทางเพศ

รัฐบาล กลุ่มติดอาวุธภาคธุรกิจ และหน่วยงานที่มีอิทธิพลอื่นๆ ได้พยายามอย่างรุนแรงมากขึ้นในการปิดปากผู้วิพากษ์วิจารณ์ในหลายพื้นที่ใหญ่ๆ ของโลก ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของตนเองมากกว่าการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ส่งผลให้เกิดการแสดงความเห็นในลักษณะที่ประณามว่านักปกป้องสิทธิมนุษยชนเป็นอาชญากร บุคคลไม่พึงประสงค์ ผู้ก่อการร้าย หรือต่อต้านการพัฒนา

ในท่ามกลางปรากฏการณ์เหล่านี้ รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการรณรงค์ระดับโลกเพื่อ “ผู้กล้า” (Brave) ของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลที่ต่อสู้กับมาตรการต่างๆ ที่ผู้มีอิทธิพลนำมาใช้เพื่อคุกคามและโจมตีนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและบีบพื้นที่การทำงานของหน่วยงานภาคประชาสังคมให้เล็กลง รายงานนี้ให้ภาพรวมถึงอันตรายที่เกิดขึ้นกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชน และเรียกร้องให้ผู้มีอำนาจใช้มาตรการโดยทันทีเพื่อประกันว่า จะมีการยอมรับ คุ้มครอง และสนับสนุนให้นักปกป้องสิทธิมนุษยชนสามารถดำเนินงานของตนได้โดยไม่ต้องกลัวการโจมตี และให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย

INDEX: ACT 30/6011/2017

พฤษภาคม 2560

ภาษา: อังกฤษ

amnesty.org

AMNESTY
INTERNATIONAL

